Tractatus Theologicus
De bonitate et malitia humanorum actuum

Per Patrem Richardum Linze
Societatis
IESV.

Salmanticæ
Anno Domini 1654.

P. Linze

3

Proœmium

Magister sententiarum in 2m dist. 38 et dist. 40 et 41. Beatus Thomas 1. 2. q. 18. usq.ad 22m

Disputatio I.ª

De bonitate et malitia humanorum actuum quoad Animi

Cap. I.

Esse non tantum in actibus humanis, sed etiam in eorum obiectis malitiam moralem obiectiuam veri nominis

1 Vt veniat ad longe probabilius suadetur hunc in modum: Est in rebus ipsis antea quam eas velimus, humanoq.d alioque affectu prosequamur bonitas et malitia moralis, non formalis, q.d obiectiua. huiusmodi autem bonitas et malitia moralis obiectiua non est impropria aut metaphorica. Veri ergo et stricti nominis. Singula probationis huius partes, probanda nobis sunt. ac certe aliis difficultatibus patent.

2 Et prima quidem authoritate D. Thomæ 1. 2. q. 19. art. 1. ad 3m ibi. Bonum per rationem ve præsentatur voluntati ut obiectum, et inquantum cadit sub ordine rationis pertinet ad genus moris, et causat bonitatem moralem. Vnde q.d appetitus omnis physicus sistitur in aliquod bonum physicum, ut per omnes discursum patebit q.d et omnis appetitus moralis honesti rationalis et in quæ moris bonum malumve sistitur in bonum aut malum morale. 2.o exploratissimum est antea quam pauca in stipem elargiaris hoc tibi representari ut consonum rationi rationali contra vero ut ei dissonum, eiusq.d dignitatem, et præstantiam valde dedecens, si indigenti non subuenias cum possis. at hæc consonantia, et dissonantia, bonitatis cuiusq.d et malitiæ moralis nomen, quid ni sortiantur? aut certe arguant?

3 Quod vero non sint bonitas et malitia moralis formalis sed obiectiua non est operosum sed admodum facile ad probandum ut enim præcisum est in sunt obiectis, antequam nos liberè et humano more aut modo in ea feramur. at actus externi v.g. in quos velut obiecta tendimus non sunt formaliter boni aut mali in quæ moris donec à nobis libere eliciantur formalis enim bonitas et malitia, id circo tales sunt ac dicuntur q.d per eas velut formas, aut actus à nra libertate procedentes boni aut mali pœna aut præmio digni reddimur. bonitas ergo et malitia moralis in rebus siue obiectis inexistere à nobis probatur, a bonitate et malitia formali quam longissime absunt, adeoq.d obiectiuæ sunt.

4 Ad extremum huiusmodi bonitatem et malitiam moralem obiectiuam propterea quod obiectiua sit alterutra non diminui, aut certe non dici in quæ moris sed potius bonitati, et malitiæ moralis stricte vocem q.d rationem obtinere, ostenditur. primò q.d beatitudo nra formalis consistens in visione aut amore Dei ita est stricte ac per se beatitudo ut etiam obiectiua nra beatitudo in Deo posita sit stricte beatitudo

quanus in dicto genere; tumq.ª vera nã beatitudo est nobis ex vltimus finis, ratio autem vltimi finis Deo obrectiue beanti stricte dicenit, tum etia q.ª vera beatitudo vera adquam condã sumus est Dª omnes quid increatu simpliciter q infinitu atq hinc est ut nulla res creata nos satiare possit: infimas autq ẽt increati ex essentia sibi Deo quo obrectiue beamur competunt. quæcumq tamen sint ã paritate rationis confici liquidissime videtur malitiam obrectiuam moralẽ qua misericordiæ q obrectiue reddimur esse stricte malitia moralẽ veram q hominis miseria non minus quam malitia moralis fialis nos fialiter malos mẽzemor, misericordiæ denominat, atq hoc ipsum dicendu esse de bonitate morali obrectiua relate ad formalẽ

5 Demde 2º. actio externa finita non est posse ex lege accedente ignorantia licite eligibilis de homine: quod autem ita non possit licite eligi habet ã malitia sia morali obrectiua taleq non posse fundata in præfata malitia modo inferius explicando: cum igitur non posse comlicite eligi sit verum non posse ac verum non licere non potest malitia moralis obrectiua in qua fundata non esse vera malitia moralis, atq hac eadem ratione ã priori suaderi potest bonitate obrectiua moralẽ esse veram bonitatẽ mẽre moris cum fundamtũ sit potestatis non annihilandæ sed vera qualibet homo eligendi. vt. licite ac laudabiliter eligere

6 3º. demq ex ante dictis: nã res omnis dicitur antequam quomodolibet ametur transcendentaliter ac physice bona, et hæc bonitas obrectiua dª omnes est vera bonitas. qua etiã ratione quid promisse transcendentaliter verum sive vere et ut est intelligibile est veritas obrectiua, et quamis obrectiua nihilominus vera propria q similiter g. hîc. dª.

Caput. 2

Soluuntur argta contraria

7 Tametsi quod status cap. præced. usq ades sit perspicuu atq manifestum ut extra omne controversiam esse debeat id tamen in his controversia reuocauit Ex Aethenico, salte primus quem scram Petrus Soto t. 1. in 1ª. 2ª. disp. 27. de actibus humanis ubi aduersus nãm sentq quam falsã esse putat arguit 1º. moralitatẽ obrectiua quam adstruximus in antiquis theologis fundamtũ non habere, aut probato ullo authore in scholasticis inveniri legere tamen fallitur nam S. Thomas bonitatẽ et malitiam moralẽ obrectiua admittit tum ubi sup. tum etiam q. 2. de malo art. 3. in corpore et ad 8um Ubi quod plus est altius tam primo moralẽ appellat. Durus in eadem sentia est eximius Doctor hîc disp. 2. sect. 1. ubi consentire docet Conradus Vrgellen, Ferrara, et totus omnes Thomistæ. Coloniæ etiam Scholæ, meadem sunt opinione S. Nominales quorda, Okamus videlicet Gregorius et Almayn excepti: quos etiam nobis fauere

putat Suarez Vbi sup. Licet a nonnullis contra refexantur.

8 Tertio arguitur Loricetarum est unum idemq; obiectum Vanus habere proportionem pro varietate actuu quibus repiri potest et ru vmus actus nequit esse nãe rationali prout vero obijcitur alteri non nequire, sed actus disconvenire vg. innocenti occisio prout amata, aut Volita, aut Volubilis dissuenit rationi, atq; odio habita, etã voluntate refutata seu refutabili rationi suement atq; consentanea est. Arg. g. haec aut alia actio externa exit simul bona et mala obiectiue? Cente id paxeret, nequit illã, confusione et absurditate in modo loquendi: Signum igitur est conuenientia seue disconvenientia ad naturã rationalem in rebus obiectis q repleta non esse bonitatẽ aut malitia obiectua. nulla g̃ est bonitas et malitia obiectiua Sigua enim esset maxime conuenientia, et dis conuenientia supra memorata

9 Rn. imprimis pernegam maxẽ supponita bonitatẽ et malitia obiectiua consistere in eo quod actio alicui conueniat vel dis conueniat nãe rationali. haudenim in hoc consistat sed in exequtione actionis ex suppe conuenientia, aut disconuenientia ad rationẽ naturam verationalẽ. Sed esto consistat in eo quod supponit argens sane exinde non sequitur unum quod actio externa inspectis omnibus circumstantiis eadẽ sit simul obiectiue bona et mala inqñe moxis: aliquidenim esse obiectiue bonum exiis illud ut amabile atq; eligibile conuenire naturæ rationali, ut vero fugiendum ei disconuenire, contra vero esse obiectiue malum conuenire nãe rationali in ordine ad fugam et odium, conueniens autẽ ea esse si proponatur ut amandum atq; prosequendum: obseruata hac regula nunquam exit ut eadẽ externa actio bona aut mala obiectiue dici simpliciter possit sed aut tanquam bona aut solummodo mala: ex quo fit falso nobis obiecisse Loricam bonitatis et malitia obiectiuæ simultatẽ: necenim ex quauis conuenientia ad naturam rationalẽ consurgit ibi bonitas moxalis, aut ex quauis disconuenientia malitia sed necesse est ut ea cum proportione ut aiunt sumanta: quare licet occisio innocentis vg. disonet nãe rationali, vnordine ad actum fugæ siue odii tantum abest ut talis dissonantia eam obiectiue malam denominet ut potius ad eius bonitatẽ moxalẽ obiectiuam conducat aprimè q̃ necessaria sit ut ex dictis constat. quid quod haud adeo absurdum videbitur alicui unam eandemq; actionẽ externam nãm relatam ad diuersos actus internos quibus obijci potest esse simul bonam malamq; obiectiue inqñe moxis non alteratq; eadem portio, uno modo sumpta est physice bona et salutaris, noxia vero et mala si sumatur alio

10 Tertio arguitur contrarium est actum interiorem quo quis Deum odio prosequitur esse formaliter malum inqñe moxis etquidẽ sine malitia ulla moxali obiectiua per quam regulatur: nefas enim est huiusmodi malitiam in Deo admittere præsertim cum in nris principiis ea sit vera malitia moxalis:

aliũ ingetur actus mali quinon in Deum ferunt sed in opera aliqua extrema
absq; vera ulla malitia obiectiua in obiecto suo iam habere potuerunt debitq;
malitiam morale, scilꝫ. g. et similiter bonitatem moralẽ formalẽ, nec obiectiua
actus alicui ingẽ mali bonitatisq; laudabilis, cui non rego et omnes.

Respondent 11
aliqui Deum non posse à nobis propriè odio haberi, nisi tantumq; dei ab homini-
bus odio habitu, inquantum aliquos eius effectus sibi nocuos ac displicentes odio
habent. quae sententia sepe tributitur ab Angelo tract. 1. moralis cap. 3. dub. 4.
contra tamen sic argitur. Ad odio habendum Deum etiam sine sumptum
sat est quod aliqua mala hominibus iuste immittat esto inse sit purissimus
summumq; bonum, et à nobis ut tale apprehendatur: at malorum poena haud pau-
corum hominibus est author. g. &c. Et quidem damnati, peccatores, et im-
penitentes odio habent quod vera iustitia, charitas, imo amat
haec autem Deum ipsum ut ipsemet est amat: eum g. ita sumptum damnati et
peccatores odio amplectuntur.

Fuit etiam qui non verebatur in Deo admittere 12
malitiam moralem obiectiuam: hoc enim nil aliud esse quam eum esse obiectum
actus mali. Absit tamen ut huic loquendi modo acquiescamus indignus sum, est
homine Theologo cuius partes sunt de Deo recte et pie nonnisi sentire et de
eo loqui: quid autem magis impium ac temerarium, quã Deo malitiam ut iam
moralẽ propriè sumptã, cuiusmodi est obiectiua vel fando affingere? quin
etiam sito caeteri analogice et impropriè malitia abea nihilominus obligandi
forent: malitia enim illa moralis obiectiua, tametsi a malitia morali ex pro-
prietate recedat est propriè et per se causa actus formaliter mali non secus
ac medicina quum sit propriè et vniuoce sana sanitatem tamen causat
Deus autem actus mali causa propria et per se esse non sustinet. Addeq;
odium Dei non sit decens naturae hominis, nec eius amor vicissim decens
& decens non. g. est in Deo malitia ista moralis obiectiua quantumcunq;
actum aliquẽ moraliter malum terminet.

Solidior. g. responsio è non posse et so- 13
le Deum odisse: necnon huiusmodi odium esse formaliter malum in gẽre moris
at non sine moralitate aliqua obiectiua per quam specificetur: siquidem
deo est formaliter malum g. est fuga et recessus a summo et verissimo
bono. quare speciem sumit eius malitia moralis formalis a bonitate mo-
rali obiectiua Dei et haec illius est mensura non quidem homogenea sed
etherogenea. Atq; in eo allucinantur authores arguti quod putent in nris sen-
tentiis actum malum à sola malitia morali obiectiua specificari, bonum à sola
bonitate obiectiua mere moris, nil siquidem tale opinamur: veremur
velle obiectum bonum est actus bonus, sic illud nolle et odisse est actus malus
et è contrario tam est bonum odisse malum quã est malum velle: vt bonitas obiectiua specificat actum bonum sic et malum. per quod malitia obiectiua ex aequo dat speciem actui bono atq; malo.

14 Ex quibus patet ad 1m ad argum, odium Dei esse malum sine malitia moza
li obtecta illud specificante id ipsum habere alios pharisæos actus malos eos scilicet
qui mali sunt q.a recedunt a bono opere exteriori ad quos quis tenebatur. Unde
quod fit pluries actus bonos tales esse sine bonitate obtecta moxali: aliquos
non sine illa aut sine malitia moxali obtecta. quapropter aliqui haudquaquam
nullos esse actus bonos per ordine ad bonitatem moxalem obiectiuam nullos ve
malos per respectum ad malitiam obiectiuam moxalem, sed aliquos esse bonos sine
priori ordine, et malos sine posteriore, cum interim ambo referri & beant
ad moxalitatem aliquam obiectiuam. hæc q.o semper inconcussa manet.

Aliter etia
15 respondent alii cum P. Fran.co Suarez 3a disp. 2. s. 1. num. 12. odium Dei
esse formaliter malum ingre moxis et prout talis regulari a malitia moxali
obiectiua. hāc tamen non esse quærenda in Deo sed potius collocanda in hoc
q.d è. Deum non esse, aut malum aliquod inesse Deo propterea q.d actus
quo Deum odio prosequimur alteri cuiquam horum similimus salutare et explicite
saltem virtualiter et implicite velit. quæ solutio sic explicata mihi valde
probabilis est præsertim propter authoritatem Eximii Doctoris.

Caput. 3.

Aliud argum difficile contra nra sent.a

16 3o. et postremum argum ostenditur esse potest huius modi: si esset in re bus
bonitas et malitia moxalis obiectiua ea esset vera stricte q.d nomini non ad-
umbrata et impropria, sequela est a nobis sup.a cap. 1. non concessa modo
sed etiam probata ex professo, consequens autem esse falsum quantumplacuit ex
suadetur. si q.a ut obiectiua bonitas atq malitia resundant bonitatem et ma
litiam moxalem formalem in actus quibus obiiciuntur necessario non est ut stricte
ac proprie bonitas aut malitia sint in re moxis quorum q.o tales sunt.
id pbr namq si quis persuasum habeat vg. mentiri ad pernecessitatem vitæ
ab amico propulsandam, bonum esse citra dubium, mentiendo bene operabitur
Cquid enim esse potest bene quem agere bonique viri officio fungi quam
ex bona opinione conscientia? at mendacium illud refundens in voluntatem
mentiendi bonitatem formalem non est vere et proprie bonum in re moxis
sed tantum ficte et existimate: ut q.o bonitas obiectiua formalis et bonita
tem non debet esse vera et propria. Quod etiam satis clare patet in malitia
signis enim falso ac per ignorantiam quam volunt probabile aut invincibile
putet licitum malum q.d esse vim vi repellere et proximum salutem et propriam salu
tem cum discrimine alienæ tueri peccabit si suam ita salutem tueatur cum
tamen mea tuenda nulla sit malitia vera et stricte sed tantum falsa
apparens q.o.

Deinde 2.° aduadete euidē ꝛequenti/ absurditatē: malitia ac bonitas moza- 47
lis/ propria/ propria/ poscit libertatem: quādoquidē aliter ꝛē moris
bonum aut malū/ si nobis non libeat/ necessariū et inhebitabile ut: At
bonitas et malitia obiectiua propriē dicta/ libera non sunt cum nō tam
per obiecta nīorum actuū/ interiorū/ quam per ipsos met actus quibus
vti obiecta spontē ferimur libertatē exerceamus. 3.° malitia moralis
propriē talis non est a Deo sed quoties contingit obiecta ideo mala esse
a. q. prohibita sunt, uteriū prohibitio est a Deo sicetiam malitia obie-
ctiua: hoc g.° nihilminus/ quam propria et vera malitia ē/ vno verbo
Comestionem carnium die Veneris esse prohibitā esteq esse obiectiue malā
nec hoc posterius nisi ab illo priori distinctum. ea autē comestio prohibita
a Deo mediate, aut immediate siue quod eodē redit a Deo ortū quod
sit prohibita. g.° Ex.

Ruursus q.° habitus vitiosus physice et efficienter 48
influens in actum malum aut magis, aut certē non minus malus est
quam euidē actus obiectus quippe quod in illū non physice sed tantum inten-
tionaliter influit: at habitus vitiosus non est propriē malitia ꝛē
moris sed abusiue et impropriē cum in pena peccati causetur a Deo
a quo tamen nihil propriam et veram malitiā moralē annexā habens
potest causari: a fortiori ergo obiectū malū non est propriē malum
nec malitia obiectiua vera et propria malitia. ꝛ g.° tandem quod
Deo reverā placet non potest esse propriē malū nedum malum. at
Deus vere complacet in eo quod actus etiam exterior blasphemandi etc
se dissonet rationi adeoq sit obiectiue malus. Eum g.° esse obiectiue
malū non est esse propriē malū ꝛē moris ac proinde nec obiectiua
eius malitia propriē talis malitia. Ex quo etiā sequens est obiectiua
bonitatē, bonitatis moralis veram rationē minimē obtinere

Propter hanc rationē 49
nec existimabit fortasse nonnemo esse quidē in obiectis bonitatē et mali-
tiam moralē quae prior sit actibus nīis, iisq de causa curint boni aut ma-
li ingē moris. huiusmodi tamen obiectiua bonitatē et malitiā esse
tantum analogice et impropriē tales admodum quo medicina est tan-
tum analogice et secundū quid sana esto homini efficiat vere ac for-
maliter sanū. ac certe haec existimatio eo magis liberā actuū
cuius esse potest quo minus aduersus eam obiici potest authoritas
doctorū. ut pote non tam expresse saltē distinctim quā propriē
tales quoad regulā bonitatis et malitiā moralis/ tales dicentis sed
vnā potissimē incumbentiū an hac quomodolibet in obiectis mue
[illegible]

20. Fixum tamen nobis est non recedere a hac opinione qua ad finem capitis prima sequti sumus sed potius dicta ibidē dicta proprietatē et regulē bonitatis et malitiæ obiectiua tueri: Vtut enim quinq; rationes in contrarium adducta difficiles sint Solidetamen ac vere possunt dissolui ut constabit cap. sequenti.

Caput. Vltimum

Solutio præcedentis argumenti.

21 Respondeo ꝯ. ad argētū capitis præcedentis vetera sequela Et negata consequentis absurditate ad primā rationē obiectā dicendū est cum quis ex bono fine, ex bona q̄ consuetudine quandoq; erronea mentitur, eiusmodi mendacium citra veram bonitatē obiectiuā refundere in voluntatē interna mentiendi veram propriam q̄ bonitatē formalē. non tamen esse sed per accidens. et quia quis præter intentionē suā decipitur vere q̄ non assequitur: Ex quo perpera infertur peccare sequendo non erroneā certam, strictā, propriā q̄ bonitatē moralē in obiecto Voluto ut Volito interior Et bonam grē moris. quare a dictameto anē exteriō. negāda est consequā.

22 Sic si per accidens et inexcusabile ignorantia aliqua qua quis quidpiam sibi præcepi putet a superiore ei obediat, obedientia propriē talē exercebit colet q̄; aut credo, quem, quam alia virtutē? at quis obiicit ut legem omnes abrogent, atq; pro legibus legum metha peram obtendat? Similiter ꝯ. quod quis per accidens et occasione alicuius exercitij quē vincere nō potuit mentiendo bene operetur citra veram vllā bonitatē moralē obiectiuā in mendacio non potest esse argūtō ad probandū nullā esse bonitatē moralem in obiecto, quā veram bonitatem sit, nullam quā non sit bonitatis sola metha phora et umbra. Atq; hinc patet ad alterū exemplū eius qui sine malitia obiectiua vere tali in defensione sui aut suorū contra iniustū aggressorē, ita se suosve defendendo male operatur q̄. citra conscientia dictamen se suosq; defendit.

23 Ad 3ᵐ rationē obiectam dicendū est bonitatē et malitiā obiectiuā esse nobis regulā ac veluti mensura bene aut male moraliter operandi: regulā autē ut non fervia et fallax sit sed certa et invariabilis debere esse operandi non liberā, sed necessariā talem ꝯ. oportere esse bonitatē et malitiā obiectiuā quantumvis propriē et non per methaphorā aut analogiam bonitas et malitiæ sint in grē moris.

24 Ad 4ᵐ rationē obiectam dicendū ē quod cōiter asseri solet vē. comedionē carnium die Veneris esse malā obiectiue essendē ac illā prohibitā ita accipiendū esse ut sit verū non formaliter sed argumentiue seqūlem. Si formaliter ac negotio ꝯ quamvis non inde quod talis comestio sit a Deo prohibita eatenus q̄ rationi Diuinæ contrariet eius malitia obiectiua

(quippe cum eam ita ratione dissonare, et nobis et Deo possit Luthe ac laudabiliter
Deo placere (quo paulo infra) sed nexercitio comedendi ex supp^e prohibi
tionis hoc autem exercitu, salte ut obiecta huic electioni et libertati interna
non est a Deo quamuis illud esse prohibitu, sit a Deo ac proinde qui tali
nest exercitio malitia potè ac debet esse propria malitia

Dices quod comedere 25
carnes esse prohibita, sit aequitate malitia obiectiua vide est ac malitiam
obiectiua, extali prohibitione segui negui autem esse a Deo antecedens
quin sit ab eo sequens ut g^a prohibito comedendi carnes est a Deo
ut etiam ab eo cometionis prohibita malitia obiectiua non esse nō potuit.
Verum malitia obiectiua posita in exercitio vg. comedendi carnes
die veneris non sequitur necessario sed libere ex prohibitione talis
cometionis: quam obrem non est necesse ut eiusmodi malitia consequens
dicta prohibitione atq; mala aequitate sita sit a Deo.

Ad g^am rationem 26
contrariam dicendum est ex professo ad finem huius tractatus interim hoc
tantum, sufficiat attendisse id quod dicunt ad bonitatem et malitiam moralem
formalem, mi tax obiecti multo maiori regere ac proprietate dici debere
malitia, bonitatemq; moralem quam quod non ut obiectu, sed aliter con
curxit, quo pacto obiectu beatitudinis nrae fralis nempe Deus
est etiam propria beatitudo, et tamen si per possibile vel impossibile
concurreret ad beatitudinem nrae fralis visionem scilicet claram Dei fa
ciei impressa ea non esset propria beatitudo nra q^a nimirum nō con
curreret ad beatitudinem formalem sicut obiectu visu quamvis obiecti
vices suppleret. quae cum ita sint magis est ut bonitas et malitia ob
iectiua quae per modum obiectum ad formalem bonitatem et malitiam
nrorum actuum concurrunt sint vera bonitas et malitia morales
quae habitus boni et mali qui nec obiiciuntur nris actibus imo
nec obiecti ullius vices suppleant sed in alio genere nullatenus obiecti-
ve concurrunt.

Ad g^am rationem 27
contrariam dicendum est malitiam obiectiua blas
phemiae exteriori non consistere in eo quod illa rationi sit dissona; imo si
esset malum eam rationi dissonare Deus non esset bonus. Inquo ergo? Sane
in ipsomet exercitio externi blasphemandi, hoc enimuero id obiecti quod
nisi male velle non possumus. Illud g^a prius Deo placet: at quid nihilum
si non sit malitia moralis obiectiua ut diximus: posterius vero nempe
exercitium blasphemandi sicut malitia obiectiua ut non possit Deo
placere.

Ad rationem 28
Quamuis illustrioris phemoris notitia atq; apprehensione tres adver
sus ea obiicio difficultates. imprimis enim malitia obiectiua ut talis

Nobis nonest libera ut paulo sup. ad 2g rationem stetit dicty d. exercitus autē exterius blasphemandi nobis liberum et meritabile. quomodo ergo esse potest ma litia obiectiua? rursus anteaqua quis prauē velit exterius blasphemare est malitia obiectiua ex qua origine traxit prauitas eius voluntatis. at anteaqua quis velit blasphemare nonest exercitus blasphemandi. id enim esset effectum esse ante causa, tale igitur exercitus non est malitia obiectiua. Tandē id quod Deus positiue decernit atq; praedefinit ei verissime placet. at xps stricta à nobis disp. 8. de peccatis cap. 4. et 5. ex supp. quod voluntas nra interius se determinauerit ad exercitus exterius blasphemandi Deus decernit efficaciter huiusmodi exercitus eo qđ decreti quod a Theologis dici solet voluntas magis sequens qua antecedens. Deo ergo tale exercitus verissime placet ex aliqua sup. cum tamen ex nulla possit ei placere malitia ulla moralis propriē talis cuiusmodi à nobis censetur malitia obiectiua

Caeterum quod attinet
2g ad primam difficultatē exterior blasphemia nonē immediate et formaliter libera sed tantū mediate et denominatiue: forsan autē non inconuenit malitia obiectiua secutet bonitatē hanc posteriori ratione esse liberā, dummodo prioris non sit libera sed necessaria. Deinde respondeo istam potestatem obiectiua, ut obiecti munus exercet, et qui est in apprehensione nra nonesse per se 2g. liberā ullatenus sed omnino necessariā. Quod attinet ad 2g difficultatē numeri praecedentis.

30 Malitia obiectiua tantū ut cognita et apprehensa antecedit praua electionē nrā cum non nisi ita sumpta prauitatē et malitia formaliter importet: at exercitus blasphemandi inest cognitū antecedit voluntionē efficacē blasphemandi. non est ergo cur non sit malitia obiectiua. Non me latet antequā quis velit blasphemare abeo affirmari & blasphemia exteriori non quod sit sed quod rationi dissona sit verum quod blasphemia sit ab eo apprehensa sub cognoscitiue ut externa, sub affirmationis, aliàs quo pacto velle posset blasphemam absolute esse nisi huic rei aliquo modo proponeretur exercitus ergo blasphemandi sive esse blasphemia cognitū, ut iā iam dictum est non vero blasphemiam esse dissonā rationi ē malitia obiectiua.

31 Atq; hinc obiex claret aduersus cuius vim impingi nobis fortasse posset in hunc modū: Ante malitia obiectiua tantū in esse cognitū antecedit actū praui interiorē: atqui pro illo antecedi sub ut aiunt priori quod cognoscimus est blasphemia etiam exterior rationi dissonare: iam ergo ita dissonare est formaliter malitia obiectiua contra qua supra nos statuimus. Sed enim ex proxime dictis constat hoc ipsum quod est blasphemiam esse et exercere, antecedi obiectiue cognosci sin minus id affirmādo at salte ut extremum & quo aliud affirmatur (nempe quod rationi dissonet

Quod spectat denig ad 3am difficultatē eius maior minor & prop. absolute et abs q dist. admitti debent: at ex diuersis consequētijs distinguenda & ponderanda posteriora. Priora distincte nō intō stat q. malitia obiectiua a q. propria malitia & non possit Deo placere voluntate anti peccante, nō voluntate sequenti, et ex hac & nuda determinatione siue electione liberi sequatur pena peccati non est propria malitia moralis et tamen negant Deum eam velle voluntate anti electione peccaminosa ac prauam sed tantū sequenti ut nri Theologi, et etiam plures exteri docent agentes & implicatione reprobationis ponitur ante praeuisa & merita: quare ut malitia obiectiua sit propria malitia grae moris non sufficit quod non possit Deo placere sine voluntate autem dum modo possit sine sequela

Ad tertiam

prox illa cōa 3am difficultatis ita distinguenda est ut sedatur maliciam obiectiua blasphemiae ve. meritorij quod merito physico & posse Deo placere sequenter salte et ex hac determinationis blasphemandi: at eam in esse voluti a nobis non posse Deo placere sine ullam eius voluntate consequente aut antecedenti non possit Deum nulla ex hac velle ut nos velimus blasphemare: atq hoc satis superq esse ut actus exteriores blasphemandi sint veri formae malitia moralis, nisi enim talis sit cur non possit Deus velle ut nobis maligno casu liberare acceleberate placeat admodum ego Vultur quae nam peccati ex hac q. quod peccaueritis optemus, ultroq etiam quod plus est eam subeamus.

Arguebis amplius aut malitia obiectiua & qua loquimur est sola exteriores blasphemia et sic cum haec Deo vere placeat, ut exteriores blasphemia est et sine meam ratione exterioritatis sane non potest non Deo placere malitia obiectiua: ea ergo negatur esse propria et vera malitia: idq. probandum & bonitate obiua. Fiat propterea malitia obiua; R. distinguendo est complexa exteriores blasphemiae et voluntatis interioris blasphemandi: et hoc sustineri non potest: actus enim interior quo quis vult blasphemare sertur in malitia obiectiua blasphemiae a qua specificatur: at talis actus interior non fertur in complexum & quo nuper nec illud vult, aliasq vellet se ipsum quae tamen reflexio vel non erit necessaria, ut alibi, vel impōs. ut multa existimat. Tum etiam complexum actus interni et externi non qua blasphemat & malitia formali, et peculiari consummata non ergo malitia obiectiua

R. tamen ad hanc

posteriorem replicando, malitiam obiectiua & qua disputamus esse complexu actus interni atq externi, vtrumq claudens: hunc in recto et magis principaliter illum vero minus principaliter atq virtualiter. Nec obstat prior difficultas malitiam obiectiua sequitur ut cognitio rei a sua forte genere vel q. cognoscit id quod est genus, licet non cognoscat id quod & genus sed potius sit id ipsum quo est ita similiter actus interior malus velut malitia obiectiua a qua specificatur satis & si velit id q. & malitia in recto

Licet scriptum in obliquo instituente eiusmodi malitia non vellit. Addendo quod scriptum implicite et indirecte velit adeoq totu[m] explexu[m] inquo[d] insistit ma[lit]ia obiectiua.

236 Postrema difficultas restabat ad[h]uc vt[rum] addiscrimen malitie formalis et obiectiue non cogit. illud tamen facile putamus assignare. quiveni non videat differre inuicē et non tantu[m] ratione ntia sed realiter a modo quate distingui actum interiu[m] et complexum actus interni et externi atq[ue] mali habitus primario dicat vnitio actus interno ad quo infertur. obiectiua vero in explexo vtriusq[ue] ut paulo supra explicato. qua ob[rem] sanctu[s] propositione debent transferri ad bonitatem obiectiuam alterius. Fortasse qui hic nobis sophismam obiiciat. sed nullo exire ut[er] manifestissimu[m], et quidem mihi suspecta esse solet horu[m] genus nulli enim frequentius ea utuntur nulli fidentius sophismate incusant, et questione de nomine impropexant quam qui rerum inopia ma[n]ia[m] me premuntur.

Disput.o Z.

De bonitate et malitia obiectiua quoad ultimu[m] proximam regula.

Caput. I.

Quatuor sentiam referuntur ac refelluntur.

1 quarum iuxta ea quae dixerimus disp. exacta nec malitia obiectiua furti nec. sit illud dissonare nature rationali nec eleemosine bonitas obiectiua sit illam rationi aut nature rationali consonare sed potius furtu[m] exequi tioni mandari ex supp.a praefate dissonantie aut eleemosinam actu dari ex hypothesi consonantie quam hec ad naturam rationalem coetera ideo exequendo furti est obiectiue mala q.a est dissonantia ra tionali et eleemosina e contra obiectiue bona q.a sortitur oppositam consonantia. et hoc est consonantia et dissonantia ad naturam rationalem esse proximam regulam moralitatis tum mutuo q.d illo obiectu tus in religui omnibus ad rectum. h. disquirendu nobis est an consonantia et dissonantia ad nam rationalem sit regula proxima moralitatis obiectiue, siue bonitatis et malitie obiectiua in rebus quas humano alligno affectu prosequimur aut refutamus vel potius aliud quid pra eiusmodi regula sit quod quidem quoniam vna et ex celebrioribus vtrisq[ue] non huius tantu[m] mod[o] sed et totius theologie pluscula in ea immorabimur. haudtenus adeo prolixe ut ad alia addita gradum q.d intercludamus.

Prima q.a sent.a est regulam proximam moralitatis obiectiue esse dignitate premii et supplicii, ideo q.d quid pra esse obiectiue boni, aut malu q.a est obiecta premio aut supplicio digni. Contra ten.r 1.o q.a cum Deus cunctis velit omnes exire ea omnem actu

divina ẽ obiectbona cum actus interior quo Deus vult externus misereri alicuius
exobiecto hoc et mediante ad illud hẽat quod sit simpliciter bonus atq honestus
imo honestissimus. at divina miserationis ad extra bonitas obiectiua nõ regu
latur per hoc quod talis miseratio sit digna premio Deus enim miserans
aut aliud operans nec ãlegatet premiari ut patet. nec ab alio; nã ut
bene animadvertit noster Theologus in disciplina morali dist. 4. sect. 4
art. 2. num. 493 premiu ut tale non infertur nisi a superiore ac
potentiore. rũ autẽ Dei repugnat alius superior vel potentior. quod si
bonitatis obiectiue regula non ẽ dignitas premii quomodo potest obiectiua
malitia per supplicii dignitatẽ regulari?

Argumentor 2º. Aut sermo ẽ de dignitate absoluta et prexama premii supplicii q aut de dignitate 3
si primu; dignitas illa supponit bonitatẽ et malitiã obiectiuam
cum ideo vg. puxari sit dignum supplicio q. est malu vigenere
moris huius modi. q. malitia obiectiua moralis non habet pro re
gula dignitatẽ absolutã supplicii seu pœnæ supponentẽ suam
regulã, et non supponit dignitatẽ ut primo sumptã, sed potius supponitur
ad illã. Sin autem 2u dicatur Sane notum nobis est quod actus
alegua exterior, sit obiectiue bona aut mala qua quod sit digna premio
aut supplicio scilicet ratus. Iudices enim ex quantitate bonitatis et
malitiæ quam in actione exteriori agnoscunt definire et attribuere
solent quantitatẽ premii aut supplicii ei cæteris paribus debitam
scilicet ratus. hæc q. dignitas additionata e contrario est minus no ta
quam bonitas et malitia obiectiua. quo fit ut bonitas et malitia
obiectiua modo ad illã negueat describi. nihil enim per respectu
ad id quod minus notu est probe definitur atq bonitas et malitia
obiectiua definitur explicatq per modum ad regulã sua proximam
et principalẽ maxime ut citius est in affectu. eius. q. regula non est
dignitas additionata premii aut supplicii Equia sup a 2ª sent. et 4
eleemosynam vg. esse obiectiue bona, qua mereatur laudem malum q extraho
furtu q. non laudẽ sed misericordiam mereatur ac vituperiu. 3ª doctu
sentª est idem obiectiu bonu ingenere moris quod est virtuosum, veri gau
dii malum vero quod iustum parit dolorẽ veramq tristitiã. Sed hæ
sentiæ affines si præcedenti, et quidquid sit de prima eius impugnatione
saltẽ 2ª. non effugiunt ut expendenti constabit

Quocirca 4ª sentª 5
et Ioannis Cardinalis de Lugo et Sphortiæ Pallavicini nasserbonã
Theologi lib. 3. n. 46 idem esse obiectu malu vigenere moris ex quo
sequitur plus damni qua emolumenti maioriq iacturæ qua utilitatis
Contra vero idem esse obiectiue bonu quod non ẽ damnosum sed utile
et commodum. vg. ut a stilo non recedamus exemplo eleemosynæ

elargiri honestate obrectua ingemoris tinet q. subuenire pauperib? adeo ipsis est utile ac necessariu, ut tanti non sit te pecuniis quib? forte abundas carere econtra vero furari moraliter malu in honestu? est q. plus interest alium minime non lædi qua tua potest interesse quid quid emolumenti ex furtiua pecunia tibi accresat

Porro aute statuentes regulam bonitatis moralis obrectuce præponderantia utilitatis excea sequute aut sequiturce ru damni quod adea sequte et regulam obrectuce malitiæ esse oppostia præponderantia damni adutilitate sequuntux apparte & damno et utilitate non priuatis solum rebetia publicis, ac spectantib? non particulare persona, bene velmale moraliter opperante sed potius totam pecuniæ, aut rempublicam rationale Mexito aute hac moderatione Vtuntx: facinm alique ut subuenerat pauperi in paupertate redigi velut captiuu redimat libertate amittere vt& Sancto Paulino Nolanoru Episcopo legitux certe meritu? locum euentux utilitas priuata qua ex honesto misericordiæ actum alium redundat maior tet qua iactura et damnu eius qui alteri misericorditer succurit nonne multitam malu & in paupertate et egestate redigi qua tibi bonu est nullius rei indigere et ab egestate liberari an non mihi similiter tam obtcapturus ac seruitus qua alteri prodest libertas et manumissio. Cæteru tot? rei publicæ maxim semper utilitate affert actus misericordiæ quam iactura persone particulari in predicta se virtute exercenti misericordia enim iustitia ac reliquæ eiusmodi Virtutes utilissimæ sunt rei publicæ eius? adeo plurimu refert siqui? virtutu illaru grauda et illustria præbeat exempla quibus alii ad eas colendas incitentux. uxe ergo authores sunt rame moralis regulam bonitatis et malitiæ moralis per præponderantia damni adutilitate, et utilitatis ria ad damnu statuentes. non & damno aut utilitate solum priuatis sed publicis etiam se mone habent

Vexumeniuns

hanc opinionu ut ingeniosam laudo quide, ut tamen minus vera, non sequor rationes aduersus eam fo suprascindamus à maxi illa utilitate qua? præponderantia emolumenti ad damnu. quinetiam licet fingatux nulla utilitas etiam minima segui ex virtutis alicuius actu et obrecto: hoc tamen intelligetux esse honestu ac bonu, in exe maxi nimiu, vt consonantia qua sortitur nãe rationali seu? naturæ hominis decet. Regula ergo et ratio à maxi bonitatis moralis non consistit in eo quod sit cãa, et radix maxi utilitatis qua damni: quod est ut ne? regula malitiæ moralis sistat in præponderantia mali quod infert ad emolumentu, cuius? ordo et causa. consequ. aut per pegua ans meo iudicio est euidens ac manifestu: et præterea qua, quod est reliquorum omnium, Theologoru, eius veritati ips? adeo sequet, ut vel ipsa ratio inde arrequiri sent. Præclare Seneca lib. 4 de beneficiis cap. 1. Inuenuntux qui honesta in mercede colant, quibus? non placet Virtus gratuita

quenihil habet nisi magnificu, siquidhet venale. Quidenim ê turpius quam
alique, sputare quanti vir bonus sit, cum virtus nec lucro inviteat, nec abterre-
ri debeat damno, calcatis utilitatibus ad ella eundu est &c. Si quis forte obue
niat commodi inter accessionem numerandi rerum honestarum præbu, nisi est
Quanius autem loquatur Seneca de Utilitate privata quod tamen complectatur
etiam utilitate publicam, haud difficulter probari potest: nam si quid est
honestati moralis pretiu, in ipsamet sola esse, quam ipsam nulla omnino
intellecta utilitate sue comodunitatis, sive particulari persone estimandam
ac regulanda, esse

Argtor 2º. Aliud est licere mentiri, aliud ipsum mentiri gñ- 8
ceat: gravius igitur ex eo quod licitu, esse tali honestu mendaciu, plura sequerentur
incommoda quam commoda, damnosius id foret quam utile; ut ab adversarii
expenditur at si ex mo sit de ea actione mentiendi ea exit talis ut potius
esse magis utilis quam noxia. Nec mirum ut si forte quis leuiter mentiendo
non sua, sed etia, unius populi, vel si maius nationis integre tueretur in eo
casu limitate, bellumve sedaret aliquod, aut conuiuationem reprimeret: et tamen
ne vilis exitus tantis mendaciu potest esse honestu: honestatis g. moralis
non recte statuit regula esse utilitatis ex ea sequutura præponderantia

Dicent 9
aduersarii eam actionem esse honestam, ex qua non absolute sumpta sed etiam
si ut iuncta et honesta maius emolumentu, sequatur quam damnu, contra vero
eam esse turpem, et malam ex qua maius sequitur detrimentu, quæ utilitas
vel absolute, vel saltem ex suppe quod foret iusta et honesta: at ex tali suppe
mendaciu, semper esset damnosius quam utilius. hoc tamen eorum quod sola
potest aduersariis nulla est: nam ex ea in regula et ratione ê priori ho
nestatis moralis, honesta ipsa substitue terminis et concepto formali
sumi inuidiosius; nec in regula tanti honestatis sed opportune malitie
perindeac homine, ê priori explicari et definiri animal quod si sit homo
potest ridere ac discere, equum vero animal, quod si non sit homo potest
inire: certe ut hoc pacto definiti homo et equus neutiqua manent expli
cati; sic sine explicatione et regula bonitatis et malitie assumantur
ipsimet tri gloriam quæ ritur ê priori explicatio amba manebit
inexplicatile

Argumentor denig 3º. matrimonium ê honestu, ac moraliter 10
bonu, et ten bonum prolis et propagationis speciei, et quod quod aliud ex eo
sequitur non præponderat tuitioni virginitatis, et earum utilitatu, quæ ex
hac virtute sequuntur: honestatis g. moralis regula non est talis
præponderantia, nec malitie regula opportuna præponderantia. Ans quo
ad priorem eius 1ª, nempe honestatis nuptiarum, de fide et pari me exprimitur
a Paulo 1ª ad Corinth. 7. quod spectat ad posteriorem illius partem
facile sua detur, nam commoda præsertim spiritualia quæ virgini
tati annexa sunt, plura sunt ac maiora quam quæ asserit matrimo
nium: ~~hoc ergo~~. hoc ergo quod est eum cui virginitate repugnantia et
opportuno, plurimus, et maioribus commodis privat quam commodis afficit.

censeri ergo debet incommodus et damnosus, quam commodus et utilis, ac proinde è diverso eius emolumentum, et commodum non potest proponderare damno quod ex eo sequitur, ac ractura Virginitati.

Caput. 7.

Cæteræ sent.æ minus vere profitentur.

47 S.a aliorum sent.æ et regulam bonitatis et malitiæ obiectiuæ esse respectum obiecti ad ultimum finem at beatitudinem nr̃am, quæ Deus è: id enim esse obiectiue bonum quod ad eum conduxit, et utile est; malum v.o quod ab illo auertit ita nonnulli RR. quibus valde fauet Caietanus. 1.2. q.71. art.6. Ratio autem qua nituntur est huiusmodi: Homo habet quod sit absolute bonus, vel malus per hoc quod sit recte vel prauè dispositus ad ultimum finem: id.o respectu hominis erit obiectiue bonum, aut malum quod ad consequendum ultimum finem eum recte, vel prauè disponit, aptumve reddit aut ineptum. Confirm.a videtur per proua. Suadetur ant.a q.a Vg. bona domus dicetur illa quæ ad finem suum aptæ è habitationi q opportuna, mala verò quæ è ineptæ ad finem suum, ut si nec ætate solet, nec hyeme ventos arceat, aut frigora. Rursus: Medicus ille dicetur, et est bonus qui ad finem artis suæ recte dispositus est, si q videlicet sanitatem impertire scit ac potest. Patet ratio est in cæteris rebus, ut inductione patebit. Similiter è.o homo absolute bonus aut malus est per hoc quod ad finem ultimum hominis videlicet beatitudinem, et cum Deo summo bono connectendum sit vel non sit recte disponitur.

47 Cæterum regula bonitatis et malitiæ obiectiuæ non esse respectum ullius proportionis aut improportionis, utilitatis aut inutilitatis ad ultimum finem tuetur P. Vazquez 1.2. disp.96. cap.2. et cum eo alii quibus libenter assentior etenim h. honestissimo & primâq ac remotissima regula bonitatis, et malitiæ obiectiuæ, nempe voluntate diuina, non certa & aliis intermedijs sed & regula proxima moralitatis obiectiuæ, hoc è æquum non explicatur per dictam regulam proprie obiecto, sed potius huic è immediata at proportio aut improportio ad ultimum finem regulam hêt alia per quam debet explicari, ideo nam obiectum aliquod est utile ad finem ultimum beatitudinis q consequendum, quia rationi consonum è, ideoq extrinsecum ad finem ultimum quidem è inutile, et non tam ad felicitatem, parandam proportionatum, quam eam cum æterna miseria commutari q.a natura rationali decet erit aut legi dissonat. q.o Et.a

47 Auctor 2.o bonitas obiectiua distinguitur ratione, et quidem adæquate ab utilitate et delectatione itaq obiectiua, ob timet intelligi potest obiectum aliquod esse bonum atq honestum, præcindendo ab eius utilitate et delectatione, et è diverso: at non subsistet hæc distinctio inter honestum et utile, si honestas, siue bonitas obiectiua regula foret utilitas, proportiove obiecti ad ultimum finem. q.o Et.a Maior tenet, Verba tradita et optime etiam suadetur a D. Thoma. 1.2. q.99. art. 3. corp. ibi: Ipsa etiam Virtus quæ sin se honestas est refertur ad aliud

scut ad finē, nempe ad felicitatē, et sīn hoc idem subito ē honestū, et vtile et delectabile. Sed ratione differunt, nam honestū dicitur, sīn quod aliquid habet quā dā excellentia, digna honore propter spiritualē pulchritudinē, delectabile autē inquantum habet appetitū, vtile autē inquantū refertur ad aliud Minor argti nri ptr et explicatur: bonitas obiectiua moralis non ē adeo ex terior nuda sumpta sed ea exsurgē regulae cuiusdā moralis, ea vt bene vel male regulata: importat ḡ. obligo id quod intime et essentialiter regulā moralitatis sucē. quare si quod aiunt aduersarii, talis regula est vtilitas et proportio ad ultimū finē, idem sane exit actionē aliquā esse obiectiue honestā bonamq3 ac eam elici ex suppō. quod sit vtilis ad ultimū finē. Eorum ergo sententia non potest subsistere distincte rationis adequata, et simpliciter talis inter honestatē et vtilitatē obiectiua, sed potius haec in illa vltime claudetur. Atq3 hoc argtō procedit etiam dicēte contra sententiā Cardinalis de Lugo supra memoratam quando quidē quidquam esse magis vtile quam damnosū, saltem rū totius communitatis est regula quaedam utilitatis, vnde illatiua emolumenti seu commodi experimen.s. non potest esse bona regula bonitatis obiectiuae

Argtor deniq3. 3o 49

Pleriq3 aduersarii suam explicant sentiā de fine ultimo supernaturali Deoq3 ut lumine gloriae viso, amoremq3 tali actantē visioni pare terminante. at quod non constat formaliter et quidditatiue regula malitiae moralis in auersione ā fine ultimo sic sumpto patet, q. non potest regula et ratio ālicui malitiae obiectiuae consistere in eo quod obiectū non recte disonat homini ad finē non suum sibi ve non debitū. alioqui dic malum esse Rhetori qui non sit edificare. malumq3 Architecto qui persuadere dicendo non potest. at in pura natura homo non eleuaretur ad finē supernaturalē, nec hic esset eius finis ei ve debitus: quo enim modo tunc dici posset hominis finis? nō natura, ut constat, nonetiā elevatione, aut ex Dei liberalitate gratuita ut non minus ē manifestū, haud ḡ. regula malitiae moralis obiectiuae esse posset in eo euentu auersio ā tali fine supernaturali aut inordinatio ad illū.

Porro autē argtō istiusmodi non urget, nam dā superius vsurpata, qd interest inter Medicinā, domum aliaq3 eiusmodi res extra et honestas, seu virtutē, qua intrinsece homo perficitur, quod haec sint propter se expectanda, et amanda, illa vero non possint licite, aut laudabiliter amari propter se praecise, nec nisi propter finem supernae

atq̃ æternos præsertim si certum quendã modũ atq̃ quantitatẽ excedãt
Quonde et si earum bonitas regulanda sit per utilitatẽ ad aliud videli
cet ad fines temporales quor propter videnr comparari; cœlestium bonitas
moralis non est regulanda nec metienda per respectũ ad assequutio-
nem alterius ultius finis ut his sed per consonantiam ad natu-
ram rationalẽ.

16 Sexta sententia eaq̃ non paucorum
est regulam bonitatis ac malitiæ obiectiuæ esse cõformi
tatem ac deformitatẽ ad dictamen rationis, ut ea actio sit
bona obiectiue quam ratio dictat esse eligendã et exequtioni mã
dandam; eaq̃ contraria mala quam ratio iudicat dictatq̃
non esse eligendã. sed potius omittendã. = Contra tamen sic
argumentor: Regula moralitatis obiectiuæ in præsenti est iuxta
omnes rationalia à priori propterea quia potissime quidquam dicitur
bonũ malumve obiectiuè: at huiusmodi ratio neq̃at ẽe cõformitas, et deformitas ad dictamẽ rationis
Nonne enim
Nonne à priori eo aliqua ẽ bona et honesta obiectiue et simpliciter quã ratio iudicat
eam esse eligendã sed potius ob id iudicat eam esse eligendã quia ẽ eligenda et exequenter
qua est bona, pariq̃ ratione non q̃ intellectus iudicat aliqua actione esse omnino
tenda, ẽ mala sed extra.

17 Quinto iudicium proponens voluntati bonitatẽ obiectiuã
cui debeat inesse rectum etiam confuse reflectere: at necessario reflecteret in ea ppria si ve
ra esset aduersarioꝝ sententia. Iquidẽ id iudicii non ẽ irrationabile, ratione q̃ attingit
conformitatẽ obiecti ad dictamen rationis non potest non hoc dictamen adeo q̃ regula
salte ẽ rude attingere.

18 7a. et postrema sententia ut alias minus celebres prætermit
tam est idesse obiectiue bonũ quod lex aliqua præcipit, id malũ quod ea ve
hibet: quocirca conformitatẽ, aut deformitatẽ ad legem esse regulã moralitatis
obiectiuæ. Ita Conradus t. 2. q. 19. art. 1. et cum eo plures alii. Verũ imprimis
Deus ẽ obiectiue bonus, et tamen nulla lege propriæ præceptus cui non sit actio
Deinde duæ operationes ad extra sunt obiectiue bonæ atq̃ honestæ cui Deus
eas honestissimè velit honestatis formalis quid præ proseguenti non possit respondere
45 honestas ac bonitas obiectiua. At Deus operatio ad extra nulla ad operandũ lege
coactus. eiusenim respectu lex requenat, ut cap. 1. ostendã.

19 Vltimus bonitatis obiectiuæ
specificans virtutẽ obedientiæ, est subdi et conformari legi sed præter bonitatẽ
obiectiuã obedientiæ si alia plures. non q̃ oĩs bonitas obiectiua ẽ conformitas ad legẽ
non sequenter oĩs malitia deformitas ad illã. in super operæ consilii si obiectiue

bona et ten sub lege non cadunt. Preterea opera et obiecta precepta haud
vero ideo precipiuntur qa sunt bona, talis ergo bonitatis obiectue, ratio et rego
ja negquit esse precepty vllius. Quod tametsi quedam sint honesta, et honesta vi
legis et qua precepta, alioqui futura indifferentia et non magis bona que mala
ex specie sua; vt vg tanti rem vendere et non maioris pretio ideo e bonum
vllum qa lex eiusmodi pretij taxauit: at lex ad huiusmodi honestate
obiectiua, ocurrit non tanquam regula proxima, cum formaliter loquendo no
ideo talis venditio, sit honesta et iusta qa e conformis ac subdita legi: horum
alijs etiam actionibus ad iustitiam commutatiuam minime pertinentibus scilicet est:
sed tanquam causa efficiens moralis se fundens in ea venditione quendam effectum
moralem; et faciens vtrea sola in existimatione hominum ciuitatis medium iu
stum rei eorum qui venduntur emuntur.

Caput. 3

Proponitur Veritas sent.ae et ab aliis contrarijs Vindicatur.

Arbitror proximam regulam bonitatis et malitiae obiectiuae esse conue- 20
nientiam aut disconuenientiam ad naturam rationalem ut rationalis e, vtpote animatam
et etiam maxime omnium prestantiorem: ideoq quid pro esse obiectiue bonum aut
malum qa predicta ratione conueniens aut disconueniens e. Hanc sent
quae inter Theologos coronidem adtexam improbatione satis superq predicta
est. Id tantum restat ut quedam aduersus eam arguméta soluamus.

Obiicies 1.

Regula bonitatis et malitiae obiectiuae non est utilitas aut inutilitas vllius rei 21
demonstratiue: at conuenire aut disconuenire quid pro naturae rationali est esse utile
aut inutile. Ergo. Sumi conuenientia, ac disconuenientia, non tam pro utilitate, aut inuti
litate quam pro decentia, et dedecentia; ut id sit bonum honestum quod decet naam rationalem id malum quod eam dedecet: qua ratione dicitur ali
quid conuenire, aut non conuenire oculo aliquem quod eam decet aut non dece
bit sed potius dedecet. Itaq ex obiecto aliquo et natura rationali resultat quae
dam relatio decentiae cuiusdam ac pulchritudinis moralis aut contra dedecentia ac deformitatis: et hanc relationem appellamus conuenientiam, aut dis
conuenientiam ad naam rationalem. Dixi resultat, at hoc dictum puto non
tam efficienter, aut quasi efficienter quam formaliter: sicut enim
in corpore viuo, si sit partium omnium symmetria, aut non sit, sed potius
unum membrum dedecet alterum ac sit ei improportionatum, haec relatio non
distinguitur ab ipsis partibus ita similiter hic. Et

Obiicies 2o si ideo actus 22
aliqua est obiectiue mala qa inconuenit naturae rationali, ergo contra ratio e
fieri potest quis eam actionem eligere, et consequenter peccare propter
aliquod bonum naturae rationali maius, atq praestantius: consequens est
absurdum. Ergo et id ex quo sequitur. Sequela obr, nam mala quae ideo
talia sunt qa sunt vg. ita salutem corporis possunt eligi propter salutem

animæ eo quod hæc sit maxima ac præstantior quam quælibet salus, nimirum corporea: similiter q. h. v. Consequentis autem absurditas et abominabilis concedetur, et esse euidens ac manifesta: nam ne leuiter mentiri licet esto mentiendo assequeremur, ut Verbum incarnaretur, ut B. Virgo foret Mater Dei, ut à pœnis inferni liberaremur omnes damnati, et sic æquo quamplurimo bono

Resp.

Z3 tametsi contrametas ac dedecentia quam maximus esse regulam malitiæ obiectiuæ sit contrariatas ad hanc rationalem tamen actu malus non transmutari solum hanc naturam sed etiam Deo displicet: atque hæc transmetas ex ista priori transmutatione essentialiter sequitur, proinde minime non est ratione illius peccatum sit præomni bono fugiendum. Confirmatur: peccatum tantopere esse fugiendum est eius proprietas quædam, aut una proprietas sæpe fundatur in alia immediate aut non nisi mediate mentis. q. hæc æquæ sequimur potest fundari, non in dissonantia ad naturam rationalem proxime quidem sed tantum in terminatione diuinæ displicentiæ quæ peccati ut talis, est velut prima proprietas.

Ad 2. dicimus esse transmutationem

Z4 sui subiecti in ordine ad ipsa, alia vero non in ordine ad ipsa præcise sed potius ut sunt electiua siue in ordine ad electionem ab ipsis faciendam. Prima mala potuerunt aliquo eligi, et optari propter maiora bona si quod eorum spes subluceat ut videre est in obiecto exemplo duplicis salutis corporeæ si licet et morporeæ seu vero posteriora mala. Atqui peccatum est posteriorem et transitiuæ naturæ rationali in ordine ad electionem necnisi in huius eam detrimentat ac fœdat. esse autem hac ratione transitiuum nactæ rationali, nempe quod electionem eius ac non posse eligi illud propter vllum bonum etiam naturæ ipsa rationali maius.

Obiicies 3o. non ideo obiectum aliquod est grauiter malum materiam peccati mortalis quia disconuenit etiam grauiter naturæ rationali: disconuenientia ex quo naturæ rationali non est regula omnis malitiæ obiectiuæ imo nec potissimum ex quo etiam fit necessarium euenientia regulare eam bonitatis obiectiuæ in quæ moris. Pbr. antec. quia si ideo obiectum aliquod v. g. furtum centum ducatorum esset grauiter malum, et peccati mortalis materia quia grauiter disconuenit naturæ rationali, sane posset quis eam quantitatem furando peccare mortaliter, esto nondum teneretur restituere ad Dei aut transgressionem diuinæ legis sed potius ut rerum q. esset prorsus immemor. Consequens esse falsum late probatum est à nobis in mala peccatis et satis patet ex eo quod peccatum omne mortale sit in ordine superiori ad satisfactionem omni puræ creaturæ, quemquidem ordinem deo excelsum sublimem et connexum cum eo infinitate haud posset adipisci nisi esset aduersus tendens contra Deum.

Z6 Sequela pbr. nam hoc ipso quod quis libere fuerit præfatam quantitatem graue cognoscens eam esse materiam peccati mortalis mortaliter peccabit: at sine vlla cognitione Dei aut vi legis diuinæ peccatum saltem malo rerum ordine cognoscere quantitatem peccandi ejusdem supra

esse materia peccati mortalis cuius furtiua ablatione esse grauiter malu: quidni ergo
ad Deum non aduertens possit eo ipso furti mortaliter peccare. Minor pbr, nam
in rebus principijs disconuenientia grauis adnatu rationale è regula malitiae actus
eius grauis, et mortaliter peccaminosae: potest autem quis cognoscere furtum
aliquod, aut aliud obiectu grauiter disconuenire nãe rationali quin ad Deu aut trans
gressionem diuinae legis aduertat cu nãa rationali, et Deus, et straneitas ad illa respe
ctus straneitatis ad hunc sint obiecta longe diuersa.

Haec obiecta occurrunt nobis 27
offerri nãe sentiã amplius explicandae. Quod ergo dicimus regula moralitatis obiectuu
esse conuenientia et disconuenientia ad naturam rationalem hoc intelligendu è nãa ra
tionali ut cognoscente, et ratione ac iudicio suo utente. Nam esse diuinum ut appeten
dum homini non è ei ratus, nec naturae rationali qua talis decens aut conueniens
sed potius valde dedecens quid enim dedecentius, dissonantius ve qua sit creatura
ad creatoris adorationem, et dignitate adspiret? Rursum q. esse diuinum ut appetendum
Deo decet nãa rationali homini ut optime animaduertit Suarez t. disp. 2. s. 2.
n. 11. decentia q. et conuenientia ad naturam rationalem regulam bonitatis obiectiuam
respicit nãa rationalem non ut cumq sumpta sed ut amantem appetentemve ali
quo modo, at non ut amantem aut appetentem eo modo. q. ut appetentem ex
portentori ad cognitionem q. respicit illa ut cognoscentem, et ad aliquid aduertentem.

Rursus 28
Z. mendacium in deliberata, et ab ipsi plena aduertentia admissum magis dedecet
naturam rationalem qua deliberatam, et ex perfecto iudicio proficiscens, at si vitium
quid mendacii indecentia et disconuenientia, esset ad naturam rationalem simpliciter
sumpta, non magis eam dedecoret unum quam alterum. q. Vtrumq ea dedecet ut ad
uertentem et deliberantem. quo posito satis intelligitur cur vnum mendacium ma
gis quam aliud eam dedecedat quid enim mixum ex natura rationali ut plene
aduertente, et mendacio exteriori maior reperiatur deformitas et indecentia
quam ex ea ut imperfecte aduertente, et mendacio ita abrupto admisso.

Ex his ergo
ad argum respondeo nego ti. absurditatem et negata sequela: siquidem grauis 29
disconuenientia ad nãa rationalem faciens obiectu aliquod v.g. furtum esse materiam
peccati mortalis, et bene disconuenientia, ad naturam rationalem ut cognoscentem
et aduertentem. Nec vl. ad illa, ut aduertentem, utcumq sed ut aduertentem ad Deum
ut bene suadent rationes á nobis in materia de peccatis adductae, utpote ex
infinitate quada, quovis peccato mortali resplendente, apparet: quare nunquam
fingere potest utquis cognoscat furtum, aut aliud obiectu esse materiam peccati
mortalis non aduertendo ad Deu, et straneitatem ad eius legem aut voluntatem:
siquidem enim maximum quis cognoscat obiectu dissonare grauiter nãe rationali: atqui tale tantaq dissonantia, non stat sine cognitione Dei: ab ipsa
ergo non potest quis mortaliter peccare in nãa furti aliave ulla.

Dicet fortasse 30
aliquis tandem nos recidere in 6am sentiam cap. praeced. refutatam; quid enim
esse potest, regulam moralitatis obiectiuae esse conuenientiam aut disconuenientiam
ad naturam rationalem ut cognoscentem, ac ratione utentem quod modo admittimus

quam talem regulã sistere in rõ ꝺtarietatis aut conformitatis ad dictamen ra
tionis, quod sẽp. vnificati sumus. notãr. g. non cohæremus. Sed nil minus, ali
quid enim esse contra dictamen rationis est esse non id quod recto dictat ac præcipit, sed
aliud. esse vero ds. idē dictamen ergo conflume consistit in eo quod quis ea ra
tione præcepta, ac ut amplectenda proponatr: totumq; hoc longe diuersu est
a relatione dedecentiæ, aut decentiæ moralis, hinc ex natura rationali ut cogni
cente, et ratione utente, et illinc ex obiecto aliquo exteriori refluat: sicut ali
ud est Petru Vg. esse cognitu, aliud eum esse prædicamentaliter simile suæ cognitioni
tametsi: alterum alterum id eum referat aliquo modo ad eundē terminu eādemq;
cognitionē, ut extremi est evidentissimu. Ratio a priori est. harū relationum
et illarū natura et obiecto. Breuiter totu complexus est P. suarez Tub sup.
n. 12. cum dixit utrumq; eandē rem esse sed non eundē respectu.

Argumẽta
31 Veru 4º. et ultimò, et quidē ex ꝺtario fundamto. Hoc ipso quod quis cognoscat
quid nam esse ꝺtariu diuinæ legi et vexam eius transgressionē, illud eligēdo
peccabit: quod adeo est manifestu ex tñ, ut a nemine possit negari. potestautē
quis cognoscere ꝺtarietatē ad legem Dei immediatā nātæ rationali, et ꝺtarietā
tis ac disconuenientiæ ad illā: alterā enim et alterā ꝺtarietatē nec non utrumq;
tñ, et extrema sunt obiecta longe diuersa. igitr potē quis peccare quin cog
noscat obiectu quod amplectitr esse disconueniens nātæ rāli: at non
quin cognoscat illud esse malu vngē moꝝ. nonigitr ideo aliquid est
obiectue malu q. disconuenit nātæ rāli: alioqui homo peccans non posset
malitiā obiectiuā cognoscere, non cognitā illā disconuenientiā. quod tñ
non ideo quid est malum obiectiue q. disconuenit nātæ rāli hæc disco
uenientia malitia, et conuenientia opposita bonitate non potexūt regula
re prout regula moralitatis sunitr. th. Cæterū ad hoc argtum
commodius respondebitur capite seqti.

Caput. 4. et Vltimu
Qua ratione regula proxima moralitatis
Cānobis assignata præcognosci & beat ad
bene vel male moraliter operandū.

32 Censeo sufficere ut ea cognoscatr tantū implicite et confuse scilicet
ut ocurrit hominis Vg. sit homini ꝺtas voluntariæ et irregularitatē huic
crimini & vitæ mexcatr sufficit ut quocumq; modo cognoscatr homo
et esto per solam proprietatē, nec requiratr ut eius essa et essentia
intelligibilem cognoscat sufficit quod sit animal rationale. similiter
q. ut quis peccet mortaliter non est opus præcognosci malitia quoad
suā essā et penes ꝺsonantia grauē ad naturā rationalē per
quam regula malitiæ moralis explicuimus, sed satis erit
eam cognosci quoad eius radicē inseparabilē et identificata. quandoquidē ego

cognita huiusmodi radice inseparabili et identificata cognoscetur falsa implicite et a fuisse dissonantia ipsa ad naturam rationalem in qua regula moralitatis statuimus, satisfatet ad argta 3m. capitis precedentis.

Ennm°. aduersus hanc doctrinam qui opposita tuentur hunc in modum argumentantur. Qui peccando mortaliter opus aliquod est aduertere ad Legem Dei grauiter in conscientia obligantem: at huiusmodi aduertentia, non stat absq; aduertentia etiam explicita ad naturam rationalem et dissonantiam grauem in illum: ergo etiam falsum, ergo est huiusmodi aduertentia non requisita ad operandum bene aut male in genere moris, adeoq; falsa est solutio qua adhibuimus ad argtum capitis precedentis ordine postremum. Maior est nota. Minor probatur quia Lex Dei grauiter in conscientia obligans est formalissime, ut aiunt, ille quod eius transgressione grauiter dissonare nata rationali: non ergo possumus aduertere ad illud prius sine aduertentia etiam explicita ad hoc posterius adeoq; ad naturam rationalem.

Ad cuius rei est manifesta, suadetur quia aliquod est discrimen Legis grauiter in conscientia obligantis a Lege mere penali, et consilio. Quare, si discriminis non posset esse aliud nisi quod transgressio legis in conscientia grauiter obligantis possit et talis praesumi dictat valde nata rationali, cum interim in illius nulla dissonantia, nedum graue, sciat transgressio consilii et legis duntaxat penalis, vel credo quid aliud ut in quo extrema illa mutuo differunt.

Ad obiectionis minorem esse falsum, similiter esse falsum ans quo probatur: ad cuius probationem dicendum est legem grauiter vel in conscientia obligare ut tale differre a consilio, et lege penali, non ex hoc formalissime et eius transgressio ut valde dissona nata rationali; sed ex proprio tendendi modum: quem tendendi modum particularem a ditione habet aut est solo legislatoris arbitrio et voluntate, ut videntur sentire Navarrus, Medina Cajetanus et Silvester. aut certe a materia, qua legi subiicitur, grauitate, et leuitate independenter a subiecto legislatoris. ut vexus sentunt P. Vazquez 1. 2. in 1. 2. disp. 158. et P. Suarez lib. 3. de legib. cap. 25 ubi n. 5. sermonem hic non tantum de Legislatore humano sed etiam de Deo ipso supremo Legislatore.

Ac certe doctrinam quam sequuti sumus et solutionem qua adhibuimus hoc capite expresse traxit praeter alios eximius Doctor Ft. disp. 4. s. 1. n. 12 in haec verba. Oportet ut obiectum subiectum et terminata ratione honesti cognoscatur et proponatur. non est autem necessarium ut haec considerata sit omnino distincta, et sub formali ratione seu aspectu quidditativa ad naturam rationalem, aut alio simili, nam haec magis pertinent ad speculativam ex exquisita rerum cognitionem quam ad simplicem conceptum rei et practicam iudicii. Fatetur quae diximus tota haec disputatione non non etiam paucas sententias esse acutissimas, memento tamen, ipsius ad rei veritatem non carminis esse.

Z

Disputatio 3ª

De Bonitate et malitia formali actus interioris quoad quidest

Caput. 1.

Duæ aliorum sentiæ reiiciuntur

1 Quod attinet ad quiditatem malitiæ formalis de ea ex professo actum à nobis est in mâa de peccatis, et ex dicendis de quiditate bonitatis moralis quid & eo existimandum sit obiter videbimus. quoca. 2ª. sentia de quiditate bonitatis formalis actus cuiusvis interioris est ea sistere in relatione rationis et fictione quadam ultra. Ita Gaspar Hurtadus 1ª. disp. 1. dis. 2. ad finem.

Verum confutatur haec sentia 1º. q. si Deus ob altissimos fines mundum non adiuvisset hunc, nihilq. creasset, sane meo nolle quidpiam operari ad extra ut aiunt, esset moraliter bonum, atq. honestum, et quidem non minus quam velle, ut de facto Volunt Orbem hunc creare: at nolitio illa divina citra omnem fictionem bona esset ingte moris: tum enim necesse esset crea vita quæ posset fingere nec Deus ut pote est fingeret ut potè cum id sit ab infinita eius perfectione prorsus alienum.

2 2º. cui quis vitio bene honestè operatur ingtè moris quæro tergiversatione ficta, ea astruere honestas? non certe per hoc quod alius à me fingat me circa quadpiam. an enim si alius nihil de me mente actibus cogitet propterea non pœcto bene moraliter operari? non etiam per hoc quod ipse finga aliquid et ve-concipiam ex coexistia legis aut rationis dictantis quid sit operandum, alterius mè conducibile resultare quidpiam intrinsecum in meo actu quod tèn nullatenus meo resultat: ita prorsi enim ad eam fictionem reflexionemq. falsam cognosco obiectum esse convenientem naturæ rationali, et illud q. talè volentiæ ac libere amplector: propterea exigo praxi quidni mea voluntas sit bona ingtè moris? superveniens ergo relatio ficta non constituet bonitatem quam supponit. 3º. ens rationis ac relatio fictitia quomodo potest habere proprietates reales? cuiusmodi sunt verum reale, meritum laudis similisq. dignitas præmii: at huiusmodi meritum et dignitas sunt proprietates bonitatis moralis.

3 4º. quod & Virtute quæ vera sapª est docet sap. 7. quam sine fictione didici et sine invidia communico et honestatem illius non abscondo &c. et si alias habeat significationes at horum significat, nec tam affigat quæ supponit honestatem moralem alienam prorsus esse ab omni fictione, nullamq. mea includi, aut ab ea postulari 5º. tandem hæc sentia præter id quod sit absurdissima è valde singularis: quamquam enim P. Gabriel Vazquez. t. 1. in 1. 2. disp. 95 num. 96. et disp. 129. n. 23. Et apud eum Melchior Canus et alii doceant moralitatem actus interioris eorumq. bonitatem et malitiam in relatione rationis sistere. at per relationem rationis non intelligunt fictionem ullam illorum nihil & qua expresse loquitur Gaspar Hurtado ubi sup. sed solam ex ipsa ratione reali et vera, quamvis extrinseca desumptam ex verbis quibus utuntur, adeo è manifesta, ut nihil supra.

7 2ª. sentia est bonitatem moralem actus cuiusvis interioris quiditative et essentialiter esse modum quendam positivum et realem

actui superadditum, ab eoq distinctum, Vicarius conformata sue legi sue dictami ni rationis sta Zumel t. 1. in 1.2. q. 71. art 6. disp. 1. concl. 3. Curiel q. 18 art. 1. dub. 1. Montemayor disp. 22. q. 6. Cornejo disp. 1. dub. 1. et ex nris Granado disp. 1. Consonat Caiet. 1. 2. citata q. 71. art. 6 et q. 72 art. 1. etsi non sacis examinat an qualitas superaddita in qua statuit moralitatē sit absoluta vel modalis.

Hæc etiam 6
sentia confutatur, siquidem actum qui præcipitur à lege vel dictatis à ratione coexistere legi vel dictamini rationi è huic autem esse conforme: atqui ad prædicta coexistentia nullus requisitus, nullus possibilis è modus superadditus actui ergo intrinsecus sed potius è mera denominatio extrinseca: talis igitur denominatio, et non modus intrinsecus erit conformitas actus nri ad legem aut rationē: q. et eius bontas ut potē quam in prædicta conformitate vel ipsimet adversarii statuunt. quod autē coexistat actus ab legem pro eo ac dixi non sit modus sed denominatio extrinseca exinde constat q. coexistentia duplicis albedinis vg. duo alba assimilans nuicem non sit modus intrinsecus extremis, sed denominatio eis extrinseca; in cuius modi denominatione non tantum similitudinē sed cæteras omnes relationes prædicamentales assistere abunde probatū è a nobis in metha. et quidem pro priori ad modum illi in qua moralitatē collocant adversarii, et agnosco discretus vestra rationi et illud volo proplex se: quod ergo tum deesse potest meo actui libero, quominus bonus sit in que moris?

Caput. 7

Impugnatur Sentia Petri de Lorca

Qui 1a 2æ disp. 23. postquam inquisivit utrum libertas quæ admo 7.
dum habitatē requirat sit libertas actualis, quam actus rei ipsa participat an sufficiat in potia, qa actus nata sua potest libere elici? respondet pauca in hæc verba. Probabilius existimo moralitatē (utpote formale quæ sō la loquitur, neq enim obrectare admittit ulla) posse esse ab obiecto actuali libertate quare quod dicimus libertatē requiri ut conditionē necessariam moralitatis intelligendum è de libertate in potia, et aptitudine. Deinde statuit bonitatem sicut et malitiam moralem de qua agimus quidditative consistere in relatione actus liberi ad nātā rationalem, et rationis regulā: quæ tamen, inquit, nō è relatio qua logici sūm dici volunt: est qd habitudo in qua consistat moralitas, sicut habitudo accumbendi ad sua subiecta, et ab hac quæ non sunt relationes sūm esse quæ non desinunt esse ab ente ab obiecto tutō nec extra genus absolutum transeunt. Porro eorum quæ docet 8
Lorca communis et vera sentia è defendenda et nobis infra. De rerum quod docet primo loco nulla ratione fingendum è. Consultatio 1o. qd è contra omnes scholasticos quin velimus pro se adducere possit adversarium curus impugnationē hic libenter ordior q. se Valde excitat assorem novarum opinionum, atqui ut nros Authores quos frequentissimos è omittam pro nobis adversus ipsum maximus è D. Thomas in 1. dist. 24 in corpore 1b2. Nullus autem motus contra mentem nram habita deliberatione ad voluntatem quæ prima est mora fit ut ex D. mentha patet et debet ibi incipere genus moris ubi primum dominium voluntatis invenitur: licet actus voluntatis in gubernando dominium habeat, in gubernando vō incompletum. Completum dominium licet qui ex imperio vo

Luntatis procedunt, et hi sunt actus deliberationis sequentes qui rationi adiacentes: sed imperfecte dominum, nec in illis actibus (videlicet motibus sensualitatis) quamquam ex imperio rationis procedunt sed tm̃ est voluntas impedire potest. Quibus verbis S. Doctor ad moralitatem exigere libertatem actualem qua negari potest ay dominium Voluntatis procedens ex imperio voluntatis, et rationis voluntatem posse impedire (quae sunt verba quibus utitur) necessario debeant illam de libertate quae est, non quaelibet, posse esse. Eodem modo sequitur sentit S. Doctor. 1. 2. q. 1. a. 1. et alibi passim

Scotus in 2um. dist. 40. q. 2a. vbi: actus deitis moralis quia liberae elicitus vel hoc est commune actui bonae et malo. Quidnis clarius? Suffragatur etiã Okamus in 3um dist. 23 q. 13. litt. G. vbi: Actus bonus potest reddi non bonus per ablationem libertatis? At non per ablationem libertatis in actu 1o non enim haec, sed illa libertas in actu 2o ab actu potest auferri. Ergo per ablationem libertatis in actu 2o haec g. requisita ad bonitatem moralem actus ≃ S. Thomam Scotum et Okamum sequuntur paulum Thomistae Scotistae et Nominales quos si singulatim referre velim, et dies et pagina me deficient.

2o Loica authoritate Sanctorum Patrum: Omnes enim ad peccandum requirunt in hoc actuali libertate veram ad indifferentiam ad utrumlibet traditionis partis. g. et ad malum moralem a peccato prorsus indistincte eam exigunt: iii. ex diametro opponitur Loica dum malum morale malitiam ipsam stare posse putat sine libertate vera et formali: porro autem SS. PP. in ea essentia qua diximus supervacaneum hoc loci expresse probare cum nemo eorum qui scripserunt adversus haereticos nostri temporis hunc nobis labore non praripuerit. Certe Augustinus, quo se maxime protegere conantes sectarii, et qui a se stare efficacissime blaterant, nobis indubitanter fatetur: Ac enim inquit lib. 3 de libero arbitrio cap. 18. quacumque vitia causa est voluntas, si nemo peccat nisi sine peccato, ei accidit, si autem potest nobis ei cadere, et non peccabitur. Infinite fallit incautus g. caveat ne fallatur: an tanta fallacia est ut cavere omnino non possit, si vita est mala peccata sunt, quis enim peccat in eo quod nullo modo cavere potest: peccatur autem cavere igitur potest

3o confutatur Loica ex excusantia sequitur homine sine libertate actuali posse merere premium et supplicium: consequens neque quia admitti potest. Ergo ita sequela pbr nam ad bonitatem et malitiam moralem sequuntur veluti proprietates dignitas premii et supplicii: et hoc est aliquo merere premium bene morali bene operari, hoc aliqui debet supplicium cum male operari in gre mor. At xa Loica, dari possunt actus simpliciter actuali libertate bonitas et malitia moralis. g. et dignitas premii et supplicii.

Et quidem ipse citata illa disp. 23 q. primo exigit potuit ad moralitatem requiri libertatem aliquam qa non potest non requiri aliqua dignitate premii et supplicii supponat exigentiam dignitatis necessario sequi ad moralitatem. alias esse inefficacia nullo esset. Eius verba ubi supra haec sunt. 4ta omnibus indubitata, et de moralitate actus, per se et necessario requiri libertatem ex. et probari potest qa proprietate: illa quadrabile moralitatis actibus quemunt esse laudabile aut vituperio, praemio aut poena digno, seclusa libertate minime possunt. Haec ille cuius in conspectu satis mirari non possum cum enim hic expresse censeat ad moralitatem necessario sequi dignitatem premii et supplicii impia tamen et certe indebita non ipsi negat existimat actus moralitatem malitiam non prosperam debere imputari damnari. Sed sine eius dignitate esse posse: eius verba sunt haec. Itaque ille actus sibi est moralis qui naturam suam habet

ab homine libere fieri, et est actus libere rationis vnperio: qui vº hominis
sua het, et sr alig. indeliberate hat non ammittit moralitate non tẽ vmputate,
aliud enim é actum esse malu, aliud imputari: Vt imputetur actualẽ exigit libertate,
vt sit malus deficit aptitudo.

Secl ut ad argnti, dicimus dubitari nequit sequela, L 3
consequens accedat, illudq; absurdu esse, admittiq; non posse et fateri ipse Lorca (quan
uis inconsequentissime verbis proxime relatis) et si admittatur, necnõ quo nixe reiici possit
Caluinus qui lib. 2. inst. cap. 5. n. 2. hoc hét. subiicimur (Catholici) nisi
ex libera arbitrii electione tum virtutes tum vitia procedunt, non esse con
sentaneu ut homini vel pena infligat vel premiu rependatur &c. Deposem
Pr. alias iuxe nobis irrogaxi à quibus peccati culpa emanat, et hinc num 2. nego
peccatu ideo minus debere imputari, quod necessariu é.

Lorca hoc quod negatur é L 4
adstruit Caluinus, et quod ex stricta sentia sequi euincimus esse nonsentiu stricte Chrysosto
mu, et Theodoretu, ut ipse met hereticus, hæreticoru patronu fatetur ubi supra sed etia
stricte omnes alios PP. vel mediocriter inter vetustos facile potest ostendi. Nec homi
(inquit Textus Ianues lib. 2. contra Martinu) nec malu merces iuste penset er
gin aut bonus aut malus necessitate fuisset inuentus, non voluntate, Ber
nardus in lib. de gratia et libero arbitrio. Vbi autẽ non est libertas nec me
ritu. Clemens Alexand. lib. 1. strom. vbi. Nec laudes nec vituperationes,
nec honores, nec supplicia iusta exiunt si anima non hét libera potestate. quos et si
libet alios pluries Patres, vide apud nitu (Molina. 1. p. q. 14 art 13 disp. 3.
memb. 4.

4º Profligata Lorca q. ex eius sentia sequitur peccatu malum vero L 4
xale fraliter et vere tale non necessario esse imputabile ad pena necessario
quod dixi, sequitur: quod insequela probanda laborat: cuinam in tes
ut aiunt tradat aduersarius ubi sequa. Consequens autẽ é contra SS. Pr. quoru
aliqua supra retuli et quod caput é contra illud Deuteronomii 9. propter
ea peccata vestra quæ fecistis ira Dñm et Deu eum ad iracundia provocastis.
Illudq; Ecclesiast. 12. Altissimus odio hét peccatores. Impiis et peccatoribus
reddet vindicta. quibus similia passim habentur in sacra pgia.

5º denig Bruxellitæ L 6
idem Author q. ex eius placito fit solam libertate sententiæ inter vera et fa
lsa dictia adiutum libet sufficere ad bene et male moraliter operandu, et quod de
hinc sequitur ad merendu demerendumq; consequens é error Iansenii et ante
Iansenu Caluini aduersus hunc à Concilio Tridentino, et aduersus illu nouissime
ab Innocentio X damnatus.

Ait dicet Lorca de exigere libertate indifa L
sibi aptitudinale et natiu sr ad bonitate et malitia moxale. Sed potuisset ani
maduertere eande libertate admitti etia esse a Caluino quæ in hoc scatet vi
tiis sequi sunt postea Iansenius et Florecia. Haud enim hi; haud etia illa
ungia asseuerat hominẽ nãa sua carere libertate indifa eius ve esse incapace:
quin potius eam indifa actualẽ aduersum libet dant homini instatu nãe integre
negant vº instatu nãe lapsæ, q. ex dita putant praeuaricatione primi pare
tis. Hac cũ consentire constet, et ex ipsoru libris, et ex Catholicoru scriptis
quomodo quæso negarent actu moraliter malu, natura sua posse ab homine

libere fieri; et esse aptum subesse rationi impetio, quod soly ad moxalitatem exigit Logica.

18 Quineta, Sanxenus et fautores apud Antonay Rechardu. 1.2. de Lib. arb. c. 3. q. 4. animadvers. 3 docent peccatum à nobis propria voluntate commissy esse originatione peccati Adami; atq ex utroq unu velut actu efflaxi; qui hoc ipso totus sit liber libertate aduersum libet, quo in Adamo libere incepit, salentq; peccari non posse. In statu nãe lapsæ citra actualem quandã libertatem indiuiduæ partici pata, saltẽ à peccato Adãe at damnantx et quidẽ recte optimo; sustinendy exgo nonẽ sequis, nẽ hanc libertatis, et actualis indiuiduã ad vtrumlibet umbra saltem ad moxalitatem requirat.

19 Hæc dicta sunto veritatis magistruendæ quam censuræ cuilibet inuxendæ gratia. Et quidẽ persuadexi non potsy quin Logica Vir alioqui doctus et grauissimę et religiosissimę familiæ alumnus solis verbis a communi fumissime q̃ vera sentª discedat. Id quod ipse non dissimulat citata vbi disp. 28. libri ad suam sentã hæc præfatus. Certe videtur potius ipsouexsia vocis qua rexu. quaxe fiali moxalitatis destituens, nẽ fiali actuali ve libertate hos soly fortasse vult posse aliquo actu voluntatis nxa abeqd tali libertate tendexe in obrectu bonu, aut dissonu rationi, quod alienum omnes sibi tamen non Logicitanã fiali explicatx.

20 Et quanus authoritate profiteatx se bonorum re consentire et sola voce dissidexe impugnari tẽn debuit nihilo secius qua sequis cum Nestorio dua in Xpõ personas assexexet, tametsi ad dexet pex duas se personas non aliud intelligexe quam duas naturas quas Xpõ vnese catholici omnes compextissimy ẽ; autq; si aliquis cum Arrio tuexetx Xpm non esse substantialẽ Patri, licet statum adiungexet subsistẽtiæ deinde esse aeqd subsistentiæ personalitatę &c. negata q̃ a se consubstantialitate Xpi et Patris non aliud negaxi quã eos eandẽ esse persona. Certe ad hæreticum non tatu sensibus sed etiã verbis abhoxendy ẽ, cum id habeant etiã verba ut inordinate prolata hæresim aut perlant, aut pellicant.

Caput. 3.

Stabilitur Vexitas Sentiæ. et Superioxu axgẽta diluuntur.

Arbitrox bonitatę moxalis actus interioris quidlibet et essentialiter abstere meo quod tendat in obrectu bonu, aut a malo fugiat: quod itq; si actus et salutex liber quod semp actu habeat à cognitione moxalitatis obrectiuæ et dissonantiæ, aut dissonantiæ cõ. quam Vexitatx. quaxe eu in his omnibus consistat, et hæc tum sibi mutuem, tum substantiæ actus sint extrinseca, hucusq; pexsuasit B. Thomas cum dixit 1. 2. q. 18. art. 2. bonitatę actionis attendi exsecundum me erendi. Huc sectat vir 2. dist. 40 docens bonitatę qua dã bonitatis oportere mollectione omnu circumstantiaxu et conditionu quæ sint recta rationi in actu interiori repexti oportet. In hac etiã sentª sunt. Okamus et Gabriel in 3. dist. 23. q. 1. Suarez. tom. disp. 3. sect. 3. n. 19. Vazquez et Canus cap. 1. horum disputationis citati; quoxu sentia vexisse esse ex alioxu quos sup. recensimus facilitate apxime xidet: quaxe ad eã probandã tot habemus testes quot sup. aduersus alias sentias proposita sunt. Tantę veritati utexeta etiã de eiemo

Obiicies q°. pro 1ª sentª. ytaª ytaª ñeq; sunt m modu - stat optime obligatione Z
aliqua esse vera et tamen artificij ex fictione iuris similiter. q°. stabit bonitatem
sicut et malitia moralis actus interioris esse vere et proprie tale et tamen ytarij ex fictione
intellectus relationem q rationis comentitia. Consequ. Videt ex prqua. Anti mbulma
nafestius m multos iuxe. certe ut alias leges praetermitto, fingit ius mulieri stipulata
quicquam nõ e l. vnic. cod. de rei vxoriæ actione. Et hac ratione obligatio reddendi
dotis redditi post mortem mariti, et vera sigua alia quo videri potest Abbas extra
in cap. vt qui. n. 6. de sponsalib9. ac negans existimet fictione iuris esse nomine tenus
ac sm quid fictione, non autem proprie et stricte, nec doctores iuris statuunt differe
re iuris fictionis a praesumptione iuris quod haec sequenter intelligatur stare cum
veritate, illa vº semper stet ytia veritatis. ut notat Alexander Scot. litt. F. Ver
bo fictio

Rc. rº. cum non omnes obligationes procreantes ab fictione mo nec ab
praesumptione iuris, plurisq; actus possint habeant vel ab ipsis rerum naturis vel ab vo
luntate Primarij nil fingente, aut etiã praesumente circa quae bonitas et malitia
moralis abillarum prima obligationem quae etsi multae, tamen paucissimae sunt nõ vº
ad posterioris nisi exigendas sunt. Z
Dico Zº. fictionem iuris quae pareat alicui
obligationi vera, non habere rationem strictae fictionis et falsitatis. Ius enim supposuit
iuris author fingit volendo vt. ut perinde debeatur vxori vidue dos ac si stipulata esset
cum tñ non sit stipulata quis huic nesciat voluntate non posse fingere, aut immediate
falli. nec obstat fictionis iuris esse ytia veritatis, siquidem particula illa contra veritatis
nonne referenda ad actus quo legislator fingit quodammodo, sed ad hypothesim ex qua
quidem ficti decernit: ut v.g. in casu posito e contra veritatis stipulata esse vxoris dum
nupta e. et tñ perinde ei accedit rei vxoriæ actio ac si fuisset stipulata

Obiicies pro Zª.
sentª aduersus ytia sunt m modu. si bonitas esset ex parte extrica actui moralitex Z
bono sane alicui posset attingere ut id unquam actus bonus à non bono differret et esset actus
bono omnino extrinseco, numquid si utcunq; cætera conuenirent, et hoc solo differrent
quod Deus ad actum moraliter bonum praeberet auxilium indirecte, non vº ad actum eiusdem tendē
tia et videlicet, et ideo praecise non bonum moraliter q. divinus auxilij ad eius productio
nem oblatus est omnino determinatus: aut ad alterum, non vº ad alterum procederet cogni
tio representans circumstantiam aliquam praua, ignorante enim huius circumstantiae
actui propterea bono esset omnino extrica. Consequens autem est absurdum, actus enim
bonus aestimabilior e, pluribus faciendus qua actus non bonus: non propter id unquam
uenit cum actu non bono, sed possent bo id unquam abeo differt: at negant merito ma
aestimari, aut pluris haberi propter aliquid omnino extricum: id. q. unquam differt
ab actu non bono et haud potest esse quid extricum

Obiicies Zº pro Zª sentª.
Actus bonus q. talis e et non malus aut indirens producit virtutis habitus alioqui
cum non producturus. esse q° bonum e perfectio intrinseca in actu bono, alioqui tam
produceret habitus studiosi ac bonum cum non bonus ipse e. atq; q. est bonus in gre mo
ris. qua ratione quia esse visu est denominatio extrica soli, huius radiosa subita
ede, modo producit lucem in tmis sensu nisi sive q nobis videatur sive non.

Obiicies Zº.
pro Zª sentª quis dicat actus voluntatis aut intellectus esse virtute ex deno
minatione extrica, et non potius ex perfectione intrinseca? at actus voluntatis

esse bonu ingia motus est eum esse spirituale ter Vitale: Vt enim dicit Aplet Virtus perinde è vita animæ, ac anima est Vita corporis. ℣.

Z6 ℟. Imprimis his solu consici bonitate et malitia nonesse denominatione extrica, attibus nris: quod etia si sedate nobis quide obè sed tñ Z.e Sent.e straxæ pro qua arguitur non fauet. quid enim? Sicut censent aligi ānobis impugnati in materia de peccatis bonitas et malitia dicanta omnino essentiales attibus nris, anonnita multo minus exent iis extricæ: an non melioni ratione virtutes qua sine modis relaturs, quos communiter untx aduersarii, collocentur stagd adsumonu, pbx rationibus superiorib bonitate sicut et malitia, vel esse aliale vel esse modos superadditos non vo hos destinate esse, ut ii gurbiscu disputamo stenduntur.

Cæteru, ne illud prius ea probare vezus è. Ad prima ratione straxa Z7 respondendu è cessa sequela et negata sequentis absurditate: Syllogismus aute quo ea pbx absurditas ideo nihil concludit quod eius minor sit falsa. potest enim actus bonus æstimabilioz esse pluris qd faciendus, qua actus nō bonus pexaliquid eo omnino extricu physice ab modo hac non obstante extimabile physica sit et moralitex et interpretatiue intrinsecu. Ac si eius esset habendus homo cui peccatu esset à Deo in pura natura condonatu, quam cui nulla fuisset peccata facta condonatio: ille namq non foret peccator pretaute hic: et ridiculu mus aute è plus faciendu esse non peccatore, qua peccatu reu, at condonatu diuina qua sola tali meuentia dyfferet non peccator a peccatore esset ei quid physice duntaxat extrica et tantu moraliter intrica Quid plura? plus etiam æstimatx actus veneus qua falsus, cum tñ utrumq ℣ria non vario stet in sola varietate extrica obiecti. Demq cæteris paribus plures habendus magisq æstimandus è nobilis qua ignobilis, cum tñ nobilitas sit sola relatio extrica ad claritudine maioru quo respexit ille. Nam genus et proauos et qua non fecimus ipsi, vixea nostra voco.

Z8 Ad 2.m rationē contraria respondendu è concessa antia et negata cōa quod enim actus sit bonus quo dantenus extrinsecu non tollit ea produci habitu virtutis qu bonus è quę si ex defectu illius extrici nonesset bonus nequaqua exoderet Exemply aute stelis siue videatx siue non illuminanti haud obstat: non enim negamus pluia imo plexaq præcta extrica agentiu virtute ac vim factiua non adesse, nec corroborare sed potius tu istoru pex accidens et impertinente ex utraq se habere: at id supponimus set exploriato habemus aliquibus eoru vim iuuandi aliquoumq etia defectu tollendi. Sic enim passu stat approximatu regni Vę hic in illud potent operari, non potent aute si dent approximatio in eiusq loca succedat distę cum tamen approximari, aut distare possum regni ste extricu. Similiter &c. ℣.

Z9 Ad 4.tam rationē contrariam respondendu est methaphoria vitæ qua tum hic tum alibi sepe fucu facere cona tur aduersarioru aliqui solu ostendere idomne quo actus è bonus spiritualiter dicit vita lis esse oportere ei moraliter et interpretatiue intrinsecu, non vero physice

Nonne per diuinã condonationẽ reuiuiscit quodammodo peccator, an non per eã restituitur ad primam innocentiã salutaxẽ ac viuificã, at saltẽ ad quandã eius equivalentã et instar alicuius? et tamen condonatio diuina potest esse physice extrinseca tantumq; moraliter intrinseca quippe actu immanenti diuinæ voluntatis

Caput. 4.

Solluntur axẽta quæda pro sentª Petri de Loca

Quarto primo, sit amor quo se Deus amat est bonus atq; honestus ingẽs moris. quod tamen Petrus qua nor bene ac laudabiliter agere ay Deu amamus, non esse vera bonitate moralẽ ac laudabilitate adscribendã in Deo quod ipse se amet. at non habet actualẽ libertatẽ amor Dei exga se sed summa necessitatẽ, tantumq; è actus primo liber, non è exercitiu, et sin effectus, saltẽ affectus cãe tis liberi et voluntatis in nonpaucis actibus suis indifferentis ad utrumlibet sicq; domina. similiter q. in nobis stare possent bonitas moralis absq; actuali libertate.

Cõtra D. Thoma. 1-2. q. 21. art. 2. corp. ubi scribit malu culpæ inest quia peccatu, ita peccatu in plus è quã culpa. Attendẽdũ negari ei malu moralẽ in plus sit tantumq; possit esse quia peccatu et culpa nisi q. in actibus etiã indeliberatis actualiq; libertate carentibus est malitia moralis, non vero ratio talis peccati aut culpæ.

Præterea, aliter exeõdo D Thoma in compendio Theologiæ cap. 21. ibi. Defectus in actionibus non voluntariis ordinatis ad finẽ defectus accidat peccatu, tantu ducitur. si autem in voluntariis ducitur non solu peccatu, sed culpa. Impeccatu adeo q. malu moralẽ agunt in actionibus non voluntariis siue actu non liberis.

Item denq; Ex Loca

ubi supª. Actus actuali libertate destitutus talis tamen esse potest ut nec licet ut nobis illu velle alteri, nec mihi si ã nobis nobis fuit complacere aut delectari. sed alteri, aliq; alteri nobis liceret si actus omnino nõliberatus non haberet formalẽ malitia, hæc enim duntaxat facere potẽ illicitã, obiecti alicuius delectationẽ, illicitamq; eius persuasionẽ et consilij: actus ergo prorsus indeliberato nesse potest malitia formalis et existẽtia, bonitas moralis. Maior quoad primã partẽ patet q. licitẽ non possumus amenti homicidiu vel. consulere aut tamen homicidiu adeo patiari non posset nisi extra actualẽ omnẽ libertatẽ patet etiam eadẽ maior quoad 2am eius partẽ ex pollutionibus dormientiu, ingurgitationibus prorsus indeliberatis non est licitu postea delectari aut complacere

Adducimus axẽta horum ducendu è præcipue eius authore esse Cãlumu lib. 2. institut. 63. ebq; postea usos esse sanctos tas ab Innocentio X. damnatos. siue autẽ pro eorũ sentª in nullis actibus nãli moralibus libertate, indiscrete admittente exponãtur siue pro sentª Locæ in nullis actibus moralibus tale excludente libertate sana nullius è momenti. siquidẽ amor Dei exga se est quidẽ honestissimus, at physice et naturaliter non vero moraliter: quæ etiã laudei et bonitas non moralis censenda è sed physica nec vero obid existimandu è minus perfecte se Deu amare qua à nobis amatur. ut enim melius absolutè è in ipso Deo esse quã extra bonu et sanctu qua exhibita electione, ac se ipsu ad sanctitatẽ quã desanendo adinstar nãli. sic etiã melius amore meliu è illum

naturali necessitate esse honestum q̄ esse quę sit eius honestas virtuosa sit moralis et ex libera electione proficiscatur.

(Adde amore dei non exigi ut sit in actu primo esse liberum et indifferente ad utrumlibet cum impleat ut sit in actu 2° libere libertate indifferentiae quoties aliquis actus secundus implicat actum primum ut ibi dicemus; quare si quid probat exemplum amoris dei non id efficeret actus primos ne impia quidem et absurda inhiberet liberos esse morales quod tamen omnes Theologi non concedunt.

Ad 2um exigi ut actus primus dicendi sit malum moralis et peccatum mortis de quo agimus non distinguitur etiam ratione sed esse prorsus idem ut docet S. Doctor citato isto articulo 2. corp. ad finem ibi: Unde sequitur quod actus humanus ex hoc quod est bonus vel malus habeat rationem rectitudinis aut peccati. Et cum extrema aliqua sint indistincta proprius ratione nisi ad instar hominis v.g. et animalis rationalis autem ens et gladii non potest alicui eorum latius patere quam alteri. nomen autem latius patet quam S. Thomas malum morale quam peccatum.

Quid ergo sibi vult S. Doctor? Sane non aliud quam malum nonquidem morale sed universim consideratum latius fundi quam peccatum et peccatum etiam prout abstrahit a physico et morali fuisse esse quam culpam minimum quia malum est defectus in quacumque re sive sit operatio sive non: peccatum vero defectus in operatione humana et de libera ta. Exempli gratia malus sit oculus qui sit luscus sit dicitur malus, malum videndi instrumentum non vero peccatum aut culpa: exempli peccatum sit vitium accidentale, quod quia est non res sed operato defectuosa dicitur peccatum oculi. Exemplum culpae sit quaevis actio humana et libera contra rectam rationem. Itaque cum malum peccatum et culpa contrahuntur ex aequo ad genus moris, actionemque humanam ne ratione distinguuntur a moralitate sunt synonima, utensilis et gladius, cum tamen re ipsa, et in abstracto sumantur se habeant ut superius et inferius malumque latius patet atque peccatum et hoc quam culpa. Haec est mens D. Thomae et hoc pacto eum exponit disp. 77. cap. 2. Nihil minus existimant angelici Doctoris praeceptor quam malum morale latius patere quam peccatum. Sicut ergo hoc sine libertate actuali repugnat ita et illud.

Non me latet Thomistas aliquos apud P. Vasquez et Vid. supra cap. 1. distinguere malum etiam ut morale a peccato in ordine moris per respectum ad legem et rationem ut malum morale sit quod sit contra dictamen rationis sive quod sit memor sive prorsus immemor legis, peccatum vero id praecise quod est contra legem. quare homine si per impossibile nonnisi superiori quo mendacium ei prohiberet mentiendo male quidem operaturum in ordine moris non tamen peccaturum ex illud Pauli ad Romanos 4° ubi non est lex non est praevaricatio.

(Nihilominus videtur haec distinctio

Primo enim toto cælo aberrat a sensu D. Thomæ qua qui paulo sup.ª
à nobis manet explicatus. 2º è contra cóg sentij scholasticorum agentium
de constitutivo peccati, apud eos enim hæc sunt synonima quæ sit ratio
formalis constitutiva peccati, et in quo consistat malitia peccati. 3º
actus humanus esse bonus, et esse rectus non distinguuntur ratione ut è eiusdè
tissimum, utpote ne ab aduersariis quos ut dixim negatæ. similiter 4º
actus humanus esse malus moraliter et peccatum mortis perinde esse unt. 4º
tandè ut alias Pauli Expositiones magis operosas omitta. Sancto tan
quo obiicitur legem accepit latus, et potuit etiã complectitur dictamẽ
rationis proponens quid sit consonum, quod dissonum nãq rationali.

Ad 3um 4
axiõe contrarium desumptũ etiã ab authoritate D. Thomæ dicendũ, dª
supplicium, statutã, cum aut peccatum inueniri in actionibus involuntariis
et inde liberatis, et in hoc aliud differre a culpa, ad quã exigitur li
bertas actualis sermonẽ ei esse non de peccato mortis, aut malo moralis
sed de solo peccato inuersim et generaliter sumpto prout compre
hendit etiam peccata nãe

Ad 4um et pertinemus axiõe 5tiarium respõ= 4
dendũ è concessa maiori et negata minori. Ad eius probationẽ primoq: quod non per
simus amenti consulere homicidium ut in eo futurum inde liberatum non probat id
homicidium esse finaliter malum in genere mortis sed tantum obiective. ut malitia obiecti
sufficiat ad hoc ut non possimus à bigamia per me velle aut exequi, aut etiã non sufficiat
ut non possim id ipsum per alium procurare? Procuratur autem quod consideretur
Ad 5m. Circa distinctionẽ hanc malitiæ formalis et obiectiue, assegui aut 4
nolunt aut non potuit id circo coactus è formalem malitiam ibi adtribuere ubi nulla
est libertas actualis quod qua periculosum sit constat ex ante dictis

spectat ad pollutionem in somnis: Inprimis P. Sala 1.2. t.2. tract.13. d.6 Porrò quod 4
sect.32. n.217. et apud eum B. Thomas, Caietanus, Vazquez, Reginaldus et
alij plures Authores necnon Diana t.3. tract.5. resol.21. cum Tannero
Villalobos, et alijs docent licitum esse homini delectari de pollutione inde
liberata, et in somnis habita, qª è commoda sanitati, aliãve honesta de cau
sa. quod si verum esset liquet minorem à nobis negatam 2ª probationis à lo
co adducto esse falsam, et quod aiunt de subiecto non supponente = Ruidus fac
non licere in pollutione nocturna et inde liberata interdum delectari
ut Soto, Valentia, et alij plures existimant apud P. Sala. vbi supra
profecto hinc non euincitur in pollutione actualiter non libera nec
de liberata esse malitiam finalem in genere mortis sed tantum obiectiuam.

Caput. Vltimum.

Animaduersiones quædam ad plenam intelligentiam
Veritatis Sententiæ.

Animaduertendum è 1º ex P. Suarez t.1. d.3. s.3. n.13. bonitatem finalem 4
actus interioris in genere moris alia esse absolutam relatiuam aliam.

Absoluta est ipsius esse virtutis quod in actu moraliter bono resplendet constitutiq; aggregatione et collectione ea, quam ad initium capitis. 1. exposuimus. Relativa bonitas, cuius formalis quae reperitur in actu interiori è quod eius modi actus quemat nãe rationali eamq; deceat, quae quementia et bonitas fialis meã sita non aliud è qua denominatio partim intrinca partim extrinca claudens in recto entitate actus et in obliquo naturã rationalẽ qtus est capax talis attributi. Porro autẽ assumatur haec quementia seu decentia actus sive ordine ad id ad aliud actu reflexo erit bonitas fialis relativa ad quam dicimus Sin autem cum respectu ad amorẽ reflexu quem potest & trãre erit bonitas obtua, et quidem non est absurdu, absonumve sed potius rationi valde dentaneu, eundẽ actum interiorẽ esse simul et fialiter et directive bonu

(Animadver

44 tentu è 2° ex Scotistis fere oes meo sentiant quod moralitas fialis actus interiorẽ porcat essentialiter non tantu eorũ tendentia in obiectu rationi consoniu dissoniuve sed etiã actuale libertate proeo ac superius ostendimus: at non contentiose sed dicimus esse in medio quo per alteram, alteram simpliciter constituitur moralitas, alii enim tuentur moralitatẽ includere in recto tendentia in obiectu honestu aut turpe et conformẽ dictamẽ rat 3in obliquo libertate. Ita Gaspar Hurtado, et apud eum Vazquez Aversel (Montemor et Cornejo; contra vero sunt qui recte moralitatis esse putent solam libertate et non nisi ex obliquo ad eam pertinere tendentiam in honestatẽ aut turpitudinẽ obtua quo pacto sentunt, aut potius eo quantu p. Suarez disp. 1. s. 2. et disp. 5. s 3 n. 4. Salas tract. 7. disp. 1. 1. Becanus tract. 1. cap. 3. q. 4 et Granados tract. 9. disp. 1

Priores sent.

45. fundamta sunt. Voluntas efficax ve. sacerdotẽ occidendi unam tantu habet libertatẽ quis enim duat bis eã voluntate libertatẽ exercendi? at non bis unã tantu sed duplicem moralitatẽ è enim peccatu in iustitia et etiã peccatu sacrilegii contra religionẽ: at si moralitas esset principaliter et in recto libertas ut non è nisi una libertas eius actus ita nec esset nisi una illius moralitas. Rursus si moralitas esset in recto libertas diuidi deberet in varias species libertatis ve. in libertatẽ contrarietatis, et contradictionis: at non itadiuiditur, sed in bonitatẽ et malitiã fundamta portentorii sentiã sic se

46 habent. Mos a quo dicitur derivatur q̃ moralitas stricte sumpta è frequentia pluriu actuum liberoru: Met quidẽ alioqu frequentia diu mos Xã illud Principis Poetae 1°. Georgicoru. Varium ccelo discere morem id è varias coeli dispositiones diuersosq; influxus; illud q̃ Aneid. 4. Lege more ferae id è ut frequens è feris. Caeterum non frequentia haec sed solum quae è macibus liberis moralitatis radix è: signum g°. è hanc importare principaliter et in recto libertatẽ. Deinde eatenus actus est moralis quatenus è imputabilis ad laudẽ aut vitupperationẽ poenam aut praemiu: at ita è imputabilis potissime q̃a liber ergo et pura moralis

quomodo autem imputabilitatis proficiscentis a libertate potissima ratio esset moralitas mihi haec libertate principaliter atq; in recto includeret.

Quæstione arbitror esse 47
nonnanis quanti eam alaqui facient, et utranq; sententiæ esse vera in eo quod affirmat; falsam v° penes id quod negat. Itaq; noverit negandi libertate esse ablatè rectæ moralitatis: haud etiam negandi illius rectæ quandoq; esse tendentiæ in obiectum consonum aut disonum rationi sed potius affirmandi. Et utrumq; siquidem actio liberæ qua producitur Vg. voluntas furandi est peccata, et quod malum fatalitèr in genere moris, cui autem ambiguum esse potest quin peccatum malum ve moriale hoc modo sumptum dicat in recto actionem liberam actualem ve libertatem? haec g^a intrinsecè constituit in recto moralitatis. Insuper voluntas ipsa furandi quam qualitatem absolutam esse in Metha ostendi est etiam peccatum: ut enim actio qua producitur non obstante connexione quam cum ea habitus non perimit sed potius perficit eius libertatem. Sane haud etiam rationem meæ peccati aut malæ moralis destruet: manifestum autem videtur peccatum hac posteriori ratione sumpta esse tendentiam in obiectum turpe per actionem liberam productam: in recto g^a includit hanc tendentiam et tantum constat in obliquo libertatis suæ actionis liberæ

Nec obstant in contrarium fundamenta 48
priora sent^a. Maximum enim in voluntate occidendi sacerdotis ut est duplex tendentia in obiectum turpe ducibus virtutibus opposita nimirum iustitiæ et religioni, sed tamen non realiter sed tantum ratione mea duplex. Ita similiter sim minus re, saltem ratione duplex est mea libertas cum altera tendentia eatum inquas directatur præscindendo ab alia est ea liberæ liberæ. Moralitas etiam deindè potest in varias species libertatis suæ actionis liberæ hoc modo, aut alio consimili, actio humana et moralis, alia est ex ductiva qualitatis tendentis in obiectum disonum rationi, alia qua producitur qualitas tendens in obiectum rationi consonum.

Non sunt magni momenti obiecta 49
a recta posteriora sent^a. Fateor enim moralitatem dici duci que non a more animantium, nonetiam a more animantium libertatis experti sed potius ab eo solo quo agentia liberæ et rationalia libertate suam frequenter exercent: at cum non tantum actio sit liberæ sed et etiam terminus actionis de tendentia in obiectum turpe aut honestum per ea producta certe moralitas a more eo liberæ ducta derivatur non tantum a repetitione actionis liberæ vel quod perinde est libertatis sed etiam a repetitione tendentiæ connotantis tantum ea libertatem in atq; hoc satis superq; est ut ea importet in recto non tantum libertatem actionem ve liberam sed etiam non raro tendentiam ea actione producta.

Habeo etiam in confesso actum g^a liberè esse imputabile, at non g^a exercite liberè sed quia et liberè est et g^a tendit in obiectum rationi consonum aut disonum rationi, et cognitum ut tale. Ideo enim amens bene nihil potest vere imputari g^a et si quod fluxes censent, libertate quadam gaudent, tamen non frequenter in obiectum consonum aut disonum rationi cum iudicio et cognit.

perfectã tales consonantiæ aut dissonantiæ: quanquam g. moralitas et imputabilitas recidant in eadem, non propterea sequitur tendentia in obiectu honestu aut turpe in recto non constituere multoties moralitatẽ: imo potius necessariò et utali quando eam ita constituat sicut et constituit imputabilitatẽ &c. ut ia traditu

Demũ 3o animaduertendu è quæ ad initu capitis præcedentis et eius decursu disceptauimus de bonitate seu malitia actus interioris ea ota sexuata propositione scilicet habere in opposita malitia moralẽ hoc solo discrimine quod ageretur actus vitalis tendentis in obiectu consonu rationi cognitionis eam representatis consonantia libertatis q actualis per cognitionẽ regulatæ in quo consistit bonitas sit quid ponitiuu, quippe a Deo amabile faciens q ut homo amatur: contra vo aggregatu tendentiæ in obiectu turpe cognitionis ad turpitudinẽ trãtæ et libertatis actualis in quo malitia ponita est quandoq sit collectiu entis positiui, haudtamẽ sit quid positiuu sed priuatiu propterea quod id ageretur non possit a Deo amari: quomodo g. potè esse bonu? et cu non sit bonu quũ possit esse ens? Vt g. inentibus absolutis collectiue sumptis consistat relatio prædicamẽta licet tamen sit genus relatiuu et genus absolutoru sint gra processus diuersa, sic priuatio, qua de loquimur esto nihil includat ponitiuu, priuatio tẽ esse potest: at non priuatio sequens, ut multi; non antecedens ut alegi tendunt, sed dunta xat concomitans, ut in materia de peccatis ex pricui ex professo.

Disputatio 4a

De bonitate, et malitia actus interioris ex obiecto.

Caput 1um

Statuitur communis et vera scholasticoru sentia

1 Actum interiore sumere bonitatem et malitia etiã specifica in gre moris ab obiecto suo siue quod xa è adeo specificatiu apud omnes scholasticos indubitatum hactenus fuit quanquam enim id negasse soleant arezuenses Caietanus Medina et alii Thomistæ, at certe præter eos, fere q. Quod enim quod libet 4a et in 2u d. 4. bonitate et malitia ex obiecto appellat bonitatem malitiamq ex gre de eius sententia nihil minus esse potè, quam bonitate et malitia hausta ex obiecto esse gnica, eamq stabilitate ad hanc aut illa speciẽ bonitatis aut malitiæ moralis ratione circumstantiarum ut ei affingitur.

2 Quæ enim est ut rem euidentissime certa cẽseatis negasse Doctor subtilis præsertim si eius verba non sint expressa in oppositu ut quidem non sunt th. at nihil onagis clarè certu, nihil exploratius quã actu constitui in tali specie virtutis aut vitii a tali specifice obiecto. Vt obiectu moraliter bonu, aut malu genericè sumptu actui ut sic tribuit bonitatẽ et malitia moralẽ gnicã et abstractã ut omnium est in fesso

Vtq; admonuimus colligitur ex illis verbis Osee. 9. facti sunt abominabiles sicut ea quæ dilexerunt. Cur etiam tale specifice obiectum moriale specifica bonitatē et malitia moralem interiorē non refundat? An non voluntas furandi specifica het malitia furtiua? Et pro obiecto tali specificē actionē qua scilicet lēditur ius alterius? nonne similiter opponitur voluntas restituendi a compensatione iuris alterius, quæ quidē non genus sed species quædā actionis exteriorīs sue obiectiuē, speciem het bonitatis moralis pertinētis ad virtutē iustitiæ? deinde, aut circumstantiæ sequentes ex parte actus ut quod sit intensior vel quod plus duret. et hæc eq; speciem moralē actus supponant constitutā quōmodo eam possunt dare aut constituere aut sequentes ex parte obiecti; et sic eas conferre actui interiori bonitatem aut malitiā specificē talē nihil aliud reverā quā obiectum ipsum alterum alterā ve impārere.

At quid sibi voluit Scotus cum bonitatē et malitiā ex quē dixit eas quæ denominant ab obiecto? Hæc fuit Thomistis occasio Scoti sinistre interpretandi. sunt tēn occasio non data sed accepta, vno exceptā, Item eodē modo. (Vt verba vsurpē eximii doctoris disp. 4. sect. I.) possent tribuere hanc sentiā in 2m dist. 36 art. 5 nam eodem prorsus modo ac Scotus loquitur, Respondum q. ē pro utroq; non ideo eos appellasse bonitatē ex quē eam quā sumitur ex obiecto quod sit genus aut precisse generica, eiusve actus specifica sint bonitates quæ ex circumstantiis proueniunt sed quōd obiectum habeat analogiā ac proportionē cum quē, et eius circumstantiæ cum differentiis. quippe ut genus est indifferens ad duas sic obiectum ad varias circumstantias, nec minus hoc pacto quā aliud sexillas potē contrahi.

Quocirca iure merito P. Vazquez t. 1. in 1. d. 4. c. 4. p. 18. art. 2. 4
& Scoto dixit: nihil absurdi, nihil falsi: nihil denique tribuere eōdem sensum S. Thomæ et cæteris Scholasticis eum h. docuisse, quanquam addit et pergit bene B. Thomæ melius explicuisse citato illo art. 2. quā alibi quōd sit actus bonus malumve ex obiecto eo ipso esse bonus aut malus ex quē: nempe ut perinde sit ac eum esse bonum aut malum ex specie sua cum aliud ratio genus sumatur pro specie sicut cum dicimus humanum genus totam humanā speciē

Caput. 2.

Aduersus communem vexamq; sentiā Scholasticorum grauis difficultas proponitur. ac dissoluitur.

Quanuis et authoritate Scholasticorum et rationibus non obscuris probatum sit à nobis cap. præced. actum interiorē in ratione boni et mali specificari ab obiecto suo libet tamen aduersus specificationē hanc difficultatem quam hoc et sequentibus capitibus proponere atq; dissoluere. Non certe eo consilio ut enumeratā specificationē adhuc certius confirmarem (quid enim magis è verecundissima manu certitudinē) sed ut rebus non adeo certis mitem Theologi assensum interpositis controuersiæ occasione præsentis quæstionis lucemq; affectamus aliquam

6 Obiicies igitur 1o hunc in modum :. Ideo obiectu ē bonu aut malu q. tāt actum interiore, Voluntatis bonu malumve. Ergo e ūuerso non ideo actus interior est talis ex bonus vel malus q. tendit in obiectu bonu aut malu. igitur non specificatur ab obto bono aut malo in ratione boni, et mali; alias ideo bonus esset aut malus q. bonum malumve sortitur obiectu cum pertacula illa Ideo et qua quod aquo specificetur sempex apud Theologos denotent, primum āni constat ex dictis ā nobis tum disp. 1. c. ult. tum etiam d. 2. c. 3. ubi statuimus actionem quamvis obiectue malam, bonamve vigōre moris. Robiquo quide sed tenuitēre excludere electionē interiore bonā aut malā moraliter q. tāt actum interiore bonu aut malu quod fuit āns probandu. Prima autē ōa est pro cuiusdubio vera. Alioqui enim dabitur circulus viciosus dum bonitas et malitia actus explicantur per bonitate et malitia obiecti et haec rursus bonitas atq malitia per eas quae sunt in actibus quos tāt

Confirmatur argūm pro
3 7 Loq. alutex eius explicatur vis. nanq actionē exteriore esse bona, malamve obiectue claudit per nos initice actu voluntatis interiu bonum aut malu. hunc q. specificari ā bonitate et malitia obiectua, eq uid esse potē quam specificari cum āse ipso! At Theologi contradunt adversus omnes actu interiore Voluntatis specificari ab obiecto aliquid aliud et quide longe diuersu intendunt, qua specificari illu ā se ipso. Specificationē q. actu interiois ab obiecto ā Theologis intenta, et unanimi consensione recepta nondefectimus.

8 respondent aliqui eius cāis quod adstruxit ideo obiectu esse bonum aut malu q. tāt actum bonum, malumve esse falsu. Sideus probb. Similiter dicunt actionē obiectue bonā aut malā contra quā ē ā nobis statutu haud includere etia Robiquo electionē interiorē bonam aut malā, sed potius praecisio quoius rū ad eius modū electionē et indepē dentē ab ista rōne illi constare bonitate et malitia quam volant obiectiua, ita Ferraria 3. contra gent. c. 20. Conrad. l. 2. art. 1. et cum his non pauci Thomistae

4 9 Moventur autem 1o q. Verū et falsum sunt in intellectu et intra anima non v. extra eam et in rebus; atq in hoc differre verum et falsum a bono et malo ut docet Arist. quae sequuntur oes; at non alia ratione nisi q. ideo tantu obiectu ē verū q. de eo affirmatio vera, non autē extra ideo affirmatio ē vera q. est de obiecto vero (etsi semper ut Robius vero) sed q. affirmat rem existere. Tum sic obiectu exterius vel est bonu aut malu boquoius quoad rū ad actu voluntatis interiore, bonum malumve q. ē de obiecto bono vel malo, obiectu vero bonum et malu non ideo tale sit q. terminat, aut potest tangere actum voluntatis bonu malumve. atq ita Thomistae supra relati obtinent intentu. Vel praeterea obiectu exterius, ideo ē praecisse bonu, vel malu q. tāt actum bonu malumve et ē ita non ideo actus voluntatis ē bonus, quia ē de obiecto bono, malusve q. ē de obiecto malo. At hoc ē aduersus Arist. et ceteros Doctores apud quos nihil certius, quā bonu et malu, vnde differre ā vero et falso q. sint in rebus non vero in anima praecisse et Voluntate, vnde verū quod vel exterior Volita sit bona et mala sm se, et non q. terminat actu Voluntatis bonum aut malum.

10 Moventur 2o q. obiu delectabile sua, et bonitate, delectationis

quæ non explicatur nec definitur per actum potentiæ delectantis, ut musica
est sonoru proportio; pulchritudo corporea colorum et partiu simetria et sic de aliis.
similiter g°. bonu et malu ingrie morib tabe illapsi possunt ac debent sine ordine
ullo ad actus honestos ac turpes. Atq; hoc argitur desumptu ex obiectis potentiaru ap
petentiu quarum proprium e delectari fieri etiam potest in potentiis cognoscitiuis
externis eorumq; obiectis, nam vg. etiam si non esset possibilis visus aut visio ulla
tamen color non repugnaret: similiter g°. licet impossibile esset omnis actus vite
istius bonus aut malus manerent bonitas et malitia obiectiua non minus quo modo
quo fit eos extrinsece actus istos non connotare nedum includere.

Moventur 3°. q°. 2ª

aliqui duxerint infinitæ reflexiones, nam ab homine dum peccat cognoscitur malitia mo
ralis fiunt vg. Hæc ergo malitia obiectiua aut est in actione fiunt seorsim ab omni vo
luntario et voluntatis interno, ac sic Thomistica sententia superius proposita non
potest non esse vera. Aut ea malitia e ipsum obiectum externum prout tale, volitum
et cognitum terminans potens ve terminare et ita se se habet iam malitia obiectiua
debet a peccatore cognosci ut cognita: debet enim cognosci ut malitia: at in ratione ma
litiæ constituta per talem cognitionem et volitionem ad se factam - tunc sic cognitio hæc
reflexa cognitionis malitiæ negatiue non malitia constituere cui sine ea vt visum e
non stet malitia etiam obiectiua: quando ergo talis malitia debet cognosci ab
eo qui peccat non potest sane a deo non cognosci cognitio cognitionis malitiæ
per textum reflexione eadem ratione 3ª cognitio reflexa debet cognosci per 4ª et sic
in infinitum, erunt g°. necessario infinitæ reflexiones si semel e malitia obiectiua
non sit in obiecto exteriori independenter a cognitione et volitione interna.

Quoddi obiectum boni et mali ne in obliquo aut minus pleno saltem includat
actum interiorem boni et mali ut hactenus probatum e satis perspicuum e eum
specificari posse ab obiecto quin propterea specificetur a se ipso: quare confirmatione
ergo in quo versamur nullius esse ponderis aut efficacitatis.

Acquiescere tamen
huic non possum tametsi videam non paucis placituram statem, mihi sententiam
qua eligi bonitatem scilicet et malitiam obiectiua, obliquo ac minus exacte pleno
claudere electionem rem liberam ac sine respectu ad illa eas non posse esse
aut intelligi ducor autq; tum q°. nescio quid responderi possit ad argita a me
pro hac sententia proposita supra dissertatione 2ª cap. ult. edd. 2. c. 3. sed
præsertim quo urgebam adhoc fore ut Deus prædefiniat malitiam
obiectiua eiusq; esse author. tum 2°. ut argens supernaturalis obiectiua
diuina q°. finitum externum sui se non est externus quia eius entitas est
enim melius propterea quod sit ens et eius entitas nihil: at ut est
malum e deterius quia eius entitas: q°. ut e obiectiue moraliter malum sine
ingenere moris obiectiue mali non debet sumi sui se sed imbibito et intellecto actu interno
a quo proficiscatur. 3°. malitia moralis obiectiua ipsius moralis e et a physica di
stat motet explicat motus autq; animi sunt et eius quidq; actus habiturus. g°. 2ª
4ª. ebar
cixi ve egeno stipem nisi fiat propter se seu nisi sit formaliter ac non tantum
materialiter voluntas aliter violata aut volubile: non e honestus: eius igitur operis externi

honestas moralis, radicalis et obrectiua connotat et explicat actu quo propter se amatur aut potest amari. Ani infra dist. 6 probabitur a nobis ex professo. 2° demonstratur si essentia malitiae moralis obtinet quae resplendet in opere exteriori sonet absolutam ab omni respectu ad actus internos malos adeoque etiam rei essent absolute et independentes eius proprietates: quo pacto quaelibet aeternalis a corpore non dependet, eadem independens sortiuntur eius effectus, voluntas ac caetera attributa atque proprietates malitiae moralis obrectiuae, non sunt independentes et absolutae a respectu ad actus internos malos quam potius tales rei exhibent. 3° Et a Maior una eademque opa proponitur et probata. minor pbr. nam prima malitiae moralis obrectiuae proprietas est dignitas supplicii alterae dignitas vituperii: atqui non videtur externum opus non esse dignum supplicio aut vituperio, nisi quis intelligatur oriri ab actu interiori libero et malo. 2a eius malitiae moralis proprietas est vis illatiua veri dolorisue actualis: manifestum autem est hanc vim connotare actus internos nixa voluntatis cum tristitia omnis ex amore et appetitione fluctuata oriatur. 3a proprietas malitiae moralis obrectiuae est improportio obiecti ad beatitudinem assequendam at nihil externum est improportionatum beatitudini ei ve contrarium, nisi prout ut relatum informari extrinsece ab actu interiori malo. sic enim aliquis per vinum tantum vinum ebrius nullum internus peccatum admittere. nullum sane opus externum quantumuis turpe videatur eum a beatitudine auertet. Ide de caeteris malitiae obrectiuae proprietatibus ut intuenti constabit. eademque ratio seruata proportione militant in bonitate morali obtiua.

44 Quod attinet ad rationes contrarias Thomistarum per ipso cap. paulo supra propositas breuem et facilem habent solutionem. Ad primam dicendum est non ideo verum esse in intellectu quia obrectum veritate nisi denominatiue ab intellectu illud vere cognoscente. (quamuis enim obiectum non sit formaliter verum nisi ab actu vero at si remoueat a veritate obrectiua et transcendentali aliter se rem habet) nec propterea bonum e contrario esse in obrecto et extra animam ac voluntatem quia obiectum suam extrinsecam bonitatem moralem non emendicabit ab aliquo actu interiori moraliter bono. Ratio est. visus discernimus est quia intellectus obiectum quod denominat verum ad se trahit ac sibi repraesentat; voluntas vero ad obiectum quod amat et quod non est moraliter bonum nisi prout ab ea amatur vel amabile ad se non trahit sed potius ad illud trahitur et veluti extra se fertur. Enimuero bonum sit in re et extra animam verumne vero in intellectu.

Ad 2am rationem etiamnam dicendum est musicam pulchritudinem corporeae esse bonitatis physicae: Unde non esto intellectuales essentialiter constitutae absque rei ad actus vitales nixae potentiae consequens est ut dicatur de bonitate morali quae mores et intentiones nixas exprimat ut dictum est. Adde probabilius esse nec musicam nec corpoream pulchritudinem recte posse explicari minusue posse existere nisi per ordinem quendam ad potentias quas delectant. Musica siquidem est vocum vel accentus et graues inter se consonantia: grauitas autem vocis alicuius inquo defert a grauitate alterius nisi quia haec posterior est magis ordine ad centrum totale prior vel magis ordine ad pos audibilem;

Pax ē ratio accumine[n]s qđ statu[m] inciatu. Rursus pulchritudo corporea ē utes, desint
pulchrius apta membrorū figura quum quidam coloris suauitate: hæc autem
suauitas quo pacto dr̄ edet a subiectate saporis veritatis ve mis q[uæ] pōa audetica
essaltex reprit ac delinit. quod attinet ad exemplū coloris magēto tribuendo
alteza alīs alteza solutio ei poterit accomodari. Et vel dici potest colore cu ht obēz
physicu ex nāa sua sōla nullo alio conotato intellecto habere qđ color sit
cum interim obrectu, morale meo defexre & beat a physico q[uæ] mores nr̄os
conotet vel etiam dici potē eum essaltex salte connotare Veru et virtuose
Vtenim hæc species coloris vg. albedo conotat alteratiū et ex recepta
suo quidtatiuo qualitas dis gregatiua visus, cui etiam color inge visu
Visibenefic essentialiter non respiciant. 19

Ad 3m rationē contrariam L6
dicendu est non segni ex ña sentia infinitas reflexiones ratio est q[uæ] cognitio indef
flexens terminata ad malitia moraliter obrectiua non debet cognoscere oia eius singularia
nisi implicite et confuse: Vnde ita et non aliter cognoscit se ipsa q[uæ] ē cognitio
indeflexens: consequenter non ē necesse ut cognoscat se ut flexa vg. vndiuna prohibi
tione, ac deinde se ut ē cognitio sui ac tertio ut ē cognitionis sui et sic ultra in
infinitu. Id enim foret illa, ut flexa in malitia, moraliter obiua, & bene explicite
in se et reliqua talis malitia constitutiua reflectere: quod tamen falsum
esse experientia ipsa patet.

Praetermissa ergo solutione procedentis hactenus L7
confutata respondeo ad argtu huius matis capitis propositu, eius ānis distinguen
du esse et obrectu formaliter quide ē bonu et malu q[uæ] trāt actus bonum
et malu; cetera non esse obrectiue bonu aut malu q[uæ] ē ex numeris actus
boni aut mali ingenere moris. cum ē non specificentia bonitas et malitia
obrectiua ab actu bono et malo patet hoc posse et debere abillis specifica
ri. Ad probū autē ānis qtus negatur ē dri & bet ideo opus aliquod exter
nu esse obrectiue bonu aut malu q[uæ] ex suppē consonantia aut dissonantia
ad naturam rationalē exercet. et quamuis hæc consonantia et dissonantia
adeoq[uæ] bonitas et malitia obrectiua ve vera includant in obliquo vt numē
principaliter electione interiore bona et mala non tēn sub aspectu explici
to bona et mala sed duntaxat subaspectu electionis habita. Hanc esse
electione hanc in ratione bona et mala posse ē etiam explicari per obiectu
ut obrectiue bonu et malu absq[uæ] vllo circulo vitioso, et quemadmodū plene ipsum
tandē explicetur. Sic plius est qui habet patrem, et patet tamen filiū qui
homine, ibi similē in natura viuenti tanquā principiū genuit, producat
Et tamen hic nullus constitutiū circulus viciosus, nec ide per ide explanata
q[uæ] licet explicato filio per patrē. ita et in explicatione patris per filiū
filius non tamen sub aspectu explicato filii sed sub alio duntaxat

Hinc ad cor
formationē ānis respondeo actu interiore bonu et malu formaliter atq[uæ]
explicite, ut bonu malu ve est nullo modo specificare ā se ipso diu speciem

sumi ab obiecto, cum huius bonitate et malitia, ut formalissime bonus malusq; est non constituat. Deinde actus boni et mali sub nullo aspectu specificari à sequo adequate in rigore priori sed tanto inadequate necvero inadequate principaliter à sequo specificari sed minus principaliter: unde quid dicimus quod alteri esse possit à mente Theologorum?

Caput. 3.

Alia difficultas aduersus communem Veram Theologorum sententiam expenditur

Quae sic habet: Actus in ratione boni et mali specificaretur ab obiecto, eiusq; bonitate et malitia sequeretur quide fieri non posse ut quis de libertate feratur in obiectu quod cognoscat esse malum et dissonum nàe rationali quin peccet. Consequens cuius sequela non videtur probari egere est falsum. Item si quis cognosceret fornicationem esse malam et naturae rationali graviter dissonam, sed ter per ignorantiam invincibilem putaret non esse illicitam nec malam interius velle fornicationem quoties ex ea voluptate non statim sequitur effectus graviores: tunc certe volens fornicari haud peccaret: quomodo enim peccare posset agendo quod putat sibi licere? Aut qui verus esse posset culpa nihil extra conscientiam sita, operans, at eo eventu libere aduertenter et velleet obiectu malum, et rationi ac naturae rationali ita: horrendum: ut dictum est actum malum: quod idem secundum proportionem existimandum est de obiecto bono vel actus boni in genere moris.

Ad hanc difficultatem respondent Ouiedo 1.2. con 2.um 1.am de bonitate et malitia humanorum actuum tract. 4. puncto 5. et alii quos supremus nominibus refert Granadus 1.ma 1.ae 6. de peccatis tract. 5. disp. 3. s. 2 eum qui falso putaret sibi licitum esse desiderium interius fornicationis peccatum tamen illam desiderando propter obiecti voluptatem malitiam cui quae nullus intervenit error ut supponitur ut homo tunc peccaret probant. 1. 5. qui vult id quod novit esse peccatum et contra praeceptum peccat de mala mala dispositione cognoscit fornicatorem externa esse peccatum et esse contra praeceptum: qui eam 5. libere et aduertenter desiderat hoc ipso peccabit quantumvis cum ipsius desiderii sui malitiam exeat, eamq; nullam esse existimet.

Foré autem

2o: Tam excusat à peccato invincibilis ignorantia sive nescientia veri ut sic loquamur, quam positivus error: Unde qui de veritate praecepto reuinadi nihil omnino cogitat, eodem modo liber est à reatu peccati committendi carnes et non reuinandi, ac si positive putaret nullam eius rei mentionem dari prohibitionem. 5. Si absque pravo errore positivo sibi persuadeat haud esse illicitum desiderium efficax fornicationis sufficit ad hoc ut id desiderium non sit peccatum sufficiet etiam ad excusandum tale desiderium à peccato quod quis de malitia eius desiderii nihil cogitet sed potius ab ea omnino praescindat Consequens est euidenter falsum: alias vix ac ne vix unquam homines cogitatione seu desiderio peccarent cum raro reflectant supra malitiam actuum internorum quibus prave desiderant, atq; ut dixerimus stat obiectum desiderata mala esse

mala esse cognoscant

3º cum in peccato duplex sit malitia quarum altera cognoscitur, ignoratur altera: qua cognoscitur imputatur, et si non sit imputabilis qua latet atq ignorata. ut patet de meo qui accedit ad mulierem qua non esse suam cognouit at ignorat esse alienam hic enim peccat contra castitatem esto non contra iustitiam. at desiderium externae fornicationis et reuera est malum à prohibitione qua ipsum met prohibetur. Necnon etiam est malum à prohibitione obiecti exteriores vnquod sentiunt: Haec ergo posteriori malitia cum non ignoretur ei imputabilis sit quo atq ut quod desiderans Vt contra prior malitia, qua ignorata, neutri possit imputari.

4º si desiderium quo sequimur non esset malum maxime propter iudicium quo desiderans existimat illud sibi licere: at non propter id iudicium: nec enim tale iudicium tollit scientiam illam necessariam ad peccandum affectui interiori: cum dicat ad id peccandum sufficiat cognoscere malitiam obiecti vnquod sentiunt affectus interior efficax: haud etiam tollit obiecti exteriores pravi influxum magnum interiorem desiderii, cum re vera huius desiderii finis sit exterior fornicatio: quae tamen si non existat mallet vel at mallet obiecti cognita existit quod satis est ad eius influxum in interiorem actum.

5º si error atq ignorantia malitiae qua re vera reperitur in desiderio interno excusaret illud à peccato contra castitatem, sane a fortiori voluntas volentis posset illud excusare à peccato contra religionem meo qui externa castitate voueret nolentis obligare ad interna. Consequens autem est falsum, nam ut docet P. Vazquez. 1.2. disp. 112 cap. 2 num. 9 qui efficaciter desiderat fornicari peccaret contra religionem quantumvis vellet istam castitatem externam et ad actus internam castitatem nollet se obligare

6º obligatio ad vitandam fornicationem externam est inseparabiliter connexa cum obligatione ad vitandum desiderium fornicandi. at si quis putaret sibi licere desiderium fornicandi sed tamen ipsam fornicationem sibi esse illicitam atq prohibitam, censeret obligaretur ad vitandam externam fornicationem. q. et ad vitandum eius desiderium quantumvis exiret eius malitiam exaret. Maxe suadetur: nam aut votum externi non fornicandi desiderium tamen excipiens fornicandi est validum etiam vi talis desiderii efficacis ut censet P. Vasquez ubi supra: et hoc constat vna alteram q obligatione & qua agimus indivulsae cohaerent: aut est invalidum et nullum ut putat P. Thomas Sanchez lib. 4. summa cap. 42. n. 12 et sic etiam eadem vtraque obligatio nem connexa sequitur.

Nam ideo dicit hunc authorem esse nullum eiusmodi votum q impotent, ut quis obligetur ad euitandum obiectum malum sine obligatione vitandi eius interiorem prosecutionem praesertim efficacem quae vix cadit sub punctum sigus obligatur vi voti ad actum externum fornicandi vitandum. obligaretur ad vitandum eius desiderium q. teneretur vitare eius obiectum, et simul non obligaretur ad illud vitandum, q non potest obligare ultra suam intentionem quam etiam ad euitandam externam fornicationem obligaretur ut supponitur, et simul non obligaretur q si ad eam euitandam obligaretur subiectum etiam esset obligatum vitandi eius desiderium quod tamen negat. Vnde constat eiusmodi votum esse nullum q. Deus sanctissimus obligationem planè impossibilem et contradictionem implicantem.

28 7.° tandē qui vellet exteriorē fornicationē sciens esse ā Deo prohibitā. et sic nellet eius prohibitionē et malitiā desiderii interioris. Sane haud posset Deū amare super omnia: quomodo enim stare potē huiusmodi amor cum libera electione eius quod scitur esse a Deo prohibitū? Peccaret ergo.

Caput. 4.

Precedentis difficultatis precedens solutio refellitur et alia Veritas adhibetur.

29 Quamquā difficilia valde sint superius obiecta mihi tamen cum P. Granado vbi sup. Et aliis magis placet non peccaturū cogitatione ac desiderio eū qui sola cognoscebat malitiā exteriorē fornicationis vē. Sed tamen eius desiderium putaret non esse malū Arbitratur enim esse principiū inuictissimū, atq; irrefragabiliter Verū, quod vnicuq; capitis precedentis statuitq; in oppō contrariō nemine scilicet in eo posse peccare quod putat sibi licere. Et quidē rationes straxice fidem hanc primo non derogāt

30 dicendū ē sicut regulā omnino necessariō et citra mādifferentia vtilē ad vtrumlibet Vellet id quod cognoscitur esse peccatū, et contra legem, haud tamen propterea peccaret Volens q.ª exparte Volitionis desset circumstantia aliqua aderat malitiā necessaria nempe libertas, ita similiter in eventu nrā disputationis desiderium fornicandi non esset peccatū aut malū non quod nonesset desiderium obiecti quod scitur esse peccatū et prohibitū sed q.ª id desiderii non est capax recipiendā malitiā ab obiecto pmalo desiderato ob defectū alicuius requisiti ex parte actus requiritur enim ad hoc vt actus illi desiderii possint esse mali ab obiecto desiderato vt non putetur eum licere: at licere putatur. Quo circa in forma respondeo ad primā rationē straxiā distincta maiori in hunc modū. qui vult id quod cognoscit esse malū et peccatū peccat si adsint ex parte actus quo vult ōia requisita, concedo maiorē: si vē desint eam nego. eademq; rāe distinguenda ē minor et negāda cōa

31 Ad. 2.ª rationē straxiā dicendū ē eum qui mancipiū ignorat, planeq; nescit seruandum esse die veneris qua deo seruio nihil cogitat excusari a peccato pariter atq; si penitus extraret iudicium nullā esse talem seruii obligationē: at id propterea ita se habet, q.ª nec formaliter nec etiā virtualiter aliter, siue interpretatiue scit, sed potius omnino nescit se obligari ad seruiū feriā sextā. Fiunt autē ft. non quod intendunt aduersarii sed oppositū: nā cum quis fornicari vult cum iudicium sibi licere, eiusmodi volitionē interna nec formaliter nec etiā virtualiter scit, sed potius vtroq; modo nescit sibi eam esse illicitā. Cur ergo ea sit peccatū? formaliter quidē non sit eam sibi esse illicitā vt supponitur. non etiā interpretatiue ac virtualiter q.ª tametsi iudicet quia obiectū eius volitionis esse peccatum et ītra legē at hoc non satis est ut parimus prudenter inter retari eam iudicare & volitionē interiorē quod sit mala et illicita cū debeat

in stanziu error ponitur, quo homo sibi formaliter peccat, eam esse licitam et non malam.

Nec verò ex hac doctrina recte potest inferri vnus aut ne vnicus unquam homines peccare cogitatione seu desiderio: siquidem ut sciant virtualiter, atque interpretative actus internos esse malos, adeoque ut per eos peccent sufficit nullo circa eos intervenente errore cognoscere malitiam obiectorum cum quae versantur: at haec cognitio obiectorum, rationi dissonantium, seiuncta ab omni errore circa actus internos in multis hominibus ac saepissime reperitur. ergo et quod sufficiat ad peccandum desiderio et cogitatione. quod refert plerunque ignorari facilius malitia actus interni, si interpretative ac virtualiter non ignoraretur sed potius ut plurimum sciretur quotes desiderantur obiecta sponte sua mala atque prohibita.

Ad exhis vnum formaretur ad 2am rationem stantia distincta duplici nescientia alia formali, alia tum formali tum etiam interpretativa: prohibentur autem non sufficere ad excusandum a peccato, et hoc sensu esse falsum ans: sufficere autem posteriorem: et hoc sensu esse verum ans. quod autem attinet ad sequens illud eodem modo distinguendum esse. actandem, ex eo ut concesso sub distinctione non sequi inconveniens quod ultimo loco obiicitur in ratione stantia.

Ad 3am

rationem stantiam dicendum est in desiderio fornicationis quod per errorem putatur esse licitum revera duplicem esse malitiam alteram a prohibitione cadente in usum desiderii alteram a prohibitione quia non tam actus desiderii quia eius obiecti prohibiti caetera neutra malitiam hominis possit imputari ad culpam: non priorem quia non cognoscitur ut etiam aduersarii sic ponunt non etiam posteriorem quia etiam ignoratur. ratio autem cur ea ignoretur est quia aliud est obiectum eius desiderii esse malum et prohibitum aliud quod malitia in actu interiore reperiatur et hoc quidem non cognoscitur sed potius ignoratur quamuis non ignoretur aliud quo casu concessa maiori et minori probationis contrariae negandum est consequens eo quod illa ~~explicite praecognita~~ fiat a subiecto non sufficiente: supponitur enim duplicem malitiam de qua sermo talem esse ut una ignoretur et non alia quod tamen est falsum negandum

Ad 4am rationem

stantiam dicendum est rudimentum quo quis existimat in desiderio solo fornicationis non esse malitiam excusare illud a peccato quia tollit scientiam necessariam ad eius pravitatem ut enim sit pravum oportet scire saltem minus formaliter at saltem interpretative illud esse pravum atque illicitum quominus autem ita sciatur illud esse illicitum obstat rudimentum error quo putatur licere ex antedictis. quidquid autem sit de scientia requisita ad eius malitiam formalem, et permisso disputandi gratia eam nullatenus tolli per rudimentum de quo agimus certum est per illud tollitur influxus obiecti pravi in actum interiorem desiderii non quidem influxus physicus, at influxus moralis, siue quod esse morale. quoniam esse morale potest fornicatio exterior influere meritum desiderii interni stante tali rudimento: non bonitatem moralem cui adhaeret influendam, refunderetque nullam sit virtus in obiecto pravo. non malitiam formalem. cui huius stincta pax actui interiori sibi semel rudimentum et eo quod sit licitum. quare minorem ad argumentum respondendum est concessa maiori et negata minori: probationem autem minoris quoad illum stantiam esse nullam, ut stat ex iis quae proxime dixerimus.

36 Ad 3am. rationē oppositā respondendū ē negata sequela et negata ista[e] absurditat[e]
sicut enim error desiderij exclusiue fornicationis excusat a peccato ista castitatem
ita et voluntas volentis facere potest ut illud non sit ista religione. haud secus
atq[ue] ex[em]plo P. Vazquez dicit quis voueret sola castitate, externa delectatio in
terior et fornicatione non esset contra religionē nec voti transgressio sed præcisse
ista castitate quidni ergo id dicatur de desiderio efficaci exclusiue fornicādi. Siquis vouet
castitatē illud voto suo nolit comprehendere.

37 Ad 4am rationē oppositā respondendū ē
obligationē vitandi fornicationē externā nonesse posse loquendo et nullo interue
niente errore separabile ab obligatione vitandi eius desiderium: aut alterā ab altera
per accidens aut per errore vinci nescium separari posse. Ad dilemma autē quo in oppositi
um obijcitur dicendū ē voto quoquis ad castitatē externa se obligaret excipere
interna, nec esse validum respectu utriusq[ue] castitatis, ut censet Vazquez ubi sup[ra]
nec invalidum ac nullum ex utriusq[ue] ut arbitratur Thomas Sanchez. sed validum
virtute unius et invalidum intemplatione alterius. Itaq[ue] vi eius voti obligare
tur homo ad eruandā fornicationē externā et quod leuius reddit Voluntatem
efficacē eius. Præsenti non vero ad eruandā eius Voluntatē efficacem futuram aut aliū

38 Ad 7am
et postremam rationē oppositā respondendū ē negato ante. Adeius probationē dicendū ē
electionē liberā eius quod virtus esse peccatum non posse esse compossibilem cum amore
Dei super oīa posse autem per accidens, et casu quo quis putet ea electionem
sibi licere, nec esse ista charitatē et amicitiā diuinam.

39 Recepta ergo solutione
Patris Ouiedo ad difficultatē principalem intro capitis sui partem propositam
respondeo negata eius maiori propō. Ad specificationē enim actus intentionis ab obto
non ē necesse, ut quotiescumq[ue] quis libere vult obiectum malum, eo ipso peccet, et actum malitiosum
eliciat sed satis ē ut id sit verum ut plurimum non vero siquando per accidens redditur actus interior meo per accessionē ad
malitiā formalē ab obiecto exarco ut sæpe contingit cuiusdam qui falso sibi persua
det fornicationis illicitæ alijs prohibitæ, desiderium tam licere ac nullatenus pro
hiberi.

Caput. Vltimum

Duæ aliæ difficultates aduersus specificationem actus intentionis ab obiecto communiter receptam

Si actus bonus et malus sumerent speciē ab obto vnus idemq[ue] actus esset simul et non
esset peccatum mortale. Consequens ē absurdum et à nemine potest admitti. Sequela
pbr. Fac enim aliquē inuincibili laborante ignorantiā arbitrari non esse contra Dei
Legem et prohibitionē sumere de inimico vindictā esse tamen grauiter diuersum ab
honesti peccatum mortale. Sane si velit se ulcisci, ulciscendi hæc et vindicta specificā
actum intentionis effluet ut intentio eiusdem sit peccatum mortale: quomodo enim
non censeatur peccare mortaliter qui efficaciter vult se ulcisci, ulti

tionem & executionem mandat. Scient eam esse peccatu mortale et nãe rationi grauiter
dissonu? Ratio inferior Voluntas efficax Vindicta sumendi de inimico non potest esse
à vindicta qua Vult mortaliter mala et peccaminosa: an enim q. cognoscitur Vindicta
Voluntas esse contra Deu? At supponitur hanc contrarietatem ad Deu inuincibiliter ignorari:
an q. cognoscitur vta esse grauiter contra naturã rationale eatenus q. peccatu mortale?
Sed ne hoc subsistat q. peccatu omne mortale ê offensa grauis Dei sed non obstante
tranetate ad nãm rationale ty cognita, ignorantia contrarietatis ad Deu: nulla ergo
ty esse posset offensa Dei adeoq. nec peccatu mortale. quid? quod tum implicite
affirmaretur & ultrone qđã & asseueret eam non dissonare grauiter nãe rationali
ty eam non esse contra Deu vi actus communis exercitij fidei. sit ig re vera
ac ea non esse ctra grauiter aduersus naturã rationale. Voluntas. g. se illusa edi
in homine non foret magis peccatu mortale ob tranetatem ad naturã rationale
qua non peccatu mortale ob talis contrarietatis carentiã. ut enim vnicuique ponto
affirmatio eiusmodi tranetatis sic et eius carentia.

R negata sequela. Ad cuius
probg dicendu ê Vindicta posita intelligi posse grauiter dissona nãe rationali
nempe aut grauitate philosophica qua ratione ea dissonantia grauis respectu naturæ
rationalis cognosceret Philosophus naturalis ni Deu vel non agnosceret vel Deo
non contrairet sub aspectu latiq. implicito Dei: aut grauitate Theologica qua posito
aliquid grauiter dissonare nãe rationali agnoscitur à christiani, etã nemine
potẽ cognosci nisi cognito Deo sub conceptu explicato Dei aut saltẽ implicito
et aequalitate. qua duplicis grauitatis præcedentis diuisione tradit D. Thom.
1. 2. q. 71. art. 6. ad 5. quæ cũ ita sint qui ignoraret Vindicta esse contra Deu
non peccaret quidẽ mortaliter ex ea Volens: at neutiqua foret ut Voluntas de
vindicandi vi eo simul esset peccatu mortale nec enim q. cognosceretur
ut grauiter dissona nãe rationali grauitate philosophica: hæc enim ut
ostendimus in materia de peccatis non sufficit ad peccatu mortale nec
etiã grauia cognoscereta. ut grauiter dissona nãe rationali grauitate theologica
hæc nanq. grauitas regnit in Vindicta cognosci nisi cognoscatur eam esse ctra
Deu. at supponitur hoc de ea non cognosci nec affirmari sed potius ctrarium
sicuti posse sequendo etiã nullo interueniente errore. At quid si quis dicat Vindicta
manet Vindicta non esse ctra Deu et esse naturæ rationali grauiter dissona, etiã
grauitate theologica adeoq. esse contra Deu licet non sub hoc aspectu explicito Dei, at sub aspectu implicito Dei ut vg est prima regula morum
ex quo pendent omnes decalogi sive ut ê ens præcellentissimu aut quid simile
ad modu quo quis neganti scie concessis præmissis eã affirmat simul esse
et nõ esse vera: non esse sub eius contextu explicato, esse vero quia implicite
contineri in præmissis quarum supponita veritate negare. R. forte ut in hoc
euentu tantum quis peccaret mortaliter: malu enim ut aiunt ex quocunq.
defectu: adoffensa. g. grauis Dei prorsus ad peccatu mortale sufficeret
tum Vindicta esse contra Deu ut implicite cognita, etsi non esset contra eum
ut explicite representatum.

Altera difficultas quam ad huius initij capitis poterit fumus è talis. Actus hic volo pie viuere bonitatē hēt moralē à parte rei existentē: dicimus. gō. Speciei. quod ēmon existere potē quod non sit malignus speciei? at specie illa bonitatis moralis non hēt ab obiecto suo cui eius obiectu nullius detiatē, speciei sit sed ab omni prorsenda et virtute non specificata in gē motus ab obiecto, qua etiā ratione videtur hunc actū: volo male viuere: nihil minus qua specificari ab eo obiecto quod respicit. De tenu, hac difficultas adeo ē operosa ut eruditex non parū enodari, quorum ea sequen te de ea disputatione mihi tuo.

Disputatio 5. De bonitate Et malitia actus interioris ex obiecto ingenere et Vniuersalissime sumpto.

Caput. 1.

Proponitur sēnta negans actum interiorē esse in specie vlla boni aut mali ex bonitate aut malitia obiecti in genere.

Actum hunc: Volo pie viuere sive bene honestē operari speciale illam bonitatē formalē non sortiri a bonitate seu honestate obiectiuā in genere qua. Sola respicit sed quanlā ratione communi, et generalissima bonitatis formalis, consimiliter etiā hunc actū: volo peccare nullā habere specialē malitia ab vniuersalitate generica qua, initax obiecti respicit. Et malitia abstracta, et generalē tuentur Sayrus lib. 1. c. 4. n. 20. P. Valentia t. 2. dis. 2. q. 14 puncto 4. et P. Gaspar Hurtadus disp. 4 de const. dub. 4.

Primum autē arguo pro hac sēnta est huiusmodi: Non potest obiecto actui dare quod non hēt sed obiecta extra actum Volo pie viuere, Volo peccare non habet speciale, nulla, aut detiatā bonitatē malitia ve nulla ergo specie bonitatis aut malitiae potuerunt praefatis actibus tribuere.

2us. actum prioris sit confirmatio sit talis Ratione vt intentionis nulla bonitas obiecta non potest in volitione seu prosequutione qua dat bonitate ulla, aliqualē refundere: si item in ea non sit nulla malitia obiectiua non potest formalē impertire Similiter ergo si in nulla regula prosequamur non sit specialis ulla bonitas aut malitia non potest exea inactu prosequutionis speciei ulla bonitatis aut malitiae formalis exire ab bonitas qua hic actus Volo pie viuere amplectitur eiū tantū grica et non specialis pariō ratione malitia quam virtutes hic actus Volo peccare generica è nullius ō specrei ergo ex.

3us. actum contrarium è tale: actus Voluntatis è moraliter bonus et malus per relationē rationis fictionemq; ifficiosā: at nō è abnexus, aliquid esse peccatum, et non esse in nulla specie mali sed ab omni abstractu, imo ō necessarium, et videre è in gē amabile vē quod ad nullā speciē pertinet sed ab omnibus prae cindit. Ita Gaspar Hurt. tibi s. in hōc verba. Vnde attenta seu proportio quo quis proponit male vivere hic in communi quamvis quo ad

esse physicu. Sit etiam quod individuale, ten quod esse morale tanto ê petty secundum seu ingenere esse autem rationis superiore et eoem separata ab inferiori et particulari, generecam videlicet ab specifica, et specifica ab individuali non reperiuntur in ordinibus rationis, et in rationibus moralibus quotanty habent esse pei intellectu

Sy Azotu straxum. In physicis repugnat eandem rem esse individuam speciebus, idem anima l vg. esse homine et equum at in moralibus id non repugnat sed necesse ê haud raro accidere: totes mmiqy grones quis peccat Vno eodemq actu otra diuersa precepta Ve. Legis furetur ad mechandu cui ambiguu esse potê quin huiusmodi furtu sit in specie athoma inustitie, et simul in specie quadq luxurie, coplu iustitie tu etiam castitatis virtutiq lesdi? pari ergo ratione et in mythicis impossibile sit quidpiam esse, et nullius speciei esse tamen in moralibus secus euenire existimandu ê. Sta Valentia vbi sup. in hoc verbo. Nec esset absurdu dicere quod eiusmodi hominis peccatu in nulla esset determinata specie: nam cu genus moris totu contineatur respectu ipsius ad hominis voluntatê sicut pêt fieri voluntate humana ut species numerales dissipatas et diuersas comungant in eadê actu ita Videtu humana voluntate fieri posse ut nulla species distincta addatur ad côe rationê vnius conuenient ora peccata hinc ergo quod mala sunt contra Vniuersale legem Syndereseos

Sy Azotu, straxu. Scotus ille Volo pre vniuersi (parcatur ê ratio alteriusq sanctu exportune) bonitatê habeat moralê specifica, sane deberet dari specialis aliqua Virtus â qua posset prodiisci: at ad nullius virtutis specialis habitu pêt pertinere ê. Sta Maior videtu manifesta. Siquidê ex repetitione actus generis habitus -q. et ex repetitione actus huius speciei habitus etiq huius straxu speciei. Rursus si honestas in genere specificat actum cui non est habitus. Minor vero pbi. Quod enim aliqui apud S. Suarem tom. 4. in 3. p. disp. 2. sec. 4. num. 4. dicent eum actum produci ab habitu charitatis omnino falsum est charitas enim cum sit virtus theologica q. â diuina bonitate velut obiecto formali specificetur, nullum potest actum producere nisi qui talem tantamque rationem formalem includatur in Deumque sub ea ferantur: at actus de quo loquimur de neutralem in genere et producitur â creata, et increata formaliter respicit vt supponitur, certe si actus ille ad charitatem pertineret extra Sacramentum ad iustificationem disponeret eamque obtineret, quod tamen quis non audeat esse parum dictum in fide.

quod etiam dicit Ille diuus L. 2d. q. 18. art 2. eum actum pertinere ad habitum iustitiæ legalis non magis satisfacit, nam iustitia legalis quatenus est specialis habitus virtutis atque vt talis traditur a D. th. 2a 2dæ q. 58. art. 5. et 6. quamuis respiciat omne bonum sub ratione boni, nullumque non ordinabat, at non omne bonum sub ratione boni vt sic et generice sumpti. sed cum respectu speciali ad bonum publi

cum boni communitatis curam intercerit præcepta omnia servavi, at actus de quo disputamus non specialem rationem boni publici sed bonitatem & honestatem in genere respicit: non potest ergo pertinere ad habitum specialem iustitiæ legalis

quod censet ipse & Suarez l. 2 de prud.

3. disp. 4. num. 17. et dom. 4. in 3. p. Vbi paulo supra actum illum pertinere ad quendam specialem habitum, sed tamen innominatum atque occultum Videbitur aliqui nihil aliud esse quam latebras & diverticula quærere ad effugiendam vim argumenti? quale enim est ut Aristotelis ac D. Tha de habitibus accurate diserentes eius tamen specialis habitus non meminerint eiq nomen non indiderint?

quod alij disputant actum illum procedere ab habitibus omnium virtutum sive quod perinde est à iustitia legali quatenus hæc Arist. 5. Ethicor. cap. 1. & 2. est communis ratio virtutis eo quod in qualibet sit quædam ratio iusti & adæquati cum recta ratione, atque adeo cum lege quodammodo sumpta, hoc inquam quod malunt alij, satis sit mum est: siquidem cum actus sic Vbi sic Vasq. & dicta supra perius non sit à charitate vel. quia non respicit charitatis motivum nec à iustitia legali ut specialis quædam virtus est quia non intuetur eius bonestum formale, quomodo potest esse ab omnibus virtutibus cum omnium motiva atque honesta formalia non respiciat.

Denique quod talis actus non sit ab habitu illo alicui virtutis aut plurium nominato aut innominato videatur, tum quia voluntas suapte natura est prona ad bonum, ut ergo illud amplectatur non alio eget habitu quam videret, tum etiam omnis difficultas recte operandi oritur ex particularibus circumstantijs, at cum proponitur bonum in communi ut prosequendum abstrahitur ab omni materia particulari, nulla ergo esse potest difficultas in prosecutione boni in communi. Quod igitur ad illud prosequendum adstrui decet habitus ullus atque sic

concludi potest hunc actum Velo peccare superfluere actor
ut superfluum reiciendum quemuis dabitum: talem ergo ac
tum non esse in vlla specie Malitiæ moralis

6 Vltimum ar
gumentum contrarium formari potest hunc in modum: Actus
hic: Volo male viuere seue peccare nonest ingerere sigreno peccati mor
talis aut Venialis: g. nec potest esse in specie aliqua determinata
et misma peccati: cõa suadet tum à posteriori, tum
etiã à priori. g. negrit peruenire ad speciẽ, nisi descensu facto per genus
qua ratione non potest homo Vg. conuenire alicui subiecto cui anima non
uenerat esse substantia viuens corpus, dra sequo actus ille non
habet esse in gre peccati mortalis, aut etiã in gre peccati venialis
certe fieri non potest ut sit in specie vlla peccati cui omnes peccati spe
cies subalternatim eorũ genera comprehendatur. dns autẽ hæc subdit
g. imprimis actus ille haud potest esse peccatum mortale cui enim in eius
obiecto non apprehendatur illaterus malitia mortalis, sed tantum malitia
magis improbabilis grauis, ẽ ex esse malum mortaliter, aut peccatum le
thale quis enim credi potẽ peccare mortaliter, qui peccato mortali
nihil curat? quod vltra actus ille non sit peccatum venialis hinc
eius obiectum g. non ẽ peccatum aut malum mortale non potẽ vnum
respondere malitiæ mortali sane nec potest eum reddere malum ve
nialiter cui vtcius obiectum ẽ non minus à malitia venali quam mortali
præscindat.

Confirmatur sequis velit actionem aliquam speciale ve intem
perantiæ nullatenus ratione ac nedubitando quin actus eius
eius malitia mortali aut venali sed tantum in gre apprehenden
ea esse illicita huiusmodi electio nec erit peccatum mortale nec peccatum
venialis similiter g. prior illa electio. & que numero præcedent ob
consequens videtur probabilius. Quod enim talis electio in mea intemperan
tia non sit peccatum mortale constat Sanchez Tannerus disp. 4. de peccatis q. 5. dub. 5. et alii plures quos refert
et sequitur Quiroga t. 2. tract. 4. cont. 1. punct. 5 n. 35. Et quod vel
ẽ peccatum graue atq mortale propter malitiam grauem quæ appre
hendatur in obiecto: et hoc ẽ falsum nulla enim talis in eo apprehendatur
ut supponimus vel propter malitiam grauem quæ re vera sit ut aiunt
à parte rei in eo est. et nihil dici potẽ cur enim? seu malitia
illa a parte rei non ẽ grauis. Vnde esto sit. quid interest non appre
hendatur? nec enim malitia obiectiua mesue rei sed tantum in esse
cognito formaliter influit.

Iam vero electionem illam in materia in
temperantiæ non esse peccatum venialem censent Vasquez tom. 1.

in 2. 7. d. 107 cap. 3. et 4. Bonacina disp. 2. de Spec. q. 2 punct. 3. n. 14. Pallao disp. 1. de conscientia punct. 3. n. 2. Azor lib. 2. cap. 8. q. 6 qui hoc mouentur argumento qui vult. ve. intemperanter agere nihil cogitans de eius actionis malitia mortali aut venali exponit se periculo peccandi mortaliter: nonergo potest tanto venialiter peccare sed cauebitur: tum q.a tale se periculo exponeret si dubitaret de eo an actio illa esset peccatum mortale vel venale ergo a pari etc. 2.o Arguit sic. Qui nec curat nec reflexionem admalitia mortale et venale et ad alterutra non determinatur: in alterutram ergo contrahendo discrimen se committit. 3.o ante talis electionem debet prius inquirere qualenam peccatum sit, et an mortale vel venale sit ergo non facient, periculum sibi peccandi mortaliter. Denique aliqui homines rustici aliquando fere nunquam peccabunt mortaliter cum hos solum cogitent actionem esse vitali specie aut moderna illicita nec reflexe discernant vnum ea malitia, mortale a venali: ergo ex dicta tum vna actio tum vnius confirmatione liquet satis a pauci actus quo quis vult bene operari aut pie viuere in nulla specie honesta esse

Caput 8. 2 m

Contraria sent.a Enigtur et p.o

Arbitror actus quo quis velit aut pie viuere aut peccare huc q.d. ad honestate aut malitia in gre eo ipso esse in specie aliqua dictata bonitatis aut malitiae moralis. Hoc autem 1.o authoritate Scholasticorum qui fere omnes nobiscum sentiunt P. Suarez liber sup.a capite praced. Vazquez disp. 50. cap. 2. Ouedo tract. 3. thom. 2. punct. 1. n. 18 Bretesius de conscientia lib. 4. lib. 1. c. 20. Salas t. 1. in 1. 2. disp. vnica sect. 3. n. 37. cum medius Pallao t. 2. tract. 1. punct 3. num. 2. Antonius Perez in Cursum salmant. sect. 1 Exam. 2. 20. et seq. Medina Laudatus cap. sit pro nobis et contra alios Thomistas et quidem satis consentaneum ad doctrinam S. Thomae 1. 2. q. 18. art. 5. qui autem existimant illos non dari omnia actus humanos sed eos ut plurimum ac regulariter sumpto examine habere cum aut vbi supra actus humanus specificari suis entali specie esse ab obiecto, accedit hallucinantur ut patet ex verbis Sancti Doctoris in corpore eius articuli 4. vbi Respondeo dicendum quod omnis actus specie habet ex suo obiecto sicut supra dictum est Pende vocula illa Omnis

2.o Pro ma sent.a q. ut sup. disp. 3 cap. 1. demonstratum est omnis actus moralis est talis a parte rei, at non possunt se pelixi a parte rei quia abstracta ab speciebus aliquis quo actio oppugnari possunt Dicitur cum Angelico Specie (quas ideas vocant) a parte rei abstracta ac separatas ab individuis actus q.d. moralis nullius speciei et ab omni abstractus commentitius plane est.

3. Iudetur sent.a q.a Metaphysica ens est species quidam entia, ut omnibus est in confesso et tamen respicit non specialem rationem entis sed generica et communissima; quoniam q.d. actus quo quis vult sub pie viuere

seu male agere et peccare honestatem et malitiam in genere quodammodo respicat tamen alteritex eorum potest ac debebit esse in specie aliqua a thoma moris

Ad 4m dicendum 19

pria sentiæ q. actus quo quis odio Deum prosequitur speciale sortitur ac determinatam malitiam moralem: et tamen Deus in genere sit ex nulla, nullius speciei malitia habet directum, ut ostensum est d. disp. 1. huius tractatus, quamquam exeo obiectu huius actus Volo peccare sit malus in genere tantum non vero in specie ulla nihilominus specificare potest malitia finali centum ac decimate speciei.

Confirmatur q. plus distat a specie quaevis malitiæ quod a quovis relinquo, omnem ex parte rei excludat quia quod tanto ratione nra ab omni praecindit at Deus penitus excludat omne genus malitiæ, malum vero seu peccatum in genere tanto het ab omni praecindere: plus ergo distat Deus quia peccatum in genere ab omni specie malitiæ obiectus: cui ergo Deus non obstante maiori sua distantia a specie omni malitiæ, actu ten specialem malitiam retinet sane a fortiori peccatum in genere quod minus a specie omni malitiæ distat id ipsum habebit.

Confirmatur iterum q. ideo Deus trahat odium specialitem malum q. licet non sit in specie ulla malitiæ sed potius summum bonum, ten id specialem habet ut omne malitiæ species penitus excludat: sed etiam peccatum in genere id habet speciale sua aliis obiectis malis, ut ab omni specie malitiæ abstrahat eamq. saltem ratione nra excludat: cum quibus hoc non sufficiat ad id ut sit in specie aliqua mali?

Sed quid moror in nra sentia pro parte cum sufficiens eius probatio sit opponi improbatio. Opponitur autem certe vix credibile sit. et contra communem hominum persuasionem sotis improbata et falsa esse convincitur eo ipso quod nullas sintaxim ea quidem convincant veram. at quod nullas id faciant constabit cap. segti.

Caput 3m.

Solvuntur rationes contrarie

Ad primum argumentum eorum quae sup. c. 1. montanus obiecta sunt respondendum est obiectum non specificare actum cui obiicitur univoce sed quasi aequivoce, nec tam formaliter quam eminenter, ut constat tum ex iis quae cap. praeced. adduximus manifestatione nra sentiæ tum etiam q. aliquis nec actus accidentalis secundum se obiectum substantiale nec accidentalem obiectum infinitum: ad aequivocum autem et quasi eminentialem specificationem actus ex obiecto non est opus ut obiectum sit in certa specie admittat actus cui eam dat: Proinde obiecta horum actuum Volo peccare Volo pie vivere ponere possunt eos in certa specie ut utrumque ex certa omne praecisum sint.

Respondeo 2o. obiecta horum actuum specialem bonitatem et malitiam moralem quodammodo sortiri ut ex mente sup. c. 1. huius tractatus ad eius finem et sexcentiam non semel statuimus) bonitas et malitia obiectiva mihi dunt et si in obliquo et minus principaliter, at gradu vitiam sec

actus intentionis quibꝫ obijciuntur: ad hoc ergo, cum sint particulares quidam
ac speciales actus dici potuerunt debebuntq; speciales bonitas et malitia obtinere
non secus atq; Xpi non paucos homo dicitur non creatus sed genitus ob gene-
rationis vnius unionis, qua de obligno et minus principaliter dicitur Deo anima et
materia, quæ sunt partes eius principales non generentia sed creentur: quamq; ergo
ad bonitatē et malitiā speciale actus, opus foret bonitate, et malitia obiectiua ab
cuius specie, non propterea negandū est actus illos quibus quis vult peccare aut pie
viuere esse formaliter bonos ac malos vnde aliqua specie. Atq; hoc fortasse est
quod Suarez et Antonius Perez dixere obiectis eorum actuum quodlibet
eorum vnere rei generale esse, et extra ac supra omnē speciē cæteras in
esse obiecti speciale esse, siue iuxta ē malignia certa specie.

Ad 2um

Respondendum ē ā proportionibus generum ad proportiones specierum non
semper valere illas, cognito enim ingenere obiecti potest ingenere, et tamen
cognito huius speciei non potuisse huius speciei obiectu ut patet in Metaphy
sica ejus scitur adens in commune. Sumetam rei vnius salutis et in qua
loca etiam aliqua ingenere petat cum nulla rei nullius esse queat. nihilominus
tamen non omnis res certa et determinate speciei aut quasi speciei specia le
exigit locum ut comprenē ē in materia prima huius seculi a deo producta
qua ut non petit forma huius speciei magis qua alterius ita nec locus huic
qua alio. Nec non in Angelo qui naturaliter existere potē nequit habet
loco. Atq; in Deo qui nullo pacto allegatus ē sed omnia replet. Proinde
Esse actus bonus et malus ingenere repugnent ab bonitate et malitiā obiectiua aliqua sue
ingenere, non propterea negabunt actus incerta specie bonus et malus sine speciali aliqua
bonitate, aut malitia obiectiua. Ratio autē discriminis hīc ē q. nullus actus humanus et malus
cuius obiectū nō habet bonitatē aut malitiā obiectiuā aut certē indigē. Quod patet q. si actus humanus ingre
diens esse bonus aut malus extra bonitatē aut malitiā ingrē: Atqui nequit intelligi esse actū cuius obiectū non habet malignā determinatā specie bonitatis aut malitiæ: primo opponitur ēa notio
quod patet quare ē

Ad 3um Respondendū ē bonitatē et malitiam moralē non consistere in
relatione rationis, aut secundum illam ut supra dixi p. 3. satis probatū ē et quod
non defuere qui ea sentā exulti maxent censurā digna, ut videre ē a sud
Luisius Turnanus in selectis p. 1. cent. 1. th. 18 quanqua in p. negarit
ipse inclinet: qua et mihi magis placet.

Ad 4um dicendū ē unam eandemq;
rem physicā nunqua esse posse simul in duabus speciebus ultimis ab se inuicē se
mōsis et substantiis ut communiter exemplo animalis quod nequit esse simul
homo et equus siue etiā de actibus, etsi enim vnus idemq; actus esse possit et
scientia et opinionis vt diuersorum obiectorum tamen in eo amborum ratione
non duas species efficient sed unā, alhoman quæ dici potest aut scientia
opinatiua, aut opinio scientifica et hoc ipsum sicut et identitas realis
scientiæ et opinionis unqua fundata ad methaphysica, aut scientia ani
mastica pertinet cum enim magis duæ species quā hoc eueniat. Fundamen
tum Verum in moralibus dicitur vbi ex ea mandū est

Vt infra et authoritate Theologorum et optimi Aristotelis confirmabimus. Interim ratio disparitatis est. Quia vna species athoma moralis malitiae vel (quod ide, seruata proportione dicta puta debonitate) talis denominatur, aut ab vnitate precepti cuius est transgressiua actus malus, aut ab vnitate virtutis cui opponitur, aut ab vnitate dissonantiae ad rectam rationem relicuentis in obiecto in quo fertur. Has solas unitates vocat scientia moralis, et ab aliis non curat praeterquam vt vnitas, identitas vel realis, et physica formalitates actus quo quis vult fruaris ad mechanen speciesq physica athoma in ea fundata. Quid enim interest ad scientiam aliquam physicam non vt morale pertinet ut similis numero procedat dicta est quandoquidem quia in eo actu nec praeceptum quod violat dimus sed multiplex, nec uni virtuti sed duabus opponatur nec denique obiecto simpliciter sed potius multipliciter dissono, nam recta ratio requirit certe non est cur esse debeat in una specie morali athoma adeo certum indubium.

Porro quamuis haec ita sint nihil est quia propter sicut in physicis res genus a parte rei abstractum a speciebus non tamen repugnet in moralibus sequentem et utrumque discriminis ratio maxime ex. Paulo sup. in simili dicta quia in hoc actu Volo peccare species stricta habitus in morale generica omnino praeter considerationem scientiae moralis: quare non tam erunt species athoma morales quia physica. Atqui hoc discrimen ratio quae sola potest affectari falsum probatur assumit primo, nam ut supra diximus species quia in illo actu contrahitur genus deferunt ad speciale quendam habitum praui, specialisq etiam virtutis habitus tollit: cur ergo non pertineat ad scientiam moralem cuius est proprium vitium virtutem ad habitus, eorumque causas vestigare? tum etiam si non est vna specialis virtutis habitus cui subsit qui facultatem ad volendum non peccare sed pie viuere in genere: at saltem est contra Syntheresin conformitas autem aut deformitas ad Syntheresin regulam non spectare ad scientiam moralem ut fatentur omnes.

Ad 3um respondetur est. Ita ut censent P. Vazquez supra citatus et cum eo alii hic actus Volo pie viuere non est a speciali ullo habitu. at saltem ad speciale het pro aliis actibus ut sit immediate a Synthereseri, et peculiari iudicio rationis ad bonum in communi allicientem, eludq sicuti ac delectabiliter proponente: hoc autem cum non sufficiat ad eius actus specialem bonitatem ingenerem moralem

Ad 2um pro- habilius esse quod actus ille sit a speciali aliquo virtutis habitu, talis vero habitus non est charitatis aut iustitiae legalis sed alius innominatus. hoc autem non est labula quaerere ad effigiendam aliquam rem sed ita speculationes ubi non suppetunt nomina, et non tam vocabulis quia conceptionibus rerum naturas secernere atque indagare. Sic a nullo negante nec potuit dirimi exercitium ultimo constituitur et ten. X. Aristotelis 2o posteriorum lect. 15. nullas habent propria nomina, nulla non eius proprias ac differentias subalternas communia quae ita prout ab his distincta innominata sunt. Sic belluis ratione

caxentibus Arij, è peculiare genus hominis non commune, et animalis ut sic
infaustus ut bene Pereira lib. 3. Phys. c. 12 parum ab initio. ateus mali
genus innominatu, è sic eius qualitatis qualis una pelagium fluere facit atq; reflu
ere: Eius item qualis est Elephantis et scorpiuli flores suscitat: qua magnetis seu
rum attractus arcanâ rapacitate vocabula nulla sunt. Etenim hominis tales
qualitates non negantur a Philosophis velut commentitiæ. Similiter g.ª h. &a
30 parco Aules et D. Thomas eius habetus non meminerunt Alius aut impotentiæ, aut
inutilitate non persuadet eorum enim neuter usq; adeo comprehendisse censendus è
scientia moriale ut huius nullus habitus eos potuerint subterfugere. Forta[illegible]
re etiam causa fuit quod hic habitus non videatur esse perfecta Virtus sed
quasi inchoata eo quod ad exequutione propriarum et particularium Virtutum non
descendat Velcente q.ª ex propriis rationibus Singularum Virtutum potuerit hæc
quasi universalis intelligi: neq enim necesse è ut ea fuerint ab illis earthoi
bus distincte explicata - Ita hucusq verbis P. Suarez Tubing. disp. 2. &
punct. sect. 4.

31 Quod ultimum obiicit in §. arcto Voluntate sponte ac nata sua esse pro
pensam ad bonum ut sic non probat ad eius prosequutione sufficere Synderesim
et superfluere quemvis habitum nominatu aut innominatu: tum q.ª illa eius propensio
ad Bonum ut sic non è summa ad instar eius qua agentia naturalia et necessitata
propendent in obiecta effecta a Suis: cui ergo uniari non potest habitu aliquo: tu
32 Etiam q.ª Voluntas nra quamvis naturaliter inclinata et propensa ad bonum in generale
ten tabeo retardare non pauca Vi passionum eam propellentium ad bona sensibilia pra
sertim ex quo peccavimus in Adamo: adeoq; coercendas ejus a bono etiam in co
muni cuerunt opus habere potentias habitu aliquo praeter Synderesim.

Tandem
quod subjungitur omnem bene agendi benefacilitatem Volendi difficultatem oriri ex circum
stantijs particularibus: nullas autem occurrere cum bonum incommune Voluntati
proponitur ad amandum adeoq; ad illius amorem non requiri habitu: cum ne ad difficul
tates Vincendas, facilitatem quod unica è concedendum videretur: hoc in qua
non magis urget quam præcedentia. etenim licet abstracta hæmus a quavis cir
cumstantia particulari tamen propter naturalitatem ad lapsa Voluntas etiam
ad bonum honestum in commune amplectendum difficultatem habet: non certum q.ª
difficultas Vincenda per habitum provenit a circumstantijs particularibus
Virtutis amore boni in eo quidem difficile redere possit bonum delectabile etiam
in commune quem ad aliquod in particulari descendamus. Præterea continet
re potest ut recente tentatione qua quis rapitur ad amorem alicuius boni delectabilis
in particulari, ut non possit quis simul, et tale bonum delectabile et bonum honestum
tum in eo amare: Id.q.ª Videns homo potest difficultate experiri in ama
do bono honesto in eo, ut pote impeditus pro eo ode, instanti amoris non honesti
sed terminati ad particulare bonum delectabile ac turpe. Ad hanc ergo
difficultatem aliasq; similes a particularibus circumstantijs provenientes
33 respiciendum nonnunquam habitus aliquos Virtutum.

Hic non possum non notare mihi, quia Antonius Perez in causa sua non rubra

docet ad hunc actu volo pie viuere assignandu esse speciale aliquod habitu etsi innominatu
secus v.o ad hunc volo male viuere et peccare q.a minime inquit non potē voluntas
ferri ad malu sub ratione mali: cum q. vult malu nisi non vult illud nisi
propter bonu aliquod delectabile in particulari: sed eum q. habitu expectat
ad que attinet illud speciale bonu delectabile actu turpe amare cui ergo bono
delectabili et turpi in particulari non amet voluntas per unu quedam 38
et speciale habitu vitiosu sed per habitus omnino vitiosu indecet dic. Hec
autem ratio ut constat non procedit in actu quo quis econtrario vult honestate
in genere. 37

Verum ut dic. huic authori ab honestate morali in genere ad illi 34
potest voluntas, etiamsi abstrahamus a circumstantiis particularibus
et ab hac ulla ad honestate speciali non d cum non possit extra proponi voluntati
bonu delectabile in comuni. Non g. Velle malu ut sic, non sub ratione
mali; non etiam sub ratione ulterioris boni delectabilis in particulari sed propter
bonu delectabile actu turpe in cōi: non ergo d cum ad eius prosequtionē
opus non heat speciali habitu: cum ad illud prosequendu iuvare non possint
habitus vitiosi qui a bonis delectabilibus in particulari specificantur. 39

Caput 4. Et Ultimu

Solvuntur sextum argetum et alia ad finem
capitis primi proposita necnō eius formatio

Quod ad argetum attinet eius solutio est perquā facilis. Nam q. dicendum 3
imprimis est quidquid sit de actu hic volo peccare ut extra
omnem peccatum athomam peccati, at esse improbabile quod sit extra omne
genus peccati et nec peccatu mortale nec peccatu veniale: esset enim et
non esset obligatio confitendi eiusmodi peccatu, quod sunt otradictoria. Obli-
gatio illud ostendi patet q.a nonē peccatu mortale non potē gitur qui ad
eius confessionē obligatur. Obligatio etiam illud ostendi et d.autē subiicitur
di non minus d in propatulo: scilicet non d peccatu tantu veniale:
tenebitur. g. homo illud ostendi.

Ad dicendu d actum illum esse peccatu veniale 3
Nam d breviter malum in genere in quod tertius aliqua in eu malitiam
refundat: nulla autē minor qua venialis d qua possit refundi. Dicitis boni
malu in gre quanius non sit malu veniale portius tolli hoc d per positiua
et vera exclusionē malitie mortalis quippe d qua nisi cognita tanquā malū
nulla pars at est precisiue malu veniale id d per precisionē et abs-
tractionē a malitia mortali: quidquam enim non cognosci ut mortale est
esse precisiue malu veniale: hac g. ratione malu in genere habere malitia
veniale sufficit ad hoc ut eo nactum illum: volo peccare: refundat.

Ad dicendu
Malum in gre posse refundere etiam d malitia veniali portius tali cui 37
d ea etiam nihil cognita: illud g. est precisiue malu mortale. actu igitur
d quo disputamus nempe: volo peccare: mortaliter malum efficeret.

Concesso tñ dñā, et permissa disputandi gratia priori cōa negandā ē posterior sīgnē ad peccatū mortale plus requirit qua ad venale: quare tametsi actus interior p̄dictus malitiæ mortalis præcisiuē et sīm quid talis nō possit esse peccatū mortale tñ dd hoc ut sit peccatū veniale sufficeret exīt malitia venialis præcisiue talis quæ in obto gñce sumpto resplendet.

38 Quod attīnet ad confirmationē argumenti sexti ad finem capitis primi proponitur ad sequentis non omnino improbabilis probationis ans assumit prorsus improbabile: Vtenim paulo supra ostendi nihil improbabilius qua aliquid esse peccatū et nec esse venale nec mortale, nec vero authores ullī id adstruunt dicitur quod in materia intemperantiæ v.g. peccat de malitia mortali et venali nihil cogitans: Sed aliqui censent ty: esse peccatū mortale et non venale: alii vō esse peccatū venale et non mortale: neutri vō dicerent illud esse medium quoddā peccatū inter mortale et venale: cum tñ nisi medium dicta nihil faueat eorum sentiæ qui putant peccatū aliquod p̄ter ea cuius malitia sit nullius speciei alterius.

39 Non obstante iis accedimus qui peccatū illud intemp.ā esse venale existimant quod dubie dicta eius malitia venialē obligēt hominē ita peccantē se exponere periculo peccandi mortaliter falsū ē. Nam autē prima ratio dicta nō urget namq; dubitat de eo an peccatū intemp.ā sit mortale vel venale cognoscit periculum peccati mortalis: quare nil mirū si se voluntarie exponat ei qui intemperanter operaturus peccatū mortale ne apprehendat quidē sed abeo procul. Quia hīt periculū peccandi mortaliter haud cognoscit si enim id periculē cognosceret hoc ipso et peccatū mortale cognosceret ac saltem apprehenderet. non pōtē. g. tali periculo se voluntarie exponere &
cum nil volitū quin præcognitū.

Ad 2am probē dicendū est operantē intemperanter et temerē intemperantia sive malitia mortalis aut venialis nihil cogitantē eligere quidē obliq indirecte ad peccatū mortale et venialē vero non indirecte reprobatione sed præcipitatione tali enim modo non cognoscit cum igitur non eligat obliq indirecte ad peccatū mortale ut indirecte ad illud, nec cognita eius indirectione non ē profecto quod mereatur talis malitia se committat indiscrimen aut periculū ullius peccandi mortaliter.

Ad 3am probē dicendū ē eum non tenere ingruere & actione aliqua an sit peccatū mortale qui ne prima hēt apprehensionem peccati mortalis nemo enim id tenetur ingruere quod non pōtē ingruere. Impossibile autē ē ingruere quod ne apprehendit quidē cum ingruitur sit id alienus sive prorumpere quod semel cœpit imperfecte retrax: operante. g. intemperanter vocatē nixē disputationē eo quod non inducat an actio qua peccat peccatū sit mortale non tñ se exponere cui probabiliter periculo peccandi mortaliter.

Ad 4am et postremam probē dicendū respondendum est

homines etiam rusticos et idiotas sequi me discernere malitiam mortalem
a veni sin minus sub his terminis malitia mortalis et venialis at saltem
sub aliis aequivalentibus ut cum audiant aliquid esse peccatum grave aut
mereri poenas infernas aut valde distare a natura rationali, aut quid si
mile: quare tamen si addiscat peccent mortaliter non sufficiat praescindere eos a malitia mortali et venali; oportet scire eam ab
altera discerni propterea tamen sequens non esse ut ratio placet
mortaliter. atque ex his patet solutio ad postremam difficultatem
proposita, dist. praeced. cap. ult. ad eius finem

Disputatio. 6ª

De Bonitate & malitia formali interioris actus ex modo tendendi in obiectum.

Caput. 1.

Actum interiorem formaliter bonum debere tendere in obiectum honestum propter eius honestatem.

Suadetur Authoritate Augustini.

1 Cuius verba antea quam adducam id unum premisi supponi sententiam quę exco probaturus sum communissimam esse inter Authores eam tuentis Suarez h.d.4.s.1.n.7. et d.6.s.3 n.3 Vazquez t.1.in 1.2.d.91.c.3 et d.73.c.7 Turrianus d.33.d.3. et apud eos Okam, Gabriel Armainus, Martinus de Aragon Ferrariensis et alii in eadem sent.ª D. Thomas 1.2.q.19 art.7. in hac verba. Malum contingit ex singularibus defectibus bonum autem ex tota et integra causa, unde siue voluntas sit eius finis sub ratione boni siue sit boni sub ratione mali semper voluntas exit mala. Sed adhuc quod sit bona requiritur quod sit boni sub ratione boni id est quod velit bonum et propter bonum. Hactenus ille.

2 Ergo hæc sententia authoritate Augustini 4. de Ciuitate c.3 ubi sic inquit: Nouerint itaq; non officiis sed finibus à Vitiis discernendas esse Virtutes & quæ tu non attendens fines ab officiis separasti, et Virtutes vocas officia sine finibus appellandas esse dixisti. Exquibus sic dixerat. Actus boni quos Augustinus Virtutes et officia appellat à Vitiis, hoc est actus Virtutum Et malis distinguuntur potissimùm penes honestatem obiectiuam, at ab iis à Augustino distinguuntur penes finem honestatis obiectiuam actus bonos à malis distinguentem recenens, debet habere rationem finis, ac propter quem appetitur.

3 Sit dicas Augustinum non tam voluisse honestatem obiectiuam specificatam actum fidelis esse bonum huius finem esse, quam malum finem prauum non esse, et refert. Itaq; distinguit Virtutes et officia siue Virtutum actus à vitijs penes fines perinde esse ac actum bonum et sin Virtutem non posse habere finem malum

sicut eum respicere potē et tollet actus malus. Hoc hanc esse mentē Augustini vta
re ex iis quæ post verba superiora ex eo allegata statim subungit ibi: Ex quo te
tanta absurditas sequitur, ut Veram appetentes cognoscamus iustitiam, eius cui domina
repererus auaritia: Sequitur manus abstinere ab alieno si officium cogitet potē videri
esse iustitiæ Sed cum quæritur quare fiat, et respondetur ne plus secundū totā
pexeat, quomodo hoc rām factum Vere potest esse iustitiæ cum semper auaritiæ

Scopus præcipuus intentus Augustini est probare aduersus Julianū, q. non potest
actus bonus et sm̄ virtutē esse talis si obiectum honestū ob finē non honestū
sed pravū Velitatū eligat: ceterū vtro qua ratione hunc probat generalis ē, id q.
admittit actum omnē bonū et sm̄ virtutē a vitio distingui penes finē, et q.
sextū in honestatē propter se cum interim actus pravus, aut non Velit honestatem
aut certe eam non propter se Velit sed tm̄ alius finē malū possit referat. Hunc
esse discursū Augustini, hanc germanā eius mentē cum ex ipso textu luculentissime
appareat sāne non minus ligādo constat dictū solutionē nullā esse nec nisi
ad apparentiam veritatis eludendæ aduentā

Quod ulterius hunc in modum ostendo.

Si potest actus bonus esse talis cum respiceret obiectū honestū propter se et tam
quam finē profecto et potest talis esse, etsi obiectū honestū in finē tm̄ referret
consequens ē et vtra Augustinū ubi sup.ª nec tantū vtra Ecclesiæ Doctores, Patres vtā formal ex doctrina P. Suarez tom. 1. de virt. disp. 6. sect. 1. n. 8
et alios eiusdē sequentes, euidenter quia potest esse, nec Augustino necessarium fuit
hoc esse potest contendere. Sequela pbr. nunc in modum ex eorum quibus cum disputamus
honestas obiectiua materialiter Volita sufficit ad bonitatē, et honestatē formalē
actus intentionis, at ē materialiter Volita cum referatur in finē malū non minus
quam quando in finē non malū sed indifferentē. Ergo cum non eligitur propter
se sed ob finem non malum refundere potē bonitatē in actū intentionis quidni et cum referatur
in finē pravū? Vterque enim actus ē habet materialiter amari et multo amplius quia
id habet.

Dicent aduersarii honestatē obiectū referri in finē malū esse quando ex
cumstā obi mala et defectuosa, malum autē ex quorumcumq. defectu prorsus nullum
sit, si actus intentionis vitalis circumstantiā malus euadat nec possit sequentes
esse bonus, hoc autē non procedere, nec bonus hīc ē quia actus referat obiectū honestū
in finē non malū

Sed habet quidē, nam referre honestatē obiectū in utilitatē aut de
lectationē aliquā non malā nec vetitā Sed sm̄ se licitā, est abuti virtute, at non
honestas virtutis est finis spiritualis, an non qui eam sectantur sm̄ spiritū et nō
sm̄ carnē vivunt. at vel fine spirituali ad finē temporalē siue utilē, siue delectabilē, qualiscumq. demum sit, contempto videtur esse spiritus, maiorq. qua par
ēst æstimatio rerū temporalium. Ergo et virtutis appetibilitatis abusus
Intuleris. Vtu honestatis obiectū eiusq. relatione ad finē temporalē non malum
est defectus et circumstā prava vitians actū intentionis nec sinens eū esse bonū
minus secus ac bonus esse negatur, cum honestatē referat in finē honestatis con
trarium ac re vera malū

Caput. 7.

Veriori sententia suadetur authoritate Philosophi.

Qui 2°. eth. c. 4. hoc het. Ea quæ a Virtutibus prodeunt non iuste aut tempe
rate aguntr, si sunt iusta aut temperata, sed si agens agat sciens. Vnde
si eligens propter ipsa. 3°. si firmo animo, ac immutabili agat. Et lib. 6
cap. 12. ibi. Nam cū agenter quædam nondum iuste esse dicimus, ut eos
qui fecunt ea quæ legibus sunt instituta inuiti, vel ob ignorantiā, vel ob aliquid
et non propter se. Hæc Philosophi verba sicut et superiora, et si manifesta inter
pretari tamen conantr aduersarii atq; vna vel altera solutione, aut potius euasione
eorum vim declinare

Primo respondent aliqui cum Gaspare Hurtado disp.
1. de bonitate & malitia humanorū actuum sect. 8. ad 6um
Aristotelis particulas illas propter se & bene, quæ in idem recidunt
non positiue sed tantum Negatiue accipisse: nec aliud voluisse quam re
quiri ad bonestatem formalem actus vt honestum bonestum (non ap
petatur propter finem inhonestum & turpem: quod est illud appe
ti propter se Non positiue, at saltem Negatiue. Cæterum hæc solutio
in limine supra impugnata est, eadem enim est cum illa quam ad
verba Aug. idem tradiderunt, quamque ex professo iam impugna
uimus

2. respondent alij cum Soria t. 2. d. tom. 1. disp. 47. nu. 5.
& bene agere seu iuste esse in operando ad quod requirit Arist.
vt honestas actus ita propter se appetatur, non esse interiorem actu
bonum elicere vtcumque, sed eum ex habitu virtutis efficere, seu
quod perinde est secundum virtutem, eiusq; dictatum bene operari. Ra
tio autem cur honestatem honestam appeti propter se licet non requi
ratur ad actu bonum qualemcumque, requiri tamen possit ad actum
bonum ex virtutis habitu prodeuntem est in primis quia habi
tus est determinatio potentiæ ad honestum non quodcumq; sed efficax
& perfecta, hoc est ea vi cuius mouetur potentia ad amplectendum ap
petendumque honestum perfecte & simpliciter & non tantum
secundum quid, at si non appetatur honestum honestum propter se, &
quia honestum, sed gratia alterius, tum sane non censeri simpliciter

Et absolute appet, quid enim (inquit Scrca vbi supra) propter aliud appetuntur non tam ipsa quam id ratione cuius appetuntur inclinat & trahit ad se affectum. Et quia nisi honestas obiectiua propter se amet[ur] 11
procedo non potest eius amor habitum virtutis mentis ingenerare: ergo nec habitu[s] prodiret cum habitu. Xa omnes ab ijs solis actibus ppriè à quibus potuisset & produci, actusque quod eodem redit ab ea solo habitu progeniri quos si essent prius, primo produxerint: aliqui quomodo verum est quod omnes pro vero accerto statu habitum omnem inclinare solum ad actus similes ijs à quibus geniti est. Porro autem honestatem nisi amatam propter se non posse medio suo amore gignere virtutis declarat Aquinas operatio quod parit habitum virtutis debet esse regularis atque uniformis & uniformitas autem & regularitas in operando ac bonum prosequendo nulla esse potest si bonum non propter se sed propter finem aliquem temporalem & non verum amplectamur: certè qui 14
in bonum honestum & se ipsum non fertur, nunc illud prosequetur, nunc contrarium prout lucelli aut voluptatis spes aliqua apparuit quare nunquam virtutis habitum consequetur.

Contra tamen sic argumentor: q[uo]d 22
Est sana doctrina solutionemque ei inuidam, habitus bonus a non bono malo que seu vitioso non potest distingui nisi penes obiectum formale siue per bonum honestum propter se volitum aut volibile: sed habitus bonus a non bono aut a malo per honestatem obiectiuam, distingui nisi propter se volitam atque ut habentem rationem obiecti formalis: cum igitur distinctuum cuiusque rei sit eius constitutiuum & per id solum quidem res distinguatur ab alia per quod constituitur in suo esse certe non poterit actus bonus constitui in ratione talis per respectum ad obiectum honestum nisi sit respectu ad illud velut ad obiectum formale. Antecedentis quod vt dixi supponunt contrarij consequentia suadetur vt. q[uo]d multo magis ac perfectius bonus est actus, quam habitus sicut è contra vitio peior est actus malus quam habitus malus. Plus ergo requiretur ad bonitatem formalem actus quam ad bonitatem habitus, quidni vero cum illa vt dictum est sit maior quia haec. at fatentur aduersarij ad habitum bonum seu ad virtutem habitualem requiri ut honestas obiectiua propter se amet. ergo à fortiori hoc ipsum ad actum bonum requiretur. Pozzo quod dixi, et actum bonum esse meliorem habitu bono, peiorem q[uo]d habitu malo actum malum est appetita sententia D. Thomæ 1. 2. q. 90. art. 3. in corpore vbi: Propter bonitatem vel malitiam actus dicitur habitus bonus vel malus et sic potior est actus in bonitate vel malitia q[uo]d propter quod unumquodq[ue] tale et illud magis tale. Consonat Aristoteles 5. Metaph. textu 19. vbi: quod autem

melior ac prestantior quam ipsa bona poā sit actus patebit. Et
Et paulo infra. necesse autē ē in malis finem et actu detexiorē potentiā
esse Etenim potens ē idem ambo contraria. Ratio etiā appetita Suffragatē
gā Deus ob actum malum est minus homini nunquā vero propter so lum
habitu malu et vitiosu Prius ergo ē actus quam habitus.

Ad 13. Ad quintus eundē
antis primo alis Dicendū quoniam habitus Virtutis non specificatē ab
obto honesto nisi mediis actibus: actus autē bonus immediate ab eo essentē hau
rit: magis.g.ō specificatur ab obiecto honesto actus qua habitus bonus: cum
igitur habitus qui minus specificatur ab obto bono minus ad illud respicit, tēn
non potest illud non respicere formaliter ac propter se qui ex eo potest
ut actus bonus illud magis respiciens ergō propinquior similē respectu eius ten
dentia, respiciendō formalē non contrariatur.

Ad 14. Ad. 2.ō Arguitur aduersus eandē solutionē cui
valde stat forca rōnis. Nam etsi determinatio poā ad directu facta per habitu
sit diuturnior quam ea quae fit per actu, actus enim haud raro ratum euanet
habitus vō manet per electionē, cæterum absolute loq.do pensatis ō omnibus actus
longe magis per se tendit determinat poā ad obiectu qua habitus. Ad patet evidenter
in actu malo qui determinans poā ad obtu non raro facit hominē recidivum
inimicitiæ cuiusmodi reatus non seguitur detrimentū poē factum per habitu pravu
ut dixi paulo supra. Tum 2.o. Actus bonus magis detrahat poā ad obiectu
bonu quam habitus bonus et econtrario hic minus quam ille: si ergo hāb.
tus virtutis bonus ō qui minus detrahat poā ad obtu honestu nihilominus illud
respicere habet fidelitē ac propter se tanē ā fortiori actus bonus non potest
inō non ferri formaliter et propter se cum ad illud plus quā habitus
detrahat. quare prima rāo aduersarioꝝ deruptā ē. detrahē poē ad obtu per
habitu facta coxy solutionē non cōfirmat ut putant, sed euertit.

Ad 15. Ad atq alterum fundamtū cui solutō stant superstruunt denuo 3.o
directum turpe et pravu non voluntum propter se sed propter finē. arca
non malu neq reficiētu potest esse regulatus et uniformis operatio Suffi
ciens ad ingenerandū habitu mali ut videre ē in eo qui sepe fornicatur
ut familia sua alat, sibiq ac suis prouideat de rebus necessariis, qui
bus sūt se et relate ad alia media non ē malus, ut est patentis. Unum
similiter g.ō cū. obtum honestē voluntu non propter se, sed propter
alium finē non turpe esse potest uniformis et regularis operatio
qualis requiritur ad productū habitus studiosi.

Confirmatur. Potest quis
sepe appetere finem temporalē inordinate ad quē refert honestatē virtutis
qua viri minus ē prouidus rnā ad bona hūana fluxa et externa, tum.g.ō
cui non generetur fastidium, ad honestatē obtua propter talē finē appe
tenda ad coīs habitus studiosus? Qui honestatem quidē detestatur propter finem
temporalē vr periculo versatur eam non amandi, Enimvero

sine ea per alia media minus difficilia lucrum aut delectatione temporale posset
sequi: hoc tamen non tollit quominus haud raro possit contingere ut eam supe amet
amando & virtutis habitu, paret nempe sic in honestate virtutis sic amata
non sit minor difficultas quam in aliis mediis temporalis ordinis, et sinu tempora
lis valde homine abstrahat atq; alliciat

Caput 3

Rationibus Vltenus suadetur nra et verior sententia

Pro qua inter expendendum supra Augustini et Anselmi verba duas rationes earum ni
fallor satis efficaces adduxi altera à pulchritate virtutis et vitii, altera ab inducenti
Nunc alia superaddenda sunt, ut qua re sit vera nostra sententia verisimilior quoq;
et probabilior appareat - Argor igitur 3° hunc in modum - Si honestas obtinua voluta
maxime ac non propter se refundere posset bonitate formale macte intrinseca posset
et dignitate premii: at non potest hanc ergo nec illa - maior est manifesta - minor
suadetur primo ex honestas obtinua si non intendat propter se simpliciter
non intendit nec amatur, sed tanta in quid ut patent omnes et praesertim
adversarii, accedimus forte cum verba supra cap. praeced allegarimus
quis autem credat honestate obtinua simpliciter non intenta nec amata
homini imputari debere ad premium huius vel mercedis et obtinendum posse

2° Et
enim sequitur amet honestate obtinua non propter se sed ob aliud finetenus
tale non male aliqui ea non amaturus certe haud magis eam amabit qua
quis amat scindi sibi brachium ut vitam suam periclitanti duratur alias
eam sanam nulla ratione permisuus - at etiam cui non merendi videatur
homine mereri premium ob honestate quam non magis amat qua quis
amat scindi sibi brachium per maximos cruciatus et dolores.

3° Si quis
corretur à principe aut centum aureos vel inimico suo certe in hunc benem
aliquod beneficium materialiter tale effect. Et tamen ei meum formaliter
beneficus non est nec ei bonum vult propter ipsum quippe quem odio prosequitur
sed ob metum reverentiam principis nulla ab eo merita gratiarum actionem
ut est luce clarius. Similiter ergo qui honestate virtutis non propter ipsa vult
non potest premium mereri ullum. Consequentia quae sola eget probatione ubi quo=
niam non magis debetur honestati premium et laus quia bono ab homine in
homine collato gratiarum actio cui ergo bonum beneficium apud alium a te collo
catum si ex benevolentia alterius et propter honestate beneficiendi id non
vehit nulla gratitudinis debitum pariat sane nec debitum premii in Deo
nec ullius dignitate in nobis fundare possent honestas formaliter ac propter se non
amata

4° Qui honestate obtinua vult non propter se sed gratia alicuius finis
temporalis vel vita sesto non vehit sane honestate post penitentiam tem
porale: honestas ergo vita volita non potest refundere dignitatem nullam premii
magis interna - Illi non eget probe Per ante cor, qui honestate obtinua
vult non potest sed omnino necessario propterea haud potest premium ullum propter ea
mereri et eam etiam propter se velit, nempe qui etiam non vult cum probatione

ad aliud extremum ab opponitur, sue q. non vult eam, libere preferendo eam
carentie sue: at plus est postponere qua non preferre, nec tam debet premio hoc pote
xus quam illud opus: quomodo ergo fieri posset ut honesta non amata propter se
sed propter finem vitiose quamvis non veluti ergo post posita efficiat electionem intrinsecam
premio dignam.

Stricture 2 Sicut actus Virtutis moralis quicumq. ut specificatur ab honestate creata, ita actus fidei ve specificatur a testimonio diuino: at
non potest actus fidei diuina specificari a testimonio diuino nisi propterea illud attingat.
non, si illud materialiter tantum, ac propter testimonium, dictumve hominis ei assentiatur
ut ita Nominales cæteri inter alios tenent, ut videre est apud doctissimum Ripalda, de fide:
similiter q. haud potest actus misericordiæ ve. qua quis vult eleemosynam elargiri
specificari ab honestate obiectiua creata subleuationis alienæ miseræ, nisi eam
propter se velit mistaq. obiecti formalis intueatur.

Dices: actus fidei ut talis
debet esse certus et quidem summe. quod si crederet Deum aliquid dixisse, tentatum est
propter testimonium hominis de diuino testimonio probatur, cui illud non sit certum
sed incertum et falsibile non posset talis actus assensus ve fidei esse certus. quia ex
alterare debet testimonio diuino propter se et non propter testimonium humanum
at hæc ratio non procedit in actibus Virtutis moralis. Contra tamen q. actus fidei
non potest esse certus propter certitudinem obiecti materialis, quod habet nisi aliquam
certitudinem quam respiciat ut obiectum formale ut supponitur, utq. sponte sua est
manifestum. pari ergo ratione actus misericordiæ ve negari esse bonus moralis
ter a bonitate moralis, sed potius necesse habet bonitatem a qua specificatur forma
liter ac propter se attingere.

Dices 3 Dices ergo. Xa. D. Thomam 2.2. q. 19 art. 2 corp.
Diuinus actus voluntatis in bonum et malum æque paratus debet diuisionem actus illius in
certum et incertum, sed error diuisionem in verum et falsum at actus illius esse
potest verus et falsus ex solo obiecto materiali. quidni ergo et actus bonitatis bonus
moralis ex æquo esse posset ex solo obiecto materiali: Id pbr, nam frigus ex
præmissis falsis veras scilicet inferat atq. in hunc modum colligat: Nullus equus est
inhibilis. Petrus est equus ergo nonest inhibilis. Concluso haud dubie falsa
et tamen non propter obiectum formale sed duntaxat ob veritatem circa obiectum
quæ tantum materialiter attingatur. Sed quamvis D. Thomas et alii
Diuinum actus voluntatis in bonum et malum cum qua qua diuina
actus illius in verum et falsum: at non damnant propterea nec
possunt comparationem priorem illius diuisionis cum ea qua cognitio
in cognitionem certam et incertam diuidentem. Nonne ergo
cum actus bonus talis esse non debeat ab obiecto formali
sicut actus certus eiusmodi a solo obiecto formali.
Quod autem ad fidem actu vero a materiali suo obiecto
suam mutuante veritatem a vero procul aberrat

siquidem aut conclusio formalis vnexemplum allata reflectit vntrinsece in obiectum premissarum: et sic non est vera ut supponitur sed falsa; aut nulla tali reflexione gaudet sed consistit vntrinsece et proprie in tota conclusione obiectiva: et sic hanc solam habebit pro obiecto formali. a bea exgo verificari est veritatem habere ab obiecto non materiali sed formali.

Caput. 4.

Quibus argumentis mutatur stanza sententiæ

Enim vero ad id ut actus interior voluntatis nræ sit formaliter bonus non esse necessarij ut feratur in obiecto honesto propter se etiam honesto contuentur Gaspar Hurtado et Lorca Lorichiza citati. necnon Cornejo tr. 6 disputatione 4ª dub. 1. Montesinos disp. 24. q. 5. Salas tract. 7 disp. 2. sect. 7. Antonius Perez in Laurea Salm. lect. 1. examinis cap. 20. et alij non pauci.

Exoquorum sentia primus argetur esse tale: Deus qui misericors misericors et iustus est virtute habet morales misericordiæ iustitiæ aliarumque non passiuas: actus igitur quo vult. Vult homini misereri et virtutes misericordiæ eiusque formalis bonitatis formale, at non feretur in honestate obiecta misericordiæ propter ipsa: illa enim honestas est creata: nullum autem bonum creatum vult Deus formaliter qua bonum creatum. sed omnes propter suam bonitatem increatam à qua omnis bonitas in cælo et in terra derivatur. Dª illud psal. 16. Universa propter semetipsum operatus est dominus. Non igitur ex similitudine in nobis actus aliquis esse non potest formaliter virtutis misericordiæ sine eo quod honestatis obiectiuæ misericordiæ propter ipsa attingat.

Ex quorum ut actus interior voluntatis nræ sit formaliter conformis rationi non aliud requiritur quam quod habere et voluntarie feratur in obiectum bonum rationis

Et nulla ex circumstantia eri dicony hoc ergo solum requiritur ut sit etiam formaliter bonus. Adeoq; honestate directiua propterea maxi ad formalem rationis fundte postulatr. ==. 3ty argetu aduersariory: Vt actus sit formaliter malus non e opus ut malum formaliter q. malu e velit, q. necut sit formaliter bonus, ut obtu bony q. tale e amplectatur.

27 4ty argetu retorsiuum: Pictus ve-
spei habet sperandi bonitate et honestate sue vt alibony frasi loquar in linea sperandi est formaliter honestus, et tamen honestate sperandi non habet pro obiecto formali sed vel omnipotu Dei auxiliatricis, vel diuina bontate ut a nobis possibilem similiter actus fidei habet honestate credendi estq; credendo formaliter honestus quin honestate credendi respiciat velut directu formale et vltimu obiectu propositione de actu charitatis quo Deu amamus. Et quidem prefate virtutes non essent theologice sed creata nullam honestate cuiuscumodi honestas credendi aut sperandi aut amandi Deu et non potius perfectione alicuius diuina et increata tanquam directu formale et motiuu sibi vendicarent. Quod cu ita sit nulla videt subesse posse ratio quare similiter actus quo vult quis elemosynam subleuare inopia proximi no sit formaliter misericordis quia honestate misereri, propterea formaliter velit.

28 negando Deu 5ty argetum retorsiuum, qui monte potest ne fidem negaret ea re
summe amatu offenderet sane eligeret actu formaliter fortitudinis
foret enim martyr, martyrii q; causeola meretur ut nemo audet negare. Co-
stat aute martyrium ad fortitudine spectare essq; unu ex heroicis quod actu q
sit qui is qui mortem se offerret non haberet pro obiecto formali ac motiuo
honestate directiua fortitudinis sed potius ut hypothesim ex motiuo charitatis
meretur. q. d. a.

29 6ty argetu retorsiuum: Sicut te habet magis ad magis ita et
simpliciter ad simpliciter et econtra: sed ex maiori honestate directiua
non volita propter se actus euadit magis bonus. q. d. ex honestate directiua
simpliciter simpla, et non volita propter se euadet absolute et simpliciter bo-
nus. Maior e recepta ma inter Theologos ac philosophos paremia, ac euidens
per se manifesta. Minor pbr nam siquis fiet propter Deu pauperi indigenti
centu aureos melius et honestius operabatur quia sit tanto ei elargiendo
decem nimirum q. magis subleuat aliena miseria: et tamen hanc ma
30 q subleuat ex q sue subleuandi honestate directiua non vult formaliter
propter se sed propter Deu

7ty argetu retorsiuum et priori confirmatiuu
cumquis ex intente charitatis vult subleuare inopia pauperis aut hoc electo
a sublevatione pauperis tanto magis ex volita e formaliter actus misericordie
aut non. Si primu habet intentu si 2ty dicatur nihil videtur dari posse
obiectu diuinu nisi ita charitas non perficeret. Sed destrueret virtutes infuse
efficeret q impetu sue ut omnes natura sua amittant honestate quod quis
credat? tum etia fiet exinde ut si electo aqua sitienti subleuandi centum
haud sit ea melior qua sitiens det pauperi decem. Quero enim cur
prior sit magis bona et laudabilis? an ex directo charitatis? at quoad
hoc sunt equales. An propterea ex directo materiali prioris melioris quia

quam sit obtr malle posteriorus? at cy ex obto mali nulla accipiat bonitatē prior electio, quomodo exeo accipere potē maioē bonitatē?

Ad 3m argetum Stoicor

Ad tertiū quo etiā ā firmati supponus. Bonitas formalis actus interioris xa D. Thom. 1.2.q.18.art.4 alia ē ex obiecto alia ex circumstantijs alia ex fine. At xa non omnis bonitas et honestas interioris cuius vis actus esset ex fine solo nulla enim ē virtus principij nisi ex honestate obiectiua propterse volita. quidquid autē est volitū propterse ē finis. hic exeo solus potest dare honestatē formalē actui interiori, non vo bonitas medioū aut circumstantiaru.

Ad 3m argetū ad tertiū. Pura omissio actus mali siue electionis pauce ē formaliter bona laudabilis enim ē et premio digna xa Aliud Eccl. 31. qui potuit transgredi et non ē transgressus facere mala et non fecit: et tamen honestate obiectiua omittendi non vult propterse cum nullo modo eam velit. alioqui omissio pura non fuisset: nec valet si respondeas omittentē puram actum peccaminosū ut eius omissionē interpretatiue velle ut ea velle interpretatiue propterse, et qa ita omittere ē obiectū honestū nam cū magna libertate et audentia sit, quotiēs actū malū omittimus velle eius omissionē vel propter honestatē obiectiuā omittendi vel propter aliū quemcumq finē sane nullū esse potē fundamtū interpretandē omissionē talis actus cui pura ē esse voluntatē interpretatiua omittendi propter honestatē omissionis et non aliū finē non honestū. sed vide si opus ē

Ad 4m argetum: Actio exterior vt restituendi depositū quod suū ē formaliter bona ē et ad virtutē iustitiā spectat: nisi enim ē formaliter bona eius precipitur et malitia. Et tamen honestatē obiectiuā iustitiā aqualitatem vel quam ea intendit haud attingit propterse cum solius voluntatis non vero exteriorū potentiaru sit mediū suis actibus finē respicere et aliquid propterse vel sue gratia sui intendere. Pari exeo ratione actus interior voluntatis siue eo quod obtr honestū propterse amet formaliter bonus esse potest atq debet.

Ad 5m argetum sic se habet. Tanti est aliquē saltem estimandi te deliberate et cum plena aduertentia velle sublevare pauperis miā quamvis non intendendo tale sublevationē propterse sed aliū finē non malū quanta esse potest velle indeliberate et inaduertenter eam sublevationē propterse: atq ut prior illa actus non sit melior quam hic posterior, certe non ē eo minus bonus aut laudabilis ut videtur manifestū: at hic posterior actus est absolute bonus in genere moris quidni ergo et ille prior. Minor hui⁹ sudetur, tuncq actus vndeliberatus tendens in malū obiectū, esto non propterse ē malus et peccatū venīale. Qñ actus vndeliberatus tendens circa bonū obiectū

qua bonu est, hoc ipso erit formaliter bonus. Tum etiã q. actu tendere
indeliberate in obiectu bonu & honestu propter se esse meritoriu vitæ
iusto alicuius præmii fatentur omnes. Tum etiã P. Suarez, Ouied et
Tumel à nobis citati in priori mãa & peccati negent eu actum
esse meritoriu præmii essentialis gratiæ, et gloriæ. Attraxiu alii
plures satis probabiliter docent. Implicat autẽ actu illu esse meri
toriu præmii sine eo quod sit formaliter bonus, vigẽ exemoxi

Attraxiu effugiu modi: si adhoc ut actus interior voluntatis esset formaliter
bonus necesse esset eum tendere in obiectu honestu formaliter q. honestu
est consonu rationi est, non posset quis bene moraliter operari nisi
cognita huiusmodi consonantia obiecti quod amplectitur ad naturã rationalẽ
Consequens est absurdu: nam sic homines rustici ac rudes vix unquam
bene honesteq operarentur vigenere moris et ex sequenti vix a lege
a Deo meterentur, cum raro aut nunquam adverterent ad consonantia
ad naturã rationalẽ. Quineq homines docti et sapientes si opus habent
tali advertentia ad bene operandum meretur, minime erit quod pote
runt mereri.

133 et postremu argumentu. Si Ut actus misericordiæ ut formaliter
bonus opus esset respicere sublevationem alienæ miseriæ quia est ho-
nesta non posset transire de bono in malum: at potest: ergo ut potest transi
re actus intellectus de vero in falsum: ergo non est opus Ut adæque
sufficiat Ut talis actus velit sublevationem alienæ miseriæ quomodocunq
q. dumtaxat materialiter quomodo eam velit cum cognitione honesta
ti in ea relucentis. Minor probatur quia actus voluntatis non potest muta
re modum tendendi sibi essentialem: ergo si semel respicit sublevationẽ
alienæ miseriæ quia est honesta, non poterit non ita eam respicere: ergo
nec poterit esse malus; quandoquidem malitia cum gratiã respectu ad
sublevationem alienæ miseriæ quia est honesta est omnino incompossibi-
lis. Quod si ad bonitatem moralem satis est Ut voluntas velit sublevationem
alienæ miseriæ quomodocunque, nec aliud requiratur quam cognitionem
honestatis in ea reperta videtur quo pacto possit transire
de bono in malum: quia in instanti A poterit existere talis electio cum
cognitione qua representetur esse honestam sublevationem alienæ mi
seriæ & in instanti B adesse cognitio qua representetur eam esse
malam atque illicitam.

Caput. 5.

Quid respondendum est ad septem primo argta ostenta?

Ad primu argtu ostendu dicendu q̃ in Deo nõ misericordia existente actu virtutis moralis misericordiæ huius bonitate fraliter prædicta. at non quia honestate obtenta misericordiæ velit propter ipsa: nihil enim prohibet Deu velle obiectu creatu propter se inquantu ista humodõ illud ita non velit adæquate sed potius per eundu intentibile actu referat in bonitate sua increata ut insinuauimus in mãa de Volunt. Dei ad eius finem.

Scio ista hanc solutionem aliquis obiicere quod Xpo eam tollit a Deo sin minus ratio finis ultimi at saltem ratio unici finis ultimi: cui non magis pertineat ad supremam excellentia infinitam q̃ perfectione Dei ut statuimus finis quam ut sit unicus finis ultimus tanq̃ etsi Xpo dotta à nobis tradita absolute asserta Deus sibi sit finis ultimus in omnibus suis operibus et actibus: at solus sibi talis finis non est cum ista honestate creata à se distincta sistat ultimo vnicam propter se petatt Verum hallucinantur qui sic arguunt fundentes finem ultimum cui dotto fra cum tamen sint longe diversa ut ex eo patet quod licitu nobis sit aliquid creatu si honestu sit amare propter se et tanquã obiectu formale ultimu vero nõ prorsus sit finis nisi ultimus necessario illa collocare quare finis ultimus non est id quod utcumq̃ propter se amatur, sed quod amatur propter se tanquã obiectum et vera beatitudo amantis: at honestas creata misericordiæ non amatur à Deo velut beatitudo sua: qui enim aliquid extra et finitu Dei gloriosi atq̃ infinitã beatitudo esse potest. Unde quomodõ honestas quantumuis sit obiectu formale alicuius diuini actus non potest esse finis ultimus ita Dei, non tanta perfectionis partem alia sibi vendicare Deo ne auferre. quæ autem est ratio misericordiæ in Deo eadem etiam nullo est diuinu pluriu virtutu moraliu.

Ad 2um argtu ostendu dicendu q̃ ad hoc ut actus sit per accidens et præter operantis intentione formis rationi satis esse quod in obiectum rationi donu et conforme et ex nulla circumstantia exuria informe fiat. Licet ea informitate et donantu formaliter ad propter se non intendat: at hoc nequaquã sufficere ut pene et perfecte sit conformis rationi: bonitate autem formale actus intenti non in informitate ad rationem per accidens sed per se tali inesse.

Ad 3um argtu ostendu dicendu q̃ ad hoc ut actus sit bonus requiri ad minus formale actus intentum quæ ad eius formalem bonitate: bonu enim ex integra causa et malu ex quocumq̃ defectu quare mirum non esse si potest actus esse malus quin obiectu malum propter se intendat, nequeat tñ esse bonus sine bonitate seu honestate obiectiua propter se intenta Voluntq̃. quæ solutio expressa est D. Thã 1ª 2æ q. 19. art. 7. cuius verba admittu huius disputationis gratia.

Ad 4um argtum ostendum est honestate obiectiua credendi sperandi amandi q̃ Deu bonu sine pene aut enim decet ratio ipsu credere, sperare et diligere Deu et sic habet rationem cultus quidem aut compensationis pro peccato alterius sive boni per se patet et inter

instar obiecti ad religionem, penitz aut alia virtute morali: cui acceptioni honestatis obiectiue credendi sperandi &c. faueat quod aliter dorent Theologi et praesertim P. Suarez h. disp. 2. sect. 1. n 6 honestate obtenta operetur non tantu actibus suis externis sed etiã internis. aut honestas obtenta credendi sperandi et diligendi Deu non importat in recto sed tantu in obliquo ipsu credere &c. Vt prima facie. Sit veritas diuina quidpiã ut credatur attestans, Deus omnipotẽs Dei virtus offerens et auxilia gratiae ut in spem eorum quae cupimus atq; in votis habemus. Et denich diuina bonitas ut summa est sumtheq; propterse amabilis: quo facit quod ait P. Suarez ubi proxime supra honestate seu bonitate obtenta non tantu actibus internis externis q; imperatis sed multo maxime rebus mere ipsis quae non actus esse sunt sed actuu obiecta finesq;. Pictus q. fidei, spei et charitatis tales dici non possunt nec in credendi sperandi et amandi ut aiunt circa honesti formaliter sunt quin credendo sperando et amando Deu honestate respiciant obtenta formaliter ac propterse ceterum tu hac honestate obtenta non ut priori sed ut potestiui modo sumpta respiciunt: quo fit ut una ex parte virtutes Theologicae sint, ex alia vero ab honestate obiectiua non materialiter sed formaliter volita specie sua habeant

Ad 6um argtu dicendu est eum qui mortis abhorret ex motiuo solu charitatis et ne Deu summe ãre amatu fidem negaret, formaliter loquendo elicituum actu charitatis cuius obtum propterse amat non vero fortitudinis imperiu honestate obtenta gratia sui subiecti non fecit. Nec dotat eo inuenire illi forte Martyrem, martyriiq; laureola adeptu. Siquide &c. D. Thomas 2. 2. q. 123 art. 2. Martyrii materialitez tantu expectat a fortitudine: at formalitez est a sola charitate.

Non me fugit aduersarios hic aliter interpretari S. Doctore, ut hoc tantu voluerit charitatis et fortitudinis honestate formale in martyrio tanqua in subiecto eode, eadeq; materia pariter esse quod eode redat Martyrii actus fortitudinis et ab ea formaliter elicitus esse materia ãe quã honestatis formalis charitatis. Sed haec exportio è fabrica na &c. Martyrio aptius dicendi esse maxime charitatis actu quia fortitudo sit formaliter enim a charitate eius spiritu in finem suu referente & mãdante aut certe esse non magis vnus quã alterius. Deinde cu D. Thomas ad mitiu huius disputationis citatus aperire nobis faueat qui credi posse eius verba &. cum recedere sensu quẽ ei aduersarii affingunt? Nisi vt credamus eu sibi non satis stare.

Ad 6um argtu dicendu est me libus eum operari in genere motiui quo exmotiuo charitatis dat centu pauperi quia quidat precise decem at eius electio est melior ex melioni obto mãli, non formaliter sed exigentiae rerum, q. ut statim dicemus maior bonitas obti materialis exigit eum plus amare obiecti formale et finẽ charitatis: hinc aute fit ut bonitas obti mãlis non propterse volita non formaliter sed exigentiae reddat electione nra simpliciter bona, et honesta: cum multoties ex obto mãli bone exigu

et colligi possit finē vltī obīt g̃ formale esse bonū: Stat ℣ si quod dicitur, ita se habere simpliciter ad simpliciter sicut se habet magis ad magis sexuata terminorū proportione sumata nil nobis obesse, nil posse adhuc ex aliis prodesse.

Ad ℣ ex aduersariis obiectū dicendū est quod rationes vtrumq; dixi nempe voluntatē dandi centū pauperi ex motiuo charitatis non esse formaliter diligendo actū misericordiæ sed ad ista pertinere charitatē quod in terminis docet D. Thomas 2. 2. q. 32. art. 1. ad 2ū. quam qua sufficeret hoc eum in simili docuisse ubi supra 2ª 2æ q. 33 art. 1. ad Quinquies Cum sermo ei esset de fortitudine impetrata actū informata à virtute charitatis.

Prima ratio in contrarium adducta nullius est momenti nam sic ut impatura Virginea destruit formaliter fidē commutando ea in melius et tutelam filiatio naturalis in Deo similiter impedit, et quasi destruit filiationem adoptiuā cuius sit obiectum abhorrens ve quod charitas in via virtutis infusio vel in melius commutatura destruat fidē? Præsertim cū eam fructum videlicet æternæ gratiæ et gloriæ nequaquam destruat sed potius augeat. Dixi aliquando g̃ haud ratio tangit impetrari à charitate actus virtutis infusibus quin haec destruatur honestas formalis sed maneat quod aliunde facta et tecta nempe potest quis partim ex fine charitatis partim ob honestatē ipsa creatā misericordiæ subleuare inopia pauperis: tū enim eius electio et habebit formaliter honestatē charitatis necnon et honestatē misericordiæ quod autē aut forca. Ri. ne mente concipi posse ut aliquid simul absq; propter se et propter aliud aspectat Si propter se et propter alter aliud inadæquate sumantur falsissima, è nec longe egent confutatione sin autē accipiantur adæquate, verū est sed non ad rē.

Porro altera ratio obiecta non magis premit: Voluntas enim dandi centū pauperi propter Deum summe dilectū è melior quam si dentur ei decē ex charitate immediate electo Sta prior non è melior formaliter ex melioni obiecto materiali sed g̃ magis amat obiectū formale quis enim non conspicat Deum ab eo magis amari qui ut ei placeret velle dare centū quā eum qui tantū dat eo fine decē nonexeo nisi obiectū formale magis amatū refundit mia rore bonitatē in electionē.

Quid. quod esto melius obiectū materiale relatū in fine aliquē superiorē à Deo distincto in consorto sumi et quatenus facit eum magis amari dicatur facere electionē meliorē? haud tamen propterea æquatur obiectū male et non propter se volitū facere posse electionē simpliciter bonā siquidē unitas simul cum alia unitate potē augere numerū sine maiorē numerū obtinere, et tamen sola non potest numerū facere quamquā ergo obiectū male melius in consorto obiecti formalis dare possit electionē maiorē bonitatē, tamen non ob id obiectū male quodcunq; et solo sumpto poterit electioni vllā bonitatem simpliciter et absolute sumptā impertire.

49 En duas solutiones ad rationē dictam, et si aliqua earum ꝑ nrās tradita, mordet vt solet Lorca hunc in modum. Qui vult malus (bonus) tanquā obm̄ maale propter Deū vtpote ei placēt simpliciter non vult bonū distincte, ergo nec simpliciter malus bonū Deo vult cui ergo conformatur Deus quem habet pro fine et obiecto formali magis amare? Sī 2°. electio melioris obiecti materialis vt dandi centū ē melior electio, talis erit non ex obiecto formali magis amato sed ex alio obiecto materiali spectante sua melioris, ut vt non propter se attingatur? Ista tamen 2ª bonitas obtenta maior et sibi subalternale obiectū nec propter se ametur adeo simpliciter non sit amata facit tamen ad aduersa nostre electionē bonā vnā et meliorē electionem maioris boni? cui ergo non obstante quod materialiter et quodammodo sit quid tantū amabile non possit efficere ut finis magis amabilis pro actu intentionis seu vt seu ratione ab actu interiori quo eligimus distinctus.

Caput 6. et Vltimum

Respondetur ad cætera argta dicta.

50 Ad 1m argtū dicendum est duplicē esse quidē B. Thę bonitatē moralē vt in eo obiectū Etenim 1. 2. q. 18. art. 4. ad 2. ac Loquitur: In actione humana bonitas quadruplex considerari potest. una quidē sm genus prout scilicet ē actus qdā quantus habet ad actionē et entitate tantū habet ad bonitatē ut dictum est. alia vero sm speciem quā accipit sm obiectū quemlibet. 3ª sm circumstantias quasi sm accia quadā. 4ª autē sm finē quasi sm habitudinē ad bonitatis causā cc. quę verba animaduertēdū ē ex Patre Gabriele Vazquez in notatamēto ad articulū numero 6. nomine bonitatis grica intelligit S. D. bonitatē physicā et transcendentalē actionis, nomine vero bonitatis specifice eduxit sequentia, bonitatē non physicā sed moralē Notandū ē 1º. ex S. Suarez. h. disp. 2. sect. 3. sanctum Doctorē agere hic de actu humano non interiori tantū sed vel interno vel exterior, vtpote vtrumque comprehendit. Notandū ē 2º sermonē esse D. Thomā non solū de bonitate formali sed etiā ex aequo de obiectiua cum stet hanc sola non nisi prius reperiri in actu exteriori. Notandū 4º. Angelicū Doctorē non loqui de bonitate tantū ipleta qua actus dicit simpliciter bonus sed de nopleta qua non tam est bonitas quam bonitatis formalitas quędā: siquidem pes pugnū ē bonitatē ex obiecto et fine provt distincta a bonitate circumstantiarū non sufficere ad actū simpliciter bonū. Nomnandū cum bonū sit ex integra causa ut dici solent. Notandū ē demū 5º. a B. Thoma et cæteris scholasticis simul comprehendi sub circumstantia cur. hic tamē fieri speciale eius mentionē et distingui ab aliis circumstantiis qā præstantior est cæteris etiā. non occurrit aut accidens actionis sed ut eius causa quem ad modum animaduertunt. h. Cajet et Vazquez.

Ex his patet in ordinē ad 2m etiā quid breuissime quam vetē diuersa sit tra fatia a B. Thoma Bonitas moralis. actio enim exterior dandi eleemosynā est bona ex obiecto seu matā circa quā videlicet subleuatione alienę miseriæ et tamen non est

bona ex fine, cum solus Voluntas intenda, non vo actionis extenda
propria ut tendere in finem. quin etiã siquis ex motivo Vanæ gloriæ velit
eleemosynã facere eleemosyna extrea voluntas ex obto, et mãa cca. qua bona
sed non ex fine, bona unqua non bonitate completa et simpliciter tali
sed tandem sm quid et extrario siquis ve. publica faciat ypocrisim vel
peccatis cui scandalo alioqui ut se humiliet eius actio erit bona ex fine
sed non ex obto. ac tandem siquis ve. sacrum celebret pro defuncta anima in
loco aliquo prohibito, atq profano erit quidem celebrato illa missa, bona
ex obto et fine sed non ex circumstantiis. Contra vo potest quis exigere
eleemosynã ex omnibus circumstantiis bona ut sunt mentis hic circumsta
et minime prava, nisi ex solo fine Vanæ gloriæ.

Explicata tamen dumtaxat D. Thoma
ingenia alii multi detrahentes laborant constat quam non faueat adversariis, qua nobis
negueat obstare etenim siqua ratione patet, maxime qñ non omnis bonitas
esse debet ex fine: at hoc in nris prijs non minus quam in contrarijs optime
mederi ac sustineri potest. quamquam enim censeamus actus interni bonitate
formali completa, ac simpliciter tali haud esse nisi ex obto vtpote formali
sive ex fine non vero ex circumstantijs, aut medijs, nisi quis facunt finem
magis amari, eumve aliquomodo afficunt ergo accidunt quid propterea
Vetare potest quominus fateamur cum D. Thoma aliqua bonitate non
formale sed obiectiua non esse ex fine sed ex solo obiecto seu materia
ex obto et circumstantijs et non ex fine et econverso, quo cca D. Thas
longe alibi ex nos sumpsit bonitate cum ea dixit non esse petenda
ex solo fine quod si animadvertissent adversarij forsq supersedissent
h acetenus proposito: haud ten piget illud expendisse cum occasionem
nobis obtulerit explicandi satis celebre inter Theologos bonitatis di
vinæ.

Ad 9um axetum ulterius dicendum è si quis omittat actu ma-
lum ex nullius finis honestate formaliter ac propter se volita haud mereri laudem
vel præmium, haud sequentes omittendo censeri posse bonum meæ moris quatenus cum
in honestate eius omissionis materialiter sexata eam ꝑ se habet interpretative id
quod præclare docet D. Thomas 2. 2. q. 69 art. 1. ad 2. ubi. Per solam negationem
mali actus vitabit quis pœnam nihil tamen meretur nec iustitia aut bonitate habebit
Nec dubitat in ulterius quod Ecclesiast. cap. 31. laude præmio dignus censeatur
is qui potuit transgredi et non est transgressus &a. Sicuti enim ꝑ deo qui per
actu positivum honestate alicuius finis nitente non transgredi nec mala facit ut
in similibus docet suarez h. d. q. 5. 2. aut certe deo qui ex placentia meritoq finis
honesti libere omittit ut malum Rebalda tomo 1. de ente supern. c. 3. d. 70

Ad decimum
axetum ulterius dicendum è in nulla actione exteriori esse bonitatem formalem in
se solum obiectiuam ut mensuram ostendit expresso si per tempus liceat quare
exemplo actionis exteriorem confici non posse bonitate ulla formale ex fine non
illuminata. D

Ad 1um argtu oppositu dicendu é tanti non esse quem velle deliberate et aduertenter sublevare inopia pauperis non intendendo eius sublevationis honestate, aut alia ulla quali é talis honestate indeliberate sed tamen propterea velle sequitur ad huius postremum voluntatis bonitate formale nulla de est contra deest tñ ad bonitate pueris aliqua nempe finis honestus, quod si reponas principium á nobis peti supponi id de quo disputatur videlicet finé honestu sive honestate obiectiuam propter se volita esse debitu necessariu ad bonitate formale actus interioris, ponderi facile potest nihil á nobis supponi quod nu non probauerimus: cui ratione superiores quas infingere nunqua potuerunt aduersarii plane euincant sine fine et obiecto formali honesto implicare prorsus formale honestate in actu interiori

Ad 2um argtu aduersariorum dicendu é, etsi ad bene moraliter operandu necesse sit valde obiectu q.a honestu é et rationi consonu tamen hanc consonantia obiecti ad rationé sufficiale non debere explicite et sub his terminis cognosci sed sufficeret implicite ac sub aliis equivalentibus attingeretur ut docuimus disp. 3 cap. 4. et vlt. per totam ista autem attingere consonantia obiecti ad ratiá rationale omnibus quantumuis rudibus ac rudes sint peraqua facile est. quare haud sequi ex nra sentia pueros aut nihil omnes homines simplices et idiotas adhuc rudes. accedit hoc inconueniens quod fatemur esse maximu, tam pertimescendu é aduersariis qua nobis cui ista accidat de bonitate actus interioris requiri obiectu quenam rationi atq honestu ametur saltem materialiter et propter aliud quod sine tali honestate et quamuis cognitione aliqua qui potest intelligi? Ad 3um et postremu angtu satisfacia, ipsa in speciali disputatione qua de intrinseca bonitatis et malitiæ moralis instituta

Disputatio. 7a

De Bonitate et malitia formali interioris actus ex circumstantiis.

Caput. I.

Propinquiores Theologorum sententiæ

Prima sententia est actum interiore voluntatis esse posse atq solere bonu et malu non ex obiecto duntaxat sed etia ex circumstantiis. Ita B. Thomas 1.2. q. 7 art. 1. et sequentibus et q. 18. art. 3. Scotus in 2um dist. 7. q. Vnicâ art. 1. et in quodlibet. q. 18. art. 1. Suarez 1.2. tract. 3. disp. 5. Vazquez d. 97 Valentia q. 14. punct. 2. atq ut semel dicá omnes Theologi exceptis nonnullis ad finé huius capitis referendis.

Porrò autem circumstantiæ humanorum actuum a Boetio lib. 4. de differentiis topicis post medium primum enumeratæ et a B. Thoma et Theologis postea receptæ sunt septem atq hoc versiculo solent comprehendi

Quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando.

Quis denotat qualitatē ꝺistinguē accidentalem ꝑsonæ,
vt an sit stultus vel coniugatus nobilis aut plebeus. Quid significat quantitatē rei
seu magnu et ꝑvu. Ubi autem dicit locum nequo sit quid sacr vt an sacer sit
vel profanus. Quibus auxiliis perinde ē, atq; quibus instrumentis res est per-
acta: vt an vsus sit notitia habita in ꝑfectione ad malu alicui machinandu
an cum minori auxilio gratiæ tentatiōe strenue superaveris, beneq; operatus
sis. Cur indicat finē operationis bonu aut malū. Quomodo enim intentione
aut remissione libentate aut necessitate &ca. Quando deneq; tempus quo ꝑ
severavit operatus, an scilicet longu aut breve.

Habent ex parte subus actus ut intensio et remissio durationis breuis aut longæ
maioris minorve libertas; alicē vero ex parte obiecti, ut magnu et ꝑvum
plus ve, aut minus. Alicē item mutant speciē vt ve. furtu q. admissum
in loco sacro addit circumstantiæ speciē sacrilegii extra religionē: alicē solum
augent aut minuunt intra eande speciē, eiusde enim speciei moralis ē furtum
sive sit decem sive mille aureoru cum tamen hi sexto sublatis notabiliter ma
gis peccetur quam si ex illis fuerit.

Ad sent.ā ē actu intentione voluntatis exnullas
circumstantiis quæ simpliciter tales sint bonu effici aut malu in genere
moris, sed quod alicui ex eis ꝑtingere debeto. Ita Gabriel in 3. d. 23
q. 1. Okamus ibid q. 10. d. 4. quod. 3. q. 5. cum etiā pro eade sent.ā refert
videt ā non pauci. Durandus in 2. d. 38. q. 1.

Caput 2.

Ab authoritate Philosophi deprompta.

Negatur sent.ā affirmans et quædam adversus eam argta dissolvuntur. *

Quam vera sit affirmans sent.ā Clarissi ingenuus exemplo regu nāq; hæc
hac physici ordinis quibus gratiæ adiunt aut adimunt et aut bona efficiunt aut mala
eadem multigena accīa: at actiones humanæ circumstantiæ ut sumuntur
ꝑ. sunt eius accīa. Alioquin ergo bonitate et malitia maximo egere ꝑfectione.
Idq; illustrari etiam satis possunt colligitur ex sacris litteris. Etenim Geneseos 22
Abrahamus propter circumstantias celebratissimi illius sacrificii quod ubente
Domino offerre non recusavit (ad quas certe alludunt verba illa. Quia fecisti
hanc rem et non pepercisti filio tuo unigenito &ca) et laudibus extollitur
et sydereis centuriā propagē donatur. Necnon etiā 1. Regum cap. 13
reprehenditur Jeroboam ꝓphetæ ꝓpterea quod alias illius circumstantiis sacrifi-
cium obtulerit in Galgala. Cum enim esset sacerdos et non sacerdos illud
obtulit ꝑ se, sicut Sixto et alii. Non autē obtulit per alios sacris initiatos
certe obtulit non expectato Samuele et inchoato magis quam transacto
7. die eou quos opperiri iussus ē. Quod si circumstantiæ humanos actus ad laudē
et reprehensionē ꝓmeritū et supplicium faciunt, ut facere convincitur
ex monumentis sacris litterarū, quī negari potest ad prædictos effectus
morales, rationem, causam esse bonitatē, nimirū et malitiā moralē, ducere?

Verum enim uero adeo certum et eundem ē quod prox sent.ª assumat 2da
posteriore ut non alia egeat probatione qua anteriori quae in 2tam flexi pos
sunt solutione qua exhibeo tum hoc cap. tum sequentibus

Obiicies igitur imprimis
aduersus generatim sumptas circumstantias quas ā nobis supenus tradit as adeq ex
plicatas authoritatē Arist. 3. Eth. cap. 1. ubi agens de circumstantijs quas Echasta
idē singula appellat sic eas enumerat quis item sane, et quid et cc. quid, vel
in quo agat non nunquā, et quo velut instrumento, et cuius gratia ut salutis, et
quomodo, ut lenitur et vehementer. Quibus verbis circumst. quis significat ex
Philosophy substantiā personae. at nos eam duximus significare qualitatē et dictionē
accidentalē personae: non ergo recte, non sine mente Philosophi eam explicuimus
Ani quod eius prioris partis dogma vera potest ambigi constat ex Arist. vbi sup.
nam ut fiadeat ā nemine sui compote ignorari posse circumst.as omnes operis arguit
ex circumst.a quis in hac verba. manifestum autē quod nec sepius agenter
(sicque ignorare potest) quo namq; facto vere ignorabit. Intelligit ergo per circum
st.a quis solam personae substantiā non vero statū eius accidentalē: quippe hunc
ē facile ignorare: ut patet ex. gr. in eo qui putat uxorē esse mortuā sed esse socrus
cum tamen sit re vera uxoratus: aut in eo qui vetum emisit eius tamen est
prorsus immemor inscius.

Ruxus nos cum scholasticis contra exponimus
circumstantiam quid per quantitatē accidentalē obiecti magni scilicet et parvum
atq; Arist. per eam intelligit subiecti operis et obiecti: ex ergo nra non sequitur
expartio, adeoq; reiicienda est ut minus recta. id patet nā ad explicandā cir
cumstantia quid docuit exemplo in Eschilo reuellante secreta quae dam
Deae Cereris, quae tamen secreta eius esse ignorauit ideoq; ab Eleusinijs Veniā
obtinuit: actionē autē facultatis eloquentiae, seu loquutionē externā esse reuellationē
secretorū quae vulgari non licebat patet quia ad subiectū actionis in esse mox
sumptae solumq; eius quantitas esse potest quod sit plurium vel paucioru maiorū
aut minorū momenti secretorū revellatio. Verba Philosophi sunt. Ignorauit
aliquis fortasse quis pram id quod agit quem admodū Eschilus Cereris mysteria
Nec dissimile est aliud exemplum quod subiungit in eo qui eiaculatā sagitta [illegible] catapulta
[illegible] casu et per ignorantiā invincibile homine occidit. quis autē ostendere e
non videat hominem id quod quasi ibi vocat esse magis subiecti actionis aut obiecti volens
quam quantitatē. quae solum in eo posset esse vita quod pluresne aut pauciores
homines essent occisi? aut ostendere volentē (inquit ibi) immittisse ut qui telū
immisit.

Praeterea si Richardum et Buridanū Occiciās coeteri fere Theolo
gi non addunt sed potius praetermittunt reiiciendamq; nolunt circumstātia
cc. quid nos eos sequuti eandem omisimus cap. praecedenti. Atqui ea tradit
Philosophus ubi supra. Scio aliquot cum D. Thoma respondere ea circum
stātia reuocandā esse ad circumstā quid atq; quod Aristoteli ē cura quid id
Theologis esse curae. Nomine etiā fugit eam ab aliis reduci ad circumst.ā
quis siue qualitatē accidentalē personae. fallunt tamen vtrosq; siquidem

Seguide tales per circumst. circa quid intelliget nag ac subtg mãa cõ
quam vexatur actio: non ergo quantitatẽ aut qualitatẽ accialẽ sicut oporteret
ut ct quid perinde esset atq quid aut quis. Illud docet q. Philosophus
agens de circumstantia circa quid explicat illa exempli gratia per hoc
quod persone inscienter occisa sit pater aut filius. at esse patrẽ aut filiu
vel parricidii seu filicidii ad quibus excusat ignorantia est substantia et
essentia non obiecti quantitas, aut qualitas accidentaria. cui non stet ullatenus
interfectore alterum esse, aut parricida, aut filicida sine eo quod qui occidit
sit pater aut filius et habeo quod talis sit pendeat tota substa. alterutrum
earu dictoru quatenus malia ac flagitiosa sunt in genere moris. Deinde

Tempus et locum supra a nobis inter circumst. enumerata praeter-
mittit Philosophus, quamquam enim Buridanus censeat ea ab illo com-
prehensa esse in ea particula vel in quo ceteru hallucinatus apparet
ut docent P. Vazquez 1.2. t. c. n. 2. q. 7. art 4. disp. 30. num 17. et 18
et P. Salas ibidem tract. 4 disp. unica sect. 4. num. 17. ad fing ubi recte
notant apud Arlg idemesse in quo ac circa quid: tum q. id persuadet. de
iunctio, qua utitur inquiens et circa quid vel in quo agat non ungua-
Tyletig: q. si circumstg in quo eandẽ cum circa quid esse non existimarent
Arlg abea et ceteris abhorratur est, cui nulla, illius peculiaxe adhibunt exe
plum? Quae cum ita sint tempus et locus, per ubi et quando a nobis
superius explicata superfluunt, nisi enim superflua essent eorũ procul
dubio, mentionẽ fecisset Arlg circumst. recensens.

mus capitulo. 8. moraley notabili 2o. Sextantu enumeret circumstantia
et ea quae vocate quibus auxiliis ad quis reducat. Caeteru non ut relegui
Theologi eam sensum tradidimus et a relegui distinximus circumsta
tiis. quod tamen male et non eodem modo quo Philosophus citato lib 3. eth.
cap. 1. per pugnu ē: ubi enim explicans hanc circumstg ea q. appellans quo
instrumento sic inquit; Hostem cuspidem habente cũ caxere et pumice, lapide
esse (subauda) existimaxe potest aliquis) eaq ratione censeri ei involuntarium
homicidiu quod hasta cuspide, et vero lapide patraverit. Instrumentu ergo apud
Aristotelẽ spectat ad obiectg actionis. * relegui Theologi eam supponat vg. reuel
laxe peccata quae audisti in confessione mihi facta poenitenti ut eu tenu occidat
supponit eius occisione moraliter mala, et mihi ergo mihi statim substantiale tale sa-
crilegiu admiget. minus etiã auxiliu gratiae ut habeo unde exemplo cartes
superioris inter substg actionis bonae, qua suspexatur tentatio supponit
et quanvis non foret adeo tenue sed longe maiu bonitatẽ tamen substialẽ
actionis non pernixet salvamq potius relinqueret. Ulterius per auxiliu gra
tiae sive aux. nos cum Theologis intellexamus sup- fing operationis ad
Philosophus medium potius ad finẽ destinatu intellexit ut patet ex eo
quod tale declaret circumstantia per hoc quod censeri debeat involuntaria

hominis occisio propter eius ignorationem, casu quo quis vg. alium de statumen
tis deiecit, ut ad sanitatem revocet percutiat, percussum autem non sanet sed
occidat: Vbi percussio quia ignoratur et ab Aristotele dicitur Circumstantia
Cuius gratia magis è medium quam finis Ex Verba Philosophi: Et interficient
quis propter salutis percussum causa Circumst.a g.o finis propriam è à nobis assi-
gnata atq explicata: assignata propriam quia ea omnes Philosophus: nec
melius explicata q.a Dx.a illis non bene significatur per ea Verba Cuius gratia
Vtpote quibus pro ad medium potius significandum usus è.
Quid plura? Circumst.a
Quomodo ita à nobis ex cõ scholasticorum sent.a explicata è superius ut proinde
Sit ac intrinsecus vg. et remissio morumve aut minor libertas, operationis bona
vel mala atque actus eam dicat esse modum non operationis, sed effectus ex
terioris ex ea sequuti vt vg. quod impetus sit vehemens et acutatus Val
de quia vehementia et acutatio ignoretur facit involuntarium percussi
onem adeoq ad subtr.m eius pertinet ut siqui non complexu sed summas manib.9
cydao non tam ei nocendi quam eius docendi causa colluctans gravioris qua
putabat illum ictus protexerent et monstrare volens (inquit Philosophus lib.)
Vt faciunt qui manibus extremis luctantes percutiunt
Ad hæc ex ceta Vna
eademq opera respondeo Cum P. Vazquez ubi sup. t.1. m 2. c. 97. art. 4
dis.30 cap. 2. Circumst.as humanorum actuum non esse à Theologis quos sequimur
Tumus traditas, explicatasve q.a mente Stag.tæ: at nõ ibid nos cum Theologis
pepera eas tradidisse aut explicuisse. Ratio è q.a Stag.ta recensens et ex
plicans circumst.as tantum modo agit de illis quæ pertinent ad subtr.m ope
rationis moralis; at Theologi quos sequimur dum recensent exponunt q.d
circumst.as sermonem habent de iis quæ sunt operationum nrarum accidentia ergo
non tam primaria bonitatem et malitiam dant, quam dantur dandam ve
muentur aut augent. nel minuunt ergo sinos ab ita explicemus
numeremusq circumst.as et si easdem rectum ineamus numerum veramq tra
damus explicationem; res enim diversa duobus modo debent et numerari
et explicari.
Quod autem agat Stag.ta de circumstantiis pertinentibus ad subtr.m
operationis humanæ atq moralis patet. 1.o quia aliquis cum eas de
quibus agit non appellat absolute Circumstantias idest circumstantias, sed
Ecastas idest singulas in quibus è actus? 2.o q.a agit de iis ex qua
rum ignorat.e actus redditur simpliciter involuntarius ut ictum recumq ostem
dimus ex ipso, utq inde porro constat quod circumst.a finis præterm.ssa est
non alia certe ratione, nisi q.a nemo potè ignorare finem, absque operatur
tamen si errare possit in mediis quibus ad eius ultimi assequationem
aliud pro alijs intendat assumat. At circumst.a quam ignorato facit
actionem simpliciter involuntariam haud possunt esse accidentales haud vero
substantiales.

Sic collatio beneficii facta ab Episcopo est involuntaria et sequenter nulla si ignoretur corpus beneficii, et putetur esse hoc cum non sit hoc sed illud, q.a minus è error cō. substā beneficii. Contra vero si confessat beneficium esse quod non sit, sed tamen erratum circa quantitatē fructus, Voluntaria valet quod erat collatio q.a qui intellexit erratum tantum fuit cō. beneficii accia, nō substantia. Sic etia siquis putans se contrahere matrimonium cum hac, re vera non contraxit cum hac, sed cum alia fœmina ut stigit cum Jacob accepit Liam existimans eam esse Rachelē Geneſ 29 matrimonium erat simpliciter involuntarium adeoq nullum, q.a error è cā. substantiæ: nullus unquā nisi sublato errore novus accederet consensus, ut accesserit post quam Jacob Liā se commiscuit. Quodsiquis non ignoret quidem sed ea fœmina cum qua iturus erat tantumq̄ mecū decipiatur quod putet esse diuite aut nobile cū re vera talis haud sit, error hic q.a quoad sola accia matrimonium non reddet involuntarium non consequenter nullum.

Caput 3.

Solutionem ad argta ex Aristotele desumpta Contra circumst.as actus interioris, quo facto Aliqui subsistere conentur?

Solutione capitis præcedentis nullā esse mihiq̄ falsum esse quam Aristotelē philosophatum esse & circumstantiis operationum humanarum Ut nos declaremus supra multis ostendimus Salas tr. 1. vol. 2. q. 7. tract. 4. disp. unica sect. 4. Arriaga ibidē disp. 17. sect. 2. in qua eadem sentā sunt Conica. Joannes à Sancto Thoma et alii. Ex quibus obiter exploratum videri quod egerat Philosophus citato illo lib. 3. Eth. cap. 1. & circumstantiis accidentibus extra quā à nobis constituuntur esse. Quod enim attinet ad circumstā Quis quorsum ea pertineat ad nudam personæ operantis substā? an q.a negari ignorari? quod & ea verum esse non posset si significaret accia personæ. At Aristotelis ubi supra expresse docet eam ignorari posse statim enim textui q.o subungit. Cum in omnibus igitur his ingnorantia tanget quod autē supremus dixerat hoc ctā nisi quis insanus sit Nemo ignorat. Non obest nihil enim aliud est quia dra. ex ctā diuisim sumpto posse ignorari non posse vi. si sumantur collective. nec etiam obstat quod addit evenire. sed neq̄ ipsa agente (sciple ignorante potest) q.a his verbis aliud longe intendit quia circumstā quas ut colligi videtur ex particula ella adverbativa [illegible] dumtaxat ea particula quis è interrogatoria: quare sic

eam proponit Philosophus. Considerandu quis fecerit. ea ergo supponit dubiu aliquod esse posse circa naturam actus humani nec enim certa interrogantur sed dubia. at de actione humana dubitari nequit an substantialiter loquendo sit hominis vel non. Constat etenim quod eius debeat esse et quod nequeat esse lapidis vegetativi &c. Deinde esto significet ea particula quis subsistentiam et essentiam: quid inde? Sane poterit nihilominus esse actus humanus et moralis ut talis ex. puta cum accidens cum eiusdem speciei praesertim moralis actus sive prodeat efficienter ab hoc homine sive ab alio

18 ad reliqua spectat circumst. de loquutione externa et loquendi Quod v.o in mente voluntate sive mente nata sive elicita vi essentiae accidentium patet. porro est quod ea loquutio sit revellatio secretorum. nam tametsi secretu non revellaret vsu tamen haberet esse physicum suu, nec non etiam esse morale loquutionis sive actus, si vel ea circumspecte et prudenter ad debitum spectantis virtute. quod item velim aut non velim sagittam emittere hominem occidere, ni actionis externae qua sagittam eiaculatus sum et hominem occidi est etiam plane pernecessum. Quasi hasta esse vel non esse cuiusdam entitatis et alterius huius ad me existimaxi. item quod existime vel non existime lapidem esse pumicem substantialiter ut aiunt nihil interest ad actionem qua hominem occidi falte in mente nata sumpta. Indipse enim qui occisus est. Esse patrem aut filium ni hominis sit homo est adeoque et ni homicidii sive actionis qua occiditur ut unea species moralis est non potest non esse circumst. accidentalis, eadem qua defuncti interfectores essent homicida. quod item hominis insani, qui percutio salutem intendam vel non intendam praeter substantiam percussionem externam, qua ex occidi procedit est videlicet manifestum. Eademque ratio est de vehementia impetus vi iacta, qualitatibus alterius imprudens nolensque percutit ac prosternit alterum.

19 Obiicies 2.o per peram nos dixisse si per sus esse non si non sit ca substantia rei sed absq; ca circumst. accidentali non posse reddere actionem humanam simpliciter involuntariam quo nimirum inde conficeremus de his minime loquutum esse philosophum. Etenim si quis vo. veat peregrinationem hyeroso limitanam existimat hierosolimitanam patriam distare et iter illac ad modum difficile non esse, voluerit involuntarium ac coactus nullus. Et similiter si quis professionem faceret in religione carthusiana vg. ignorans graves et speciales eius asperitates ut quod unea sit abstinendum semper a carnibus, et quod perpetua silentium sit unea sexuandae clausurae &c. Professio censenda esset involuntaria et nulla quoniam alterius et alterius tribus inter auctores competit atque indubitatum tradit P. Suarez. t. 2. de Relig. lib. 1. de voto cap. 21. Et tamen maior aut minor distantia

Vel difficultas rū pexefrinationis, votiq ad eam terminati ē circumst.a
accīalis et adeius subst.ā pertinet, siquide circumscripta tali circumstātia
id voti ve tamen vera votiq esset, atq actus religionis qua etiam
virtute subst.ā religionis ītra solum votū constituunt reliqua vero
appenditates quales cīq quantecumq sint tantummodo sint accīa
accīa. Tandē si venditor pēr dolum obtendat alicui pro Vino
generoso aliud tenue, aut pro tegnis stabilibus ac firmis caxiosa
et vetera vnde domus ruina est facturus hoc quo empto exit inuo-
luntarius et nulla, non recusatq cum emitur pro gemma:
teneatur enim in his et similibus quenq deceptor ad restitutionem
vt omnibus ē inconfesso, ac bene explicatur a nro Lessio lib.2. de
iust.a et iure cap.21.dub.5. cur aute obligeta ad restitutionē non q.a
similes itractus sint simpliciter involuntarii et proinde invalidi? tales
ego sunt: Et tamen error quo vehantur est non cīa subst.ā rei
venditae, sed solummodo cīa bonū accīa.

Obiicies 2.o in reg.a ad argta Ex
Philosopho ītra communē Theologorū sent.ā obiecta nullo iure ā nobis allex
tū esse quod ā nemine possit ignorantia finis propterq quē operatur. Na saepe con
tingit, dūque ve. titulo paupertatis dare eleemosynā ei qui re vera non est
pauper sed simulat se pauperē: tum aute erratū necessario cīa finē: putat
enim quis se subleuare inopia personā pauperis idq intendit et habet pro
fine cum tamen nullius pauperis subleuet egestatē. ac certe talis circa finē
erroris indubij manifestē est quod exequatio eleemosynae eo meritu sit
simpliciter involuntaria, nīq cui exequatur ad restitutionē teneatur si dona-
turus velit eiusmodi onus imponere quamquam ut plurimū censetur non
velle qa id sibi indecorū iudicat, aut aliis occasiū quas pextinget lex
citato lib.2.o de iustitia et iure cap.18 dub.17. Iuxta ob id diximus
non posse circumstā finis ab vllo ignorari, qa hac sola de causa ē omissa
ab Aristotele vtpote cui scripta fuit tanq agere de circumstantiis quae de
possunt ignorari et ignorate reddere actionē humanā involuntariā. haec
aute conjectura nulla ē cum pernos non omiserit circumstantia quae
quia tamen docuit ā nemine posse nesciri.

Obiicies denīq 4.o Si quod inter
Solendū argta Aristotelis authoritate mentem diximus mea particula Vel
inquo non comprehendunt tempus et locus necessitē vtpote omnino praete-
riissent Philosophus: haud 2.o egit de circumstantiis attingentibus ad
subst.ā actionis moralis. quid enim ei magis substiale esse potē quā illa
duo? An non pendet substantia sacrilegii ve. ab eo quod locus inquo commi
sit ē homicidij sit sacer? quod etiam nobis audiendi sacri sit peccatū
mortale non nisi meo subiiciatur? Atq d'nuersum cogendo tempus pertinere ad subst.ā
actionis siue male, siue prudenter ac moraliter bonae adeo ē compertum
vt nihil magis. Eo alluserit Seneca in Medea actu 2.o Compesce verba,

parce iam demens mens, animos q̄ minui tempori agitata Licet

Ad 2am

22 horum directionē dicendū ē̄ verissimum esse quod statuit Aristotele nō egisse
& circumst.is a circalibus operationis moralis sed & iis quæ ad eius pertinēt subst.a
Coniectura aute ex tot tam dum adducta nullius sunt momenti. Atq; maxime
quid hac coniectura levius? Circumst.a quis potē ignorari ut patet ex illis
verbis. Nihil fere in omnibus fertur his ignibus ē actio stingat ignorantia: At sub
stantia ipius operantis ne quit a beo ignorari per superiora verba, hoc enim
omnia nisi insanus sit, nemo ignorat sed neq; se ipsum &a Igitr circumst.a
quis non est subst.a operantis sed eius accidens. Respondeo enim potest
non dixisse Aristotele absolute omnes circumst.as ipsamq; præsertim subst.a
operantis non posse ab homine ullo ignorari sed non posse a beo ignorari nisi
insanus sit cum hoc aute cohæret quod subst.a persona operantis et reliqua
stingat absolute ignorari, nempe q.a contingit homine vel ad longu vel
ad modicu tempus insanire. quamvis g.ō circumst.a quis sit ipsamet opera
tis subst.a potest tamen ignorari

Z3 Quod aute particula sed sit adversativa, quod
interrogatoria particula quis non minus levia sunt, nam ad particulam
sed sequitur immediate ipsum agentem et ad eam antecedit immediate
non circumst.a quis. sed hæc oīa nisi insanus sit nemo ignorat. quāvis ē
sit particula adversativa seu discretiva non debet discernere subst.a agentis
a circumst.a quis sed a collectione et cumulo circumstantiarum omnium planū
aute ē et a nobis non negatur ipsum operante non esse tale cumulu sed partē illius
Et quidē si subst.a persona operantis non esset circumst.a quis nec alia vlla in
sidē prorsus atq; inepte exigeretur a Philosopho vbi supra agente de circ-
cumstantiis. Ad quid enim?

Z4 Rursus cum dubitari possit an quis operatus
fuerit & libere, et advertenter sive ut homo rationis compos an potius im
petu passionis extra se abreptus optime subst.a persona libere atq; humano
modo operantis esse potē circumst.a quis. Vtut partic.a quis sit interrogatoria ac
dubitativa. quod aute hinc inferre libertatē esse non accidens sed subst.a no
minis ad quidē verissimu est prout homo sumitr moraliter sive ut ē principiu
actionu moralium quo tantu pacto sumitr. ff. Porro cum cap.t. huius tractatus
dixi circumst.a actualē actus humani quomodo communiter appellata com
prehendere libertatē ad datu puta & libertate prout et maior aut mi
nor non vero ut simpliciter talis ē. quem admodu eode capite paulo infe-
rius insinuavi)

Z5 Tandem non magis urget postremu quod adversus explicatōē
istā circumst.ae quis subeungitr: nā quod actio humana sit eiusde speciei
moralis sive eius principiu efficiens, sit hic homo sive alius non tollit
quominus ut sit in aliqua specie moris hāc scilicet sive illa se habeat
omnino substantialiter et per se, quod eius principiu sit homo aut crea aliqua

rationales et libera. Circumst.ª 3.ª quis potest imponere salte operatu
prout nimirum è crea rationalis, et à quavis non rationali nec libera di
stincta adeoq nonesse accens persona operantis. Præterquam quod scientiæ
morales sit actiones humanas quoad earu distinctione non tantu specifi
cas, sed etiam numericas et individuales indagare: at hic homo prout
ab alio etiam nomine distinctus, facta actione sua, vi esse moris, esse 28
distinctu sit minus specificè saltu individualiter ab actione alterius.
Hæc de circumst.ª Quis. Quæ autu in ea obiect.ª 2.ª addu contra adversu
reliquas circumst.as prout à nobis explicatas nos non magis implicant: id
etenim tantu assertumus circumst.as quas tradidit stiles Xª. eius mentem
esse subitales actioni humanæ prout è malignæ determinata pene moris cui quo
componitu optime quod sint ei de accidentales, qtus ea è actio naturalis ac physica
aut qtus è malia pene moris. hoc autu postemus et nil aliud conducunt con 29
tra eius straneæ. nullus. g.ª sunt momenti. Itaq ad loquutionem Vg. extenua
qtus è sacrilega subitale è quod si revellatio secretorii, ut ut aliter sumptu
id sit ei omnino accidentiu: emissioni etiam sagittæ qtus è ita nuttia, quatenemus
nemine authoritate privatâ vitæ spoliare. quid subitale è. quod velim
emittere sagittam hominem q occidere. quamvis &ª. Ide dico ad exemplum
hastæ quam quis existimavit esse mucronata, et lapidis quem putavit esse
pumicê: idem ad exemplum eius qui filiu quem non cognovit interemit:
quamvis enim esse filius sit circumstª accidentalis ru hominis occisi quatenus
physice è homo, et sequentes ru actionis qua fuit occisus sive mere natu
rumptæ, sive mere moris et prout è homicidiu, secus tamen dicendu est
si ea consideretu qtus è parricidiu seu potius filicidiu qua tantu ratione
& ea agit stiles. Præterquam quod non pauci cu D. Vazquez. t. p. d. 85.
cap. 5. et T. Z. disp. 30. cap. 2. censeant eam actione non esse homicidium
seu peccatu stra nuttia, eo quod in bonis saltu vitæ et honoris non sit nul
litia inter patrem et filium sed duntaxat esse peccatu impietatis. Itaq 5
Ex his patet constare itex ad reliqua exempla quæ in nos retorquet ob
recto 2.ª

Ad 2.ª obiectione straneæ dicendu è quod Hierosolyma vocabile
à nobis distet physice quide loquendo esse Pexegiaticum Hierosolymitanæ 30
circumstª accidentale, at moraliter loqdo adeus pertinere subitu qua eade ratione
speciales ac maxime appetitus religiosi Carthusiani Vg. spectant moraliter ad
eius subitu: quare id circo error hanu circumstantiarum alterutru votum
reddit invalidu q.ª non è omnino cê. accia earu rerum qua per votum q voueb
ysoneum e votorum quatenus in eas fecerint stra Suarez ubi supra. Porro
cui aut vinu tenue progenerosu, aut tigna vitiosa pro vitio exercentibus emi
tuit imprimis contractus non è iure nâe nullus, imo nec fortasse iure satis
tivi, tamen ad arbitriu eius qui deceptus potest rescindi: non est ergo
simpliciter in voluntarium prout tenâtur arguti, sed tantum secundu quid.

Fateor quide si ligna ve. pretio subiecta eo usq; essent vtilia ut deseruire non possent absq; propter quę emuntę emptione forę nulla uxe ignorãę ac proinde simpliciter involuntaria: at ideo, q. eius qualitates quę ignorantę, et cã quas error mouebant in illoru subiecto etab ipsa non distinguuntur spectato emptionis mentisq; fine. Videantur Soto. et Vasquez vbi supra

28 Ad 3m obiectione oppositę dicendum est cum quis elargitur eleemosinę alicui paupertatem simulanti non tam fingit quam circa quid ab eo ignorari: sic enim elargiens magis nescit eum cuidat, quam dandi motiuu: alioqui non eligeret actum misericordiae. Nec obstat quod putet se subleuare inopiam pauperis quam re vera non subleuat. hanc enim subleuationę circa quę sic extat esse fingit ab eo intentu. Huiusmodi enim error non est circa quo solu est disputatio et qui tantummodo posset involuntariu causare sed potius error sequens quo non disputamus et qui nascitur ex errore antę solius medii: cum enim errauerimus cã medium existimamus intendi non conseguutur esse fingit ã quo tamen consequendo longe abeamus.

Ad 4m hęc cum dixerimus

29 fortasse fuit causa cur omiserint Stoici circumstę finis nec refert eos non omisisse circumstę quis quam tamen nemo nisi insanus sit ignorat. Ea enim ea sit veluti basis cęterarum circumstantiarum moraliu intrinsecę moraliter operanti quę alia ulla quippe ab eius subtę indistincta mirum non fuit eius meminisse stoę quantumlibet nequeat ignorari aut ignorata involuntariu causare nisi manente eo qui operabatur. quę ratio non procedit in circumstę finis ut patet. Vide si libet D. Sallas vbi supra q. 7. sect. 3 num. 20. quo loci circumstę finis Xę Aristotelę ignorari potuit et explicat. Sed ex dictis facile refelli potest. Sicut et quod aiunt apud ipsu Donatus, Iauelus, Nemesius et alii tum ignorari finem cum ve. quis salutis causa dedit medicamentu quod postea deprehendit esse venenu Verum ecquis non videat hoc in euentu errari magis cã medium quã cã finem? magis consequenter quam antecedenter? magis denique cã finem sequitur quã circa finem intentu. qui solus proprie rationem finis obtinet?

Ad 4m rationem

30 oppositam dicendum est tempus et locum non fuisse comprehensa à Philosopho in ea particula. vel inquo: tametsi fuisse censeant non tantum Buridanus cap. praecedenti relatus sed etiam Iauelus tract. 2. cap. 1. Richardus in 4. dist. 17. art. 3. q. 4. Burleus 3. ethic. cap. 1. necnon ipsemet D. Thomas 2. 2. q. 7. art. 4. ad 2m reuocatis opinor quod docuerat 3. ethic. lect. 3. ibi enim circumstantiam expresse docuerat. Cur igitur Philosophus in ea particula Vel inquo non comprehenderit tempus et locum ut supra à nobis luculenter probatum est, an ea omiserit? omisisse censet Alexander Alensis. 2p. q. 106. memb. 4. q. 1. nimirum sunt actioni extrinseca sed siquid valeret hoc ratio et cęterae circumstantiae praetermittere debuerat Philosophus.

Circa quæ enim sunt extrinseca actioni vnelle nãq sumpta ad vnitas tempora & et loci: quod rei sunt vnitrica et subitales quoad eius esse morale sane et ipsey habent tempus et locus. Quocã exeddeam tempus et locu non præter-missa omnino esse a Philosopho sed ad quid sue subiq operationi ea esse ab illo reuocata: subitis enim ab eo operatio sñ esse morale, quod habet: quo sensu ad eius subiq spectare tempus et locu non semel ostensum est. frustra ergo. atq ex anti proximis falso colligitur Aristotelẽ nõ egisse de circumstantijs subitalibus, q. non egit de tempore et loco.

Caput. 4.

Proponuntur, et soluuntur argẽta circa circumst.as

Actus vnteriores, qua se teneant ex parte ipsiusmet.

Hactenus proposuimus atq enodauimus argẽta ab authoritate Philosoph. circa circumstantias actus vnteriorij nrae voluntatis. Reliquum est ut quas ratiõnes aduersus eas milcant. Th. diluamus: atq primis. quæ difficultatem maxime possunt aduersus circumst.as ipsum met actus vnteriorẽ afficiente videlicet vntensione, libertate, mora, minorem ve duratione &c. quæ quod non augeant bonitatẽ actus vnteriorij probari potẽ primo hunc in modum.

Prædicte circumst.æ non possunt dare actui vnteriori bonitatẽ moralẽ. ergo nec maiorẽ consequẽs. videtur optima ẽ enim huiusmodi: Non possum absolute melius hoc actu: ergo nec eo magis melius quam peculiari actu. sint pbr. q. nã nihil potẽ impertire bonitatẽ actui vnteriori quod non sit eius obiectu. Istæ circumst.æ & quibus agimus, per se loq. non sunt obiectu actus vnteriorij bonj in se moris: ut enim intense, ut libere, ut longo tempore Deum amem, opus non ẽ ut reflecta vn intensione libertate, aut duratione mei amoris, earue amem aut cognoscam. q. &c.

Sed quod assumpty ẽ in primo dubio. actum scilicet vnteriorẽ habere non posse bonitatẽ abeo quod non fluent eius obiu. pbr. ex authoritate D. Thomæ 1. 2. q. 19. art. 3. vbi. Bonitas voluntatis exilio illo vno dependet quod per se facit bonitatẽ vn actu scilicet ex obiecto. 2o. ex eodẽ D. Thoma vbidem. quo fieri aliquid prius vnquocumq ẽ ei eo esse debet simplicius. sic Deus vt ẽ inter oña entia primus ita et simplicissimus: sic vnitas ut ẽ prius omnibus numeris ita et omnes simplicitate antecellit, ac nemimmq admittit inse portionẽ. Bonitas autẽ formalis actus vnteriorij ẽ prior qua bonitas formalis actus exteriorij cum hac ab illa distincta. Est ergo ea simplicior: quod si simplicior sane et paucioribus constans atq stricta. quo fit ut cum bonitas formalis actus exteriorij attendatur sñ diuersa videlicet sñ obiecta, et varias circumst.as & beat ẽ triplex bonitas actus vnteriorij attendi sñ vnu, id ẽ sñ obiecta. Ab hoc ergo solo vendicat bonitatẽ. 3o. si qua ratione posset actus vnteriorij habere bonitatẽ abeo quod non est eius obiu. maxime q. quod ei non obijcitur, sed ẽ eius accidens veluti vntensio libertas ac duratio facere potẽ eum melioremmoraliter hominem qui eis eligit magis bene operante: at hoc est falsu: q. nemo censetur bene operari nisi q. vult bonu: q. nec magis bene operari nisi q. vult maius

bonum: Malus autem bonus esse Voluit, est esse obiecto. g°. Sch obiecto re-
ferri debet acceptum quidquid efficit actu, intenso, melioro aut melius ope-
rante, eius authore.

33 Arguer 2° in particulari adversus axiomat 3 interpositi
sicut intendit actu bonus, ita et remittit actu, remittatur, sed repetito actus boni aut
mali non est eius circumst.a g°. nec intensio. Repetitone actus non esse eius
circumst.a pbr tum q°. nec circumst.a mutari speue ut patet nec etiam
infra cade, notabiliter aggravans, est enim de fide et a Concilio Tridentino
sess. 14. cap. 5. de penit. exprimi debere in confessione numerum seu repetitionem
actus interioris mali. atqui non e de fide sed satis in ambiguo ponitur an tenea-
mur exprimere in confess.e circumst.as que notabiliter aggravant infra eande
speue: ita etia quanvis Joannes Maior in 4. dist. 17. q. 4. Circumstantiis a
nobis recensitis alia addat nempe quoties seu repetitione actus moralis coteris
itaq; tradunt coteri Theologi. Presertim Cajet. q. 7. art. 3. in commentario
Sayrus t. 1. lib. 2. cap. 3. num 13. Valentia disp. 2. q. 2. puncto 2.
Lorca disp. 6. ad fine Vazquez disp. 30. cap. 1. num. 7. Salas t. 1. trac. 4.
disp. vltima sect. 2. n. 7 et Granados tract. 2. trac. 20. disp. 3. n. 3.

34 Vtenius etiam quod intensio non sit circumst.a actus interioris Nam de hac
quia si forte cui posset in maiori radicatione in subiecto ac perfectiori cui
illa vnione sustineri quidq; posset eam accidentaliter actu circumstare: quid enim
clarius quam vnius perfectius magisq; radicari actu eius esse vehementius accens?
Coteru aliter explicandu esse intensione est a nobis in metha ex nris mani-
feste demonstratis aduersus Thomistas: Tuteq; Vritit meo quod actus re-
missus diuinat esse totius q; mutetur substantialiter malitia actu perfectione
et sic ea est subst.a actus. quomodo q°. esse potest eius accens vel numerari
inter eius circumst.as accidentales et quibus solis agimus. Aut fit additione gra-
dus ad gradu, et sic cui novus gradus non tam alteri succedens quia ei coexi-
stens eumq; perficiens eius conditionis sit ut per eum non minus quia per
priorem, Deum amemus ve. sane non potuit non pertinere ad substa
amoris Dei. eius igitr circumst.a et accidens qui potest esse?

35 Arguer 3°. contra
circumst.a libertatis maioris minoris ve. si libertas foret circumstantia
actus interioris sane ex inde segueret futuum esse ut diuina gratia minuerit
bonitate morale operis nostri et eam augeret gratia diuina subtractio seu
potius diminutio. Consequentia abnegari sequela pbr. nam quo maior gratia
Dei eo magis inclinat voluntate ad operationem bonam igitr eo minus relin-
quit ea in aequilibrio ad alterum extremitatem partes. igitur eo minus libera.
gratia g°. Dei diu exercit hoc ipso minuit libertate adeo q; et bonitatem
morale si haec ratione illius tanqua circumst.ae pro crescere aut decrescere
Ergo etiam fit gratia quae quia valde intensa e minuit libertate
necessario eam augere et perficere cui de intensione illa remittit a bonitate
quantum scilicet satis e ad restituendu voluntati eam aequilibritatem

vnguc prius existabat: quod regratia dum diminuit alio augetur
libertate, quidni etiam et bonitate morale si ella è huius circumstantia
Angeles
Quinto 4° vtra circumstia durationis quia quando appellant. Bonitas
moralis amoris Dei Vg. nal è aliud qua eius entitas, nec enim è modus
aut relatio superaddita vt ostendimus in loco. atqui entitas intrica amoris Dei
è eadē, et nec maior nec minor vnse qa maior aut minus durat. q° si ea du
ratio illius sit maior siue minor nihilominus eius bonitas moralis erit eadē
et nec propterea exercet exercetve, ac proinde duratio non è circumstia eam
in intensiori actu augens aut minuēs.
Praeterea si duratio esset circumstia. 2 sexte
valens actui intensiori maiore bonitate morale profecto et facere posset actum
intensiore meritorium maioris premii gratiae et gloriae cum merito sequatur velut
proprietas bonitatis, et maius maiore. sequens è absurdum. q° et id exquo sequitur
consequentis absurdetas ulteriusq pax. nam eo negato aperto concedendum minus esse
actus bonus habere merentur spacio vnius duntaxat quadrantis meriti in
Aristo gradus gratiae et gloriae: quo quid absurdius. Sequela suadetur nam
si semel durationi atq exercitationi actus respondet aliquod praemium dis
timctum adeo quod propter eius prima productionem tribui debet nunc non potest
non respondere actui vnus gradus gratiae et gloriae, qa donat in instanti B.
quo incepit exerceri et alius ga donat habitualiter exercitatus in instanti. C
Et alius ga similiter in D atq ita deinceps alio instanti totius qua
drantis cuius igitur eius instantia sunt infinita non potest fieri quin
conservationi actus intoto illo respondeant gradus gratiae et gloriae infi
niti ac non tot quin plures.
Ad primum argctum horum respondeo actus intensiore
fortiori non habere bonitatem moralem ab eo solo quod tanqua obiectum respicit.
quare etsi non respiciat intensionem libertatem et durationem, nec ad eas tanqua
obiectum ferat. ab iis tamen nihilo seciis denominari posse meliore merito
rii. Ad prouc autem probe stratia deducta ab authoritate D. Thae respon
dent Medina Victoria, et alii plures Thomistae quorum aut s. Doctor art. illo
2° actus intensiori bonitate pendere absolute solo remoto ee esse et bonitate
duntaxat specifica et essentiali non vt accidentia et maiori seu minori
sed meo iudicio eius mente non assequuntur. Sequela vtra docet actus intensione
dici bonus ab obiecto solo, ut non habeo solo, sed habeo et circumstantiis
specificetur, dicatq bona extensiora actus. eandemq bonitatem ab obiecto solo pe
tita quae concedit actui intensiori, negat extensiori. at non negat actui ex
tensiore habere bonitatem specificam a solo obiecto, sequela eam revera non habet
aliunde. non certe a circumstantiis ut tales sunt quippe a quibus ut tales sunt
non specifice et essentialiter sed accidentaliter bonus denominari actus extensiore
tradit q. 18. art. 10. stando q° de bonitate specifica sed quacumq logiste
ri. cuius virtutem actus intensiore a solo obiecto denominari bonus.
Quoniam Respondendo
est cum Caietano Conrado, Vazquio, et Granado nontam loquutus fuisse

D. Thomam de circumstantiis quae tenent ex parte actus interioris & quibus modo disputamus quam de circumstantiis actus exterioris, quae dixisse non pauca afficere actum interiorem nisi sint eius obiecta, quantumvis respectu actus exterioris non sint obiecta aut materia circa quam. Stagis locus, tempus finis et alia eiusmodi, quae circumstant actum exteriorem ut eorum quae sunt dispersa habent unitatem in actu interiori, esseque obiecta, habeantque per modum unius, adhoc ut eum meliorem reddant, aut peiorem. ac ne multis moror exemplis. Siquis die festo elargiatur eleemosynam pauperi tempus est circumstans actionis exterioris, et non obiectum aut materia circa quam. quod si exercendus operis illud pietatis ei non incumbat ob reverentiam diei sacrae, temporisque festivi Deo dicati sane huiusmodi circumstantia talis erit vis actionis exterioris, secus vero interioris cuius non est obiectum. imo respectu eius magis liberalis foret. perinde se habebit ac si quis aliquo cum spem exegerat operibus misericordiae insisteret. Sic similiter si quis occidat hominem in loco sacro occurrens quidem exterioris circumstantia erit locus, at non actus interioris si forte homicida boni sceleri destinatus ignoret esse sacrum eumque voluntate sua nullatenus tangat. hinc est eo mereretur nullam esse obligatus praefatam circumstantiam appendi in confessione. qua autem ratione circumstantiae actus exterioris licet sint interioris obiecta sint tamen eius veracissima circumstantia patebit. infra ad finem huius disputationis.

Ad 2am probo oppositum negati antecedentis respondeo facile potest ex dictis sequendo si sermo sit de iis circumstantiis quae afficiunt ac circumstant actum exteriorem eumque in suo genere bonum denominant nihil enim moralitatis affert actui interiori nihil eius bonitatem auget nisi ut illius ratio uniantur in ratione obiecti. hoc solum voluit D. Thomas ubi: hoc est non aliud intulit ex praestantia, et maiori illa simplicitate actus interni. sit quis non conspiciat cum hoc optime conciliari quod interim sua sint actui interiori propriae circumstantiae quae quin interius obiectum eum, denominet meliorem magisque laudabilem.

Ad 3am probo respondendum concessa maiori et negata minori. Ad cuius probo dico eum sane esse verum, sed ter consequentia falsam atque sophisticam. Ex eo enim quod nemo bene operatur nisi volens bonum ut sequatur nec melius posse quae operatur nisi velit minus bonum et non sufficiat quod idem bonum magis velit id est intensius, aut diutius, sive quod perinde sit magis vel quoad intensionem vel quoad libertatem vel quoad durationem. Profecto. velle bonum importat duo actum scilicet quo quis vult, et id boni quod vult. ut ergo hoc quod est velle bonum exercat interiorem bonitatem exercere faciat. satis erit quod exercat ex alterutro capite et sive ex parte voluntatis sive ex parte boni voliti. Incrementum ergo sumens absolute ei oppositum et abeo refutat in bonitate actus interni non habet esse penes bonum volitum necessaria ratione. ergo nec penes obiectum ut infertur in argumento.

Ad 4um argumentum quod peculiariter diiudicabatur

contra circumst.ª intēsionis, Respondeo bene esse q.d statuunt cōtra Theologi actu quo intensior ē eo esse cæteris paribus meliore aut perfectiore. Ad priore probb. ꝺ̄ ꝺicendū ē repetitione actus intensioris non esse eius circumstantia, ꝙ propter allegata authoritate Theologoru, qui fere omnes ita sentiunt tum etia propter rationē aptā ꝺ̄ ꝺicti quæ proxime mala nō est et quā insinuauit Ioannes à S. Thoma t. 1. in 1. 2. q. 7. ad eius fine pagina mihi 327. Enim vero negandū ē repetitione actus ad eius intensionē recte aptari. discrimen ultimū est q.d repetitio illa non potest esse circumst.ª actus qui desiit esse. siquide id habet circumst.ª actualis vnā re more & qua agimus ut ad rem accidentis physici supponat existentē subsantia qua circumstat, et cui ꝺicta accidere. actus aute qui desiit esse nō existit sed extitit. Deinde nec repetitio esse potē circumst.ª eius actus qui in loco succedit alterius, ē enim substabilis ipse met actus, qui succedit At hæc ratio non procedit in intensione: nam si ea fit additione gradu ad gradū non est eius ille quo perficit intensio non sit accidens ad vera circumstantia eius quē perficit et intendit cui ei non succedat sed quo-existat: et quanbis fit quoad subita amor Dei v.g. ii qui & nouo superuenit. non tamen ide amor: sed alius diuersus à priore gradu. Vñ ergo prioris saltē exit circumst.ª Vt ꝺictū ē. quod si intensio actus, ille et voluntatis fit ꝺerelictione vnius actus mali, perfectione ut probabi-lius ꝺuxi in Metha. sanè intensio non erit physice loqꝺ̄ circumst.ª actus qui intenditur. Nec enim prioris, quia prior iā ꝺesiit esse et sic esto ꝺa more Vulgi ꝺicatur intendi; ratione tamē intensionis nullam ibi vendicat circumst.ª cui non entis nullæ sunt proprietates ut ē incōi et receptā paremiā Nec etiam posteriores. tota enim subst.ª intensionis ē ipse met posterior actus Enim vero licet physice loqꝺ̄ ita se res habeat at longe aliter se habet si moraliter rē inspiciamus atq̄ interpretemur actus enim perfectior qui de nouo producit moraliter loqꝺ̄ est duplex, et totū perfectē æquiualet, ac si ille ē prioris ꝺicti minus perfecti et vnus actus, qui vero eum sequitur alius: prout ergo est alius à se ipso ē sui circumst.ª et accidens sin minus physice, saltē sin̄ respectu moraliter.

Neq̄ exhibetur ad posteriore probb. ꝺ̄ ꝺicta: tota enim eò spectat ut persuadeat nec intensionē ponente intensione ex gradibus, nec intensionē ea, in dui-sibile, qæ minime graduale, statuente explicari à nobis posse ut intendi actus non sit ipsamet eius substa ut aliquid extra eam, quemadmodū oportet ad rationē circumst.ª at rationem exposuimus in vtraq̄ sentia quo pacto verū esse potest intensionē esse non omnino substale actui, sed potius ei quodammodo circumstantiale.

Ad. 2ū̄ ꝺicitur ꝺ̄. non semper esse verū crescente gratia Dei libertatē decrescere, aut ē contrario quanuis enim gratia inuitet vo luntatē ad bonū et ex hac parte minuere videatur libertatē at quidquid ei ē tribuit cumulatissime compensare potē et etiam obtet intellectū illuminādo atq̄ augendo cognitionē indifferentē. Quid. quod absurdū non sit gratia aliqd minuere libertatē. hinc enim haud sit bonitatē et perfectionem

morale actus interioris vi gratiæ minui. Ratio 2ª. q.ª et si gratia quãdo
crescit atq; uberior è tollat aliquid de indria et libertate actus at extollit
augetq; eius entitatẽ: cum igitur eius bonitas moralis quodlecat non ex sola
eius libertate sed multo maxime ex illius etiã entitate. Certe non est qua
obrẽ eiusmodi bonitas in gre moris actu efficiens censeatur minui ablatis
vi gratiæ et non potius crescere cum maius esse possit incremẽtu. d. gratia
habet penes entitatẽ quã decrementu quod accipit ab ea penes libertatẽ
quod si intret
45 quis absurdu esse bonitatẽ moralẽ supernaturã intemeratissimæ sanctamq;
Virginis ex capite et vel sm̃ quid, ac penes aliqua sui parte minui à gratia
magisq; hanc decere ut tanta, talis bonitas quomodolibet sumpta ne mi
nimũ imperfecta ratiuna quæ ut illata reputat: inconstanter est gratiam
Vnionis hypostaticæ quæ gratiarũ maxima è sm̃ quid et penes libertatẽ
minuere quodamodo bonitatẽ moralẽ atq; laudabilitatẽ operis Xpi, quippe
qui non fuit liber ad peccandũ et in quo non habuit locũ laus illa Eccleia
stici. 31. Qui potuit transgredi et non è transgressus.

46 4ª axẽtia duas tenet partes ad quarũ priorẽ respondeo bonitatẽ moralẽ actus interioris ut talis
non esse modũ aut relationẽ ei superadditã, sed ipsammet eius entitatẽ
non tamen sola, sed simul per libertatẽ cui qua iuncta è. nec enim is esset
actus et non esset liber nisi gre moris bonus foret sed tantũ malus, ut è
explicui atq; probavi. Porro maior ratiocinatio actus arbitrio nostro insinuatis
partibus determinati temporis libera maiorẽ imperat libertatẽ saltem
extensiuè, non è. g.ª cui actus interni bonitatẽ moralẽ ut talẽ non possit pro
movere sicut oportet ad id ut eius intuitu circumstãtia moralis. Posterior pars
4ª axeos qua nobis obiicitur ex circumstãtia durationis seqũ in actu interiori
meritũ simpliciter infinitũ adeo è axẽtiosa atq; difficilis ut non possit hoc
vitex ei satisfieri: quo circa eam sequentibus capitibus expediã.

Caput. 5.

Quo pacto non sequatur ex circumstãtia duratiõis meritũ simpliciter infinitũ.

47 Nodũ hunc adeo implicitũ quem primi texuere, primiq; retexere non potuere
nominales, quem Thomistæ atq; Scotistæ contempserunt magis qua enodarunt.
ni postea Authores felicissimè compati sunt sui stuere seu discindere
nixu è quot viis eum aggressi sint quanta ratione, vi ac subtilitate. Pal
mam tamen cæteris præripuisse mihi videtur, et maiori dexteritate ac fe
licitate rem explicuisse eximius Doctor et si prisca eum secla tu lisent
Doctorum coryphæus P. Franciscus Suarez tom. 3. de gratia lib. 12
cap. 21. et 1. 2. tract. 3. de bonitate et malitia humanorũ actuum
disp. 5. sect. 3. a num 23 usq; ad 35. et nopusc. de velocit. et re
missione meritorũ d. 12. s. 3. n. 36 et sequentibus. Doctrina his locis
ab eo tradita sequutus sum in Phia eamq; habet. ff. declarare atq; tueri.

Arbitror g°. ex mente tanti Magistri nil male eam assignor aliud premiu gratie et glorie essentialis respondere actui amoris Dei simplici et subitaliter sumpto aliud vo et longe aliud eius intuitioni per spacium alicuius temporis finiti. Vg. Unius quadrantis. primus illud premiu sc. manenter totum simul videlicet instanti quo incipit Voluntas Deum amare nec minus cu dicta propter subitam quam amoris quietem tunc tota ponitur. posterius premium confertur non tota simul nec permanenter sed successive sc. successione scilicet temporis labentis cui commensuratur actus et unquo intuitus. Primus illud premium ex dictis ideo et nec maius nec minus sive actus amoris Dei intuetur longo tempore sive parvo, nec enim quod mora temporis sit longa vel parva variat subitum prefati actus, posterius vero diversum pro temporis diversitate, et inequalitate, utpote que varia intuitionem, cuius virtute turbata eam quod facit inequalem.

Quanus autem crescere possit posterius premium ex incremento temporis quod respondet intuitioni actus, sicut et decrescere pro detrimento ac breuitate eiusdem temporis, tempus quod esse potest maius et minus per partes infinitas; tanta abest ut hinc sequatur id premii esse simpliciter infinitum ut potius sequatur oppositum videlicet illud esse tantum sim quid ac proportionaliter sive indeterminate versus minimum infinitum, quia enim non cernat partes infinitas temporis cui respondet et in quibus succesive donatur esse tantum aliquotas sive proportionales atq indeterminatas. Simile exemplum infinitatis et non maioris in premio cuius sunt mensura refundent. Atq hinc patet ad postremam difficultatem capitis precedentis huc remissam facile enim in ea supponitur quod in singulis instantibus, et partibus eius, indeterminatis quo durat actus amoris Dei per spacium Unius quadrantis merearetur gradum partemve determinatam gratie et glorie essentialis: haudquaquam mereretur sed tantum indivisibile, et partem indeterminatam: quoniam licet instantia et partes indeterminate temporis quibus durat sint infinite non ob id fit eum mereri infinitas partes determinatas gratie et glorie essentialis. Proinde dica. quo autem hec soluta qua apprime vera atq solida existimo magis elucescat, quedam aduersus eam obiectiones struenda nobis sunt atq destruenda.

Obiicies 1°. Non minus est in Deo mundu hunc primo producere qua mercede tantum quod virtute meo arguit ac preexponit creaturarum suarum productu intuitive quanta quide eam inchoarit. Ita tenent Ecclesie Patres presertim vero Chrisostomus homil. 2. in epist. ad Heb. ubi. non minus est intuere mundu qua fecisse. Sed hoc pacto tenet aliquid adminandi dicere adhuc amplius est: nam in faciendo vere quide essentie producte sunt in intuendo vi.

ea que facta sunt, ne ad nihily reuertantur et homl. 3. in epist. ad Colosen. Ne puter solum esse ministru, licet eum ex nihilo ea reparare. quod non minus est quam ex nihilo creare. Hactenus ille. Pari. g. ratione inuoluntate rita non minus et nec minori premio aut laude digne, itinerare actu amoris Dei in quouis vel minimo instanti quam eum primo producere et in eius productu in primo instanti respondet vita pacis gratie et gloriae essentialis. g. etalia etas determinata caeli non minor ei respondebit eius durate unquouis instanti et parte indeterminata temporis sequentis. Cum modi autem instantia et partes sunt infinita. quare et

Rō Confer

Vationem seu continuationem mundi eadem quate sumpta inuoluere duas actiones alteram terminata ad subitam mundi in se. alteram vero terminata ad durate eius sequentes actum ex quo fuit productus in se. quare reseruatio mundi non distinguitur adequate sed adsumpta inadequate actu in quid a prima eius creatione Sta contra scholasticos et Rō apud Sotu. lib. 10. de iust. diuin. c. 10. Aliquos retuli in Phia, eorumq; authoritate ego magis fidem facerem rationes adhuc non paucas nec parui efficaces. Ne autem doctrinam hanc quam suppono ad mea, Rōdist. reali durationis, a re durante et tempore fluente sentio, quamvis alioqui valde probabile, atq; inter RR. magis eo videar recedere: cum dico conseruationem esse duas actiones ideo tantum intelligi velim ut sint duae vel physice vel moraliter siue ut loquuntur ex alio vel realiter vel rationis. nam si duratio est realiter ac physice distincta a re durante et tempore labente actio ad vna, et actio ad alia terminata erunt duae actiones realiter ac physice distincte inuice. quod si duratio non distinguatur nisi tantum moraliter ac ratione sua, a re durante et tempore unquo durat, altera tantum et non amplius distinguentur atq; multiplicabuntur actiones ex quibus supra.

His constitutis

conseruatio mundi qua non distinguitur a prima eius creatione producit substantia mundi in se, hoc ergo ex capite curet ne inaequalis? Ut vero ab ea distinguitur non producit quidq; subito mundo: at producit durationem aequalem ei per quam durat mundus, et actio eius creatiua cui primo incipiunt: nec igitur ex hoc capite debet actio conseruatiua mundi actioni eius primo creatiue deesse. Undequaq; ergo ei par est, atq; hoc et non aliud Ecclesia Rō et scholastici Doctores volunt. at ex hoc non aliud inferetur quia conseruata libera amoris Dei in quouis instanti, aut parte temporis esse eius aequale prime eius productioni, et nec minoris premii nec minoris laudis meritoria. Verum ut conseruatio mundi est aequalis primae eius productioni qua est eadem actio physica cui illa insensu nuper explicato, ita etiam libera conseruatio amoris Dei erit aequalis meriti

Linee de actibus tum. anis

cum prima eius productione q.ª eodē actu mentiora cui illa quare merebitur sicut illa augmenta, et gratiæ et gloriæ non tamen aliud, sed idē ac prorsus indistincte; quidquid autē ab ea meretur diuersificat augmentū gratiæ et gloriæ indeterminatum aut indiuisibile ad instar eius quod debetur durationi quæ primo incepit durare amor Dei, et eius productio.

Obiicies 2.º et forte recidit in idem non minus cruciat dolor continuatus quam primo incipiens sit idē nec satisfaciat remissorque antea: id quod experientia ipsa patentissimum est. g.º nec minus meretur actus amoris Dei cui incipit gratia, et diminuatur: atqui minus meretur meretur quia liberè continuatus si eius continuationi non responderet in quolibet instanti aut parte indeterminata temporis augmentū gratiæ et gloriæ essentialis sicut respondet eius primæ productioni

R. dolore continuatum dum modo idē sit nec unius intensionis varietas contingat ulla tanto cruciare quantum cruciavit in 1.º instanti suæ productionis: at non diuerso cruciatu sed eodē quidni enim cruciatus sit idē cui supponatur dolore esse eundē? aut cur sicut huius sic etiam et illius duratio sola non dicatur esse diuersa? In ea.g.º sola et non in cruciatu quo tempore erit diuersitas. quocirca etiam amor Dei tanto erit, tantumque meretur in sequenti instanti ac in 1.º: id tamen qua non est aliud eius sim se et quoad substantiam semper meretur in primo et in 2.º, sed omnino idē tantumque diuersitas est in durationibus, quæ non est cur in merito pariat inæqualitatē ullā: nam durationi primæ ut distinctæ à subsequenti amoris Dei haud respondet aliud præmium quam indiuisibile, aut diuisibile indeterminatum. quod et sequentibus durationibus potē respondere: alia 2.º ex parte, ut subsistentiæ amoris Dei primo producti, sic et ei continuato respondet augmentum gratiæ et gloriæ determinatum non tē aliud sed prorsus idē ut iam constitutum est.

Obiicies 3.º Si continuatione actus in quoquumque instanti et parte etiam indeterminata temporis exercetur novo libertatis (ut ipsammet actus substantia) tum q.ª nova actio terminata ad subsistentiam actus et non ad modum ullius actus portentosæ: tum etiam q.ª voluntate ponē destruere subsistentiam actus, eamque non destruere, ut eam exercere libertatem circa subsistentiam actus. at liberè continuari actus et eius substantia à voluntate destrui ponē et non destrui: ergo nouum libertatis exercitium circa subsistentiam actus: adeo ideo respondet primæ productioni actus pars et terminata gratiæ et gloriæ eadem diuersa à parte et terminata quæ cuiusque alicui actui antecedit respondet,

Absolutè

Si forte contingat aliũm antecessisse, qua talis prima productio terminatur & novo ad substã actus quam primò producit et circa eam exercet novam libertatem, cum ergo continuatio eius actus terminetur & novo ad eius substantia et circa illã exerceat nouã libertatẽ sane non ẽ qua propter tali continuationi in quorumd̃ instanti, aut parte etiam indeterminata temporis non respondeat pars determinata gratiæ et gloriæ. At instantia et partes saltem indeterminato temporis in quibus libere renouata actus, sunt infinita

Q. per conservationẽ libertatis actus amoris Dei non exerceri denovo libertatẽ cõ substã eius actus sm̃ se sumpta sed tantũ circa substã illius respective ad instantia partesq̃ temporis in quibus continuata, quare &c. Prima probatio straxia nihil suadet imprimis enim falsum ẽ quod assumit conservationẽ actus esse novam actionem terminatã ad substã eius sm̃ se quamvis enim Joannes Cardinalis de Lugo et alii eum secuti id senserint, cõis tñ et vera sententia quam docui in Phia actionẽ conservativã, quãs à primo creato vadistinctam terminari non tam ad substã rei cuius vis, quam admodũ duratione ea posteriore. Deinde transeat quod assumetur esse verum: certe nihil inde concluditur: quemadmodũ enim, si postea esset in instanti A infusus mihi sine me amor Dei produceret ãme in eodẽ instanti per secũdã actionẽ mihi libeam pendentem̃q̃ non à solo Deo ad instar priorũ sed simul à meo arbitrio quamvis minimo culore, quemadmodũ in quo instanti eventu exercitus libertatis incipiens de novo in Dei signo rationis esset nova actio terminata ad substã amoris, et tamen non exerceretur de novo libertas circa substã amoris sm̃ se sed cõ eam ut relata ad meum arbitrium et aliqua ratione modificata ita similiter. &c. Ad 3tiũ Dico his

constat nihil esse momenti in altera probatione straxia. Nequidẽ destruere actũ non ẽ facere, ut non existat actus sm̃ se sive ut illius sm̃ se deturcaxentia, sed tantũ ut eius substã ad esse non sit in eo instanti positiua, fiat in primo ut ve deturcaxentia illius respective ad sequẽs instans, aut ad duratione qua meo esset postea habitura si conservaretur quocirca et si Deus voluntas potest destruere et non destruat amorem Dei id minime acquirit libertatẽ eius de novo exercendi cõ substã eius actus sm̃ se sed dumtaxat cõ illam ut relata ad tempus quod successive labitur.

Scio dortunam hanc statim ac est à me tradita in Phia detrectatores habuisse non paucos quibus eo nomine displicuit quod videlicet ex illa sequeretur omnẽ si semel existat in tempore existere hoc vero de eterno patet ratione rem quæ destruitur in eternũ tamen durare quantũvis sit vere destructa et non reproducta quibus quid absurdius?

sequela ꝑbr. nam perme rei semel existentis non potest dari vnqua
caxentia, qua sit eius sm̃ se caxentia quod vn Phiá mſeeba exeo explo
ratissimo, et á nemine non admisso ꝑrio Omne quod est ex suppoñe one,
quod est, non potest non esse; quare si semel res é sm̃ se dra. Tum sic:
Rei semel existentis vn aliquo tempore non data unqua caxentia qua
sit eius sm̃ se sumpta caxentia: g. eius caxentia nõ data ab æterno exgo
dabitr res ipsa ab æterno. Deinde non obstante destructione rei eius gꝺ
non reproductione haud data vn meis ꝑriis eius sm̃ se sumpta caxentia,
haud etiam dabitr in æterny. existet g. in æterny res ipsa ut ut destructa
et non reproducta.

Displicuit ea doctrina non paucis quod exea sequaretr 5
destructione rerum tale non esse nisi nomine tenus: quomodo enim vere
realiter gꝺ destrui ꝑtè id quod existit simpliciter existere aute sm̃ se.
é simpliciter existere cum id quod ita existit non permittat vn mei prin
cipiis dare sui caxentia, sed tantu duxationis subsequutæ. id g. quod exis 62
tit sm̃ se vere non destructu: nihil aute eorum quæ destruunt per me desinit
existere sm̃ se: nihil g. eorum vere, nihil nisi nomine tenus destructa
Hæc ille
met mihi primus opposui hęc et non alia opposuere postea alii nihil
Reo addenter nisi benevolentia et amoris exga me signa. Sed quod attinet
ad primu illud ꝓpugnavi appositissimo exemplo vbicationis. nam hic 63
existens non existo Romæ: et tamen mea caxentia non est Romæ, cui
enim mei nondu sit caxentia sed potius existia et vita, quomodo caxen
tia mea esse potest alicubi? similiter g. etsi rei sm̃ se sumpta caxen
tia non potuerit esse ab æterno si semel res sit in tempore, nec potuit esse po
tea in æterny esto res destructa non propterea ver erit ab æterno si
incipiat in tempore, aut erit in æterny si gꝺ destructa. Itaq; particula
illa Secundum se rem præscindit ab omni duxatione temporali et æterna
et neutra finit remanere in sensu compositi sui ad modum quo dei
solet voluntate sm̃ se et pro priori signo non amare nec odisse: quare
sicut exeo quod voluntati sm̃ se ac pro priori signo rationis non inhæret
caxentia amoris, haud seqtur inesse amore: ita similiter ꝯ. Era
Quod spectat
ad 2um finge a Deo produci amore extra omne subm: id sane
si contingeret nihil obstet vere amari: nec enim ipse amor, quippe vt
amet opus é cognoscere. amor aute tunc non cognosceret, g. nec esset
cognitus nec haberet cognitione nec si haberet abeapposet denominari
cognoscens. non etiã aliud ab amore distinctu tunc vere amaret
cui supponatr non dare tum amore in subto a se distincto cui pollet
denominatione amantis impertire. quemadmodu g. eo in questu
non daretr amans vllus simpliciter ac vere tale nontamen
effectu amoris sed effectu subo capacis: ita similiter cu destructu. vel

ea simpliciter et vere non existit, non tamen defectu exist.ę
sm se, nullus siquidem defectus aut carentia ad rei quę semel existit
existtę sm se terminatur, sed defectu subtę capacis: non enim res illa
ē capax, aut apta simpliciter existere nisi intempore et intexventu ali
cuius durationis exquo ortę habuit quod Dialectici statuunt Verbu
est sive existit significare cu tempore. Stagę sicut in casu posito
amor sm se id est sine rubricto amaret. et tamen magis esset verus
amor qua vere amaret, ita .B. res destructa existit sm se, id est
absq; ulla duratione: ita tamen existere magis est eius existentia
esse vel fuisse vere existtę quam vere ac simpliciter existere eo quod
hęc denominatio nulli possit inesse ac ne ipsi quidę existę si forte
hęc distinguitur ab eis. nisi detę durato aliqua, quę sit rei existtę
simul cum intermentium, atq; coronys

Porrò vt dictum hanc magis magisq;
applicem ad id de quo agimus, quemadmodum si homine amante deus
exlet non destructo tamen amore, sed eo sic exvato extra subtę tunc nulla
novitas daretur quoad amorę sm se: sic voluntate nūa posite non amare
in sequenti instanti ingno pergit amare, non est eam exercere de novo si
bertate cā amorę sm se, sive cā eius subitę ut præcisam ab ō alio
sed tantu cā ea, vt relatę ad varias dilationy vices, alternationemq; mul
tiplice temporis.

Sequi tamen ingenio allegi non possit quo pacto non detur
carentia rei sm se, cum destructus, si semel rem destructa existere sm
se, non sit eam simpliciter existere, dicat si velit, pxime enim licet, rem
destructa et nihilominus existentę sm se hoc ipso existere simpliciter et
vere non in instanti ullo reali: at in instanti nāe ea scilicet quo duratione
anteverlit omnę: existā ante rei in signo nāe non magis obest eius destructio
ni instanti reali; qua intrinsece in instanti nāe obest eius detractioni ad
unu in instanti reali. Hinc quod eodē modo dicito, si libet, rem destructa
et tamen existentę sm se existere eo ipso simpliciter in æternitate
non tamen ea ratione, qua præsentia rerū in æternitate explicant
Thomistę sed alia longe diversa. hi enim volunt rem prius tempore
quam existit cum propria duratione existere in æternitate, nec non
etia posterius tempore ad sui ultimu esse in eadē æternitate existere ac
permanere: hęc aute sunt inintelligibilia: qui enim potest intelligi
quod temporaliter non ē tamen prius aut posterius tempore esse
aut existere in æternitate. Stagę id solum habet probabilitatę quod
res destructa sit simpliciter existens in æternitate, quamvis non post destru
ctionę suam, nec etia ante suam primā productionē sed nec post nec
ante, imo pro priori nāe ad omnę priorita et posteritatem in
temporalē. Atq; hac existā rerum in æternitate quidā co
existā sive simultas magis ordine nāe quā tempore suspicor fuisse loquutę

Angelicy Preceptoris. Hæc respondebam vni Patri; hæc 65
iterum respondeo et nihil amplius, nisi quod meam partem non esset, vllam
aut apprehensionem aut filaucia corrigere.

Quanuis autem in solutione superiori 65
nihil desiderauerit possit, eamq; veritatem intimi principijs mihi certam. Vt
ut tamen constet in ordine priùs defendi posse sententiam Eximii Doctoris, et quòmagis
ri studio impugnari à Recentioribus eò esse magis inexpugnabilem, id circo alia
ad arcendas vim quo versamur solutionem eamq; a doctrina qua nuper suppositi
independentiæ adiicio. Itaq; permitto disputandi gratia in conservatione actus
amoris Dei exerceri de novo libertatem circa substantiam eius sine sumpta
eiusdem ita sumptæ et non relatæ ad futurum, tempus dari posse carentiam
vllo quovis instanti eorum omnibus libere conservatur. * Nihilominus ma
iore argti distinguo in hunc modum: per continuationem actus exercetur
de novo libertas circa substantiam actus; novitate se tenente ex parte ter-
mini producti nego maiorem: novitate se tenente ex parte actionis pro
ductivæ, concedo maiorem. Deinde distinguo minorem: ideo amori cum primò
producitur, eiusve primæ productioni debetur pars determinata gratiæ et
gloriæ, qa talis prima productio exercet novam libertatem circa substan-
tiam actus: ita ut novitas se teneat ex parte amoris producti quasi
sit novus amor ac substantialiter diuersus à quovis amore præcedente 66
multò magis à præuia sui carentia, concedo minorem: ita ut novitas
se teneat ex parte actionis qua primò producitur, nego minorem. Ne-
scit consequentiam esse omnino nullam: cum enim augmentum determinatum
gratiæ et gloriæ quod respondet substantiæ amoris solum debeatur pro-
pter terminum productum, nouumq; augmentum determinatum non debeatur
nisi propter novum terminum, habente se nova actione libera, ut ordine
mea ad id debiti: cum item in conservatione actus nulla novitas se
teneat ex parte termini, solaq; se teneat ex parte actionis conservati-
uæ; ideo haud sequitur ex eo quod libere conservetur amor in infinitis
instantibus, ac partibus indeterminatis temporis deberi infinitas par-
tes determinatas gratiæ et gloriæ sed vnam solam respondentem
vni ~~quantitati~~ duntaxat termino producto. Si qua autem est infinitas
successiva et fluxa in actionibus, sicut ea est indeterminata et ex indiui-
sibilibus coalescens, ita sanè consimilis et non maior debet esse infini-
tas gratiæ et gloriæ quâ successive præmiantur actiones.

Caput. 6.

Prosequutio argumentorum aduersus veritatem modi tuendi finitatem meriti non obstante circumstantia durationis.

Obijcies

65 Obiicies 4°. Duratio amoris Dei siue indiuisibilis, siue diuisibilis per partes soluim aliquotas, et indeterminatas, hoc ipso quod libere producatur à voluntate est adeo mexalter estimabilis atq; actus saltem remississimus misericordiæ quoad substantiam et secundum se sumptus: quanuis enim ea duratio de qua sermo est non æquet perfectionem amoris Dei quem afficit, at misericordiæ, et aliarum virtutum inferiorum actus præsertim imperfectissimos cui non possit æquare? Sanè tales actus possunt esse minùs, et minùs perfecti in infinitum: quidni ergo deuenire sit ad aliquos adeò imperfectum, ut non sit perfectior, nec æstimabilior in genere moris quã duratio amoris Dei, de qua agimus. Talis ergo sit actus misericordiæ vel actum sic argumentor. Si in quouis instanti, ac parte indeterminata quadrantis horæ produceret voluntas miraculosè nouum actum misericordiæ ~~misericordiæ~~ in quo infinitis quibus constat quadrans infinitos, certè infinitos gradus gratiæ et gloriæ mereretur: est ergo non potuit non meruisse de facto cum de facto infinitas durationes saltem indiuisibiles, et indeterminatas amoris Dei in præfato quadrantis spatio producat: hæc posterior infinita cum æquiualeat ei priori, cui non sit infinitè simpliciter meritoria ad instar prioris?

Respondeo produci posse à Deo animas rationales minus et minus perfectas in infinitum, et tamen nunquam peruenire posse ad animam ullam rationalem usq; adeo imperfectam ut æquari possit ab anima ulla bellua: mixãdum ergo non est si gradus decrescere possint in infinitum actus misericordiæ nullus tamen adeo esse possit imperfectus ut æquari queat à duratione ulla indiuisibili, aut indeterminatã etiam amoris Dei: quare etã

Obiicies 5°. quãuis

66 contractio amoris Dei tanta esse possit, totq; partes habere determinatas ut prout considerata à substantia amoris eius merito fortasse possit superare, tamen usq; eo etiam potest decrescere, et ad tempus tam breue vel ut vera non sit tam meritoria ac substantia amoris, nec plus ei gratiæ aut gloriæ debeatur sed minus: an non duratio amoris Dei est circumstãa illius? est profectò sicqua alia. At in infinitum loquendo circumstantia qua multiplicata, aucta & superabat substantiam potest, si minuatur præsertim in infinitum, eam non superare sed potius abea tandem superari: eo vel maximè quod substantia ex genere suo est perfectior, qua circumstantia: ergo etã. = Tum sic Aqui unius breuissimi temporis, & quo nuperelicuat duos actus amoris Dei interruptos atq; separatos et alterius ideo tempus continuo, et absq; vlla interruptione Deum amet certe plus meretur ille posterior qua hic posterior ne vn eo qui continuo Deum amat per idem spatii breuis æquo agimus est considerare et subitus amoris, et continuationis eius subitæ autem amoris respondet vnitio unus amor substantialiter æqualis

Continuatio autē inquo ingerat mentis alterius non tantis penalitas
sed etiā superatis ut supponimus. per secundū amorē Dei. qui alter
solus elicit. plus ergo meretur ille subtilis qui interrupit amorē Dei
et eo minime continuavit. Consequens autē ē absurdissimū: nam quid absur
dius quam nobis hominibus celestis paribus amorē Dei interrumpere
qua in eo ritmo persevexare? quid item incredibilius qua cessationem
ab exercitio divini amoris veritis posse meritō et laudi? Veritis
autē th. cum ingerat intimationē divini amoris maxime laudabilem
et meritoriā.

Ex. tēn cum eximio Doctore vbi supra concessa sequela
et negata sequentis absurditate. Ratio autē ā priori ē q.ª qui infra
spatiū & quo supra interrumpit et quasi discontinuat amorē Dei
cū. subitis amoris Dei magis exercet libertatē quam qui eodē
tempore in amore Dei indesinenter perseverat: non est. g.º cur ex hac
cap. non sequeat defectū continuationis amandi Deū ā se admissū
alterius ḡ hominis amorē continuatū non superet excedatq. quā autē
adducuntur ad probandā istius absurditatē nihil cogunt: nam nāq
priūs ipsa cessatio aut interruptio nonē laudabilis et meritoria
non melior qua intimatus amoris Dei sed tantū quasi occasionalit.
sublimis maior libertas cū. subitis amoris Dei cui qua cohaeret est
qua formaliter sortitur laudē, meritū premii, veruntq. excessum
quoad utrumq. comparatē perseverā et continuationis divini amoris ḡ
quanuis ex solutione hac pateat quid dicendū sit ad aliud quod sequitur
libet tamen aliud seorsum proponere ac dissolvere ne videamur ad
verarii eius difficultatē fugere

Obicies. g.º 6. melius est amare Deū
infra breue illud spatiū & quo supra absq. ulla interruptione, qua cui amorem
interrumpendo. g.º ā fortiori et melius tum Deum amare sine interruptione
quam bis amore infinitis interrumpendo. g.º et melius qua infinitos actus
amoris Dei discontinuatos ut ita loquamur per idē tempus eliciendō, infinites
enim interrumpere amorē Dei est infinitos actus amoris Dei elicere.
quibus portis se ultra. Actus melior magis ḡ meritorius qua infiniti
actus amoris Dei se succedentes eliuantē omnes infra spatiū aliquod
temporis, nequit ad instar horū non mereri infinitos gradus gratiae
et gloriae, atqui amor Dei intimatus nullatenus ḡ interruptus per
spatiū aliquod breue temporis, id scilicet & quo supra melior
est magis ḡ meritorius qua infinita multitudo actuū amoris Dei
interrupta per idē spatiū temporis: amor. g.º Dei breui tempore
intimatus merebitur infinitos gradus gratiae ḡ terminatos gratiae et gloriae
si quid forē mereri ratione intimationis. dicendū ē ergo cui nihil gratiae

70

6

7

7

ac gloriæ ratione intuitionis mereri, nec sequitur, quod producta, & inueniens sequatur.

70 Nec responderi potest ad argumentum, male meo supponi infinitos actus amoris Dei posse tempore finito successiue pertransiri atq; finiri. Etenim cum tota eorum successio supponatur commensurata ad indivisibilia ac partes indeterminatas temporis, sicut hæc possunt tempore aliquo determinato quantumvis finito, finiri tamen, ac pertransiri, sic profecto et illa. Atq; ita fatentur non pauci Aristotelici, quamvis etiã eorum non pauci sint qui negent. Verum enim vero hæc nulli eorum negant posse scilicet infra spacium temporis finiti produci infinitos actus amoris Dei. Sed hæc hæc non tot quin plures: ijs ergo æquivalebit amor Dei intensus per idem tempus: merebitur g. non tot quin plures gradus gratiæ et gloriæ, nullus q; saltem numerus gradui assignari potest quo maior alius ei non debeatur quod est absurdissimum. Necesse igitur, retractandum esse mentem omne contrarium.

Ad ter-
71 ad actum negato eius ante ad quod reducitur tota eius vis, Utrumde ante illud esse falsum, verum veruntamen haud esse melius Deum intuitu amare pro aliquod breue spacium temporis, quam perpetuo Deum amare nonabsq; intensione ac remissione actus. Ratio actus vel ex ipso met argumento q. nobis opponitur manifeste sumitur: q. nimirum alioquin sequeretur intuitionem diuini amoris per spacium aliquod breue temporis æquivalere infinitis actibus amoris Dei. Præclare quidem ac sapienter P. Suarez vbi sup. l. 2. tract. 3 disp. 15. sect. 3. num. 32. infra quod libet tempus quantumvis breve possunt fieri plures et plures actus discontinui in infinitum, q. nullus requiritur certa temporis duratio: et quilibet eorum habet totum valorem qui est in actu ex vi productionis et subita eius. q. fieri non potest ut actus durans per horam æquivaleat multitudini actuum qui infra eandem horam fieri possunt, alias æquivaleret totidem actibus æqualibus et sic in infinitum: Vnde necesse esset in se habere valorem infinitum. Fracille. Non negat tamen nec ipse id negauerim tantum posse esse temporis spacium in quo continuatur idem amor Dei, tantamq; posse esse in eodem spacio temporis distantiam inter vnum amorem Dei et alium diuersum, ut ambo non æquivaleant vni continuato

Obiicies. 72 Si Voluntas in aliquo instanti reproduceret amorem Dei prius destructum huic reproductioni responderet augmentum gratiæ et gloriæ ac certe non idem quod prima productioni amoris respondebat sed aliud diuersum et tamen per actionem reproductiuam non produceretur alius amor quoad substantiam idem ipse qui fuit primo productus: quamvis. ergo eum non destruxit sed habeat conseruatum amorem Dei haud sit eius substantia diuersa sed omnino eadem tamen ei conseruationi pro quocumq; instanti et parte indeterminata temporis respondebit augmentum determinatum gratiæ et gloriæ et non quodcumq; sed nouum atq; omnino distinctum ab eo quod suo sibi iure vendicabat prima amoris productio: cum ergo sint unus quadrantes vel (inquo domus conseruari actum) instantia

infinita totidem ꝺ̃ partes indeterminatæ, certè euitari non poterit
quin augmentum determinatæ gratiæ et gloriæ respondens conseruationi
amoris Dei per spacium unius quadrantis sit simpliciter in infinitum mul
tiplicabile.

Antecedens huius argti scz tertiæ quod ē manifestū ^ et ânemine negandum ^ tamen negata
facile probari potē hunc in modū namactio reproductiua amoris Dei
æquiualet actioni eius primo productiuæ, id quod ei ē commune cū actione
conseruatiua ut dictū ē supernus, nempe q̃ augmentū determinatæ gratiæ
et gloriæ ad instar primæ productionis. at non ide augmentū determinatū
ergo diuersū in quocunq̃ instanti et parte indeterminata temporis ꝺ̃
Quod non ide patet nam destructo eius amoris fauit ut perinde se habeat
ac si nunqua extitisset: sed si nunqua extitisset certe actu quacunq̃ parte
existere in instanti reproductionis vendicaret sibi augmentū determinatū gratiæ
et gloriæ quod nunqua prius respondisset eius subtiæ q̃ esto extitisset et fuisset
postea destructus nihilominus actu qua parte inciperet existere sor
tiretur augmentū determinatū gratiæ et gloriæ nunqua ante debitum
eius substantiæ, adeoq̃ non ide sed omnino diuersū ab eo quod debebatur
eius substantiæ cum primo voluntas Dei amauit

℟. tamen concesso
ãnti et negata cõa. Ratio disparitatis ē q̃ si amor Dei reproduceretur
ita esset ide amor quoad substiã physicæ loquendo ut moraliter esset
nouus diuersusq̃ amor etiã quoad substiã: quæ non ē mira si augmentū
determinatū gratiæ et gloriæ ei respondeat omnino nouum atq̃ distinctū
ab eo quod primæ eius productioni respondebat: admodum quo si Petrus
et Paulus per eundē indiuisibilē amorē ⸗ibere amarent Deū
altissimū concursu vndiferente miraculose præstante nō ad diuersos amoris
actus sed ad eundē, utriq̃ deberetur augmentū debitæ gratiæ et gloriæ
non ide sed diuersum, q̃ amor Dei quoad substantiã, in vtroq̃ esset
moraliter diuersus, quamvis physicè ide. Hæc autē ratio non militat in
vexuatē amoris: ea enim nulla destructione interrumpitur aut separatur
ab actione primò productiua, consequenter non ē cum subtiã amoris
quæ ea terminans et moraliter diuersa à regula quæ terminat actionē
primò productiuã.

Caput. 7.

Cætera argumenta aduersus sententiã eximii Doctoris proposita exponuntur.

Obiicies 8°. ita ab omnibus explicari debere ~~[illegible]~~ continuationē libertatis amo
ris Dei per spacium vnius quadrantis non esse infinitæ mentoriæ ut simul
defendatur eius meritū finitū non esse vrgens et inexcusabile at ratio qua tene-
mur et explicamus illud primū non defendit nec explicat hoc posterius ꝺ̃
ergo etc. Minor ꝓbr̃ ideo ducimus continuationē libertatis amoris Dei

& qua proxime non esse simpliciter infinite mentis, q. spacij quadrati eam mensurans non est simpliciter infinita nec habet partes determinatas omni fine carentes, sed tantum indeterminatas, ac pro portionales numero infinitas: ad hæc ratio non tollit, quominus mentis vllius continuationis & beat esse licet finitis, at quidem ingens adeoq. magnum vt vix credi possit. siquidem in spacio vnius quadrantis sol percurrit pene centesimam partem cœli sui si cursus eius attente videretur: cum igitur sol ipse centies sexagies sexies contineat magnitudine terræ, cui item tota terra vti cœli solaris vix habeat quantitatem sensibilem, et quanuis habeat aliqua ea non sit alicuius momenti quorum alterum alterumq. astrologi velut indubitata tradunt. sane pars illa cœli qua spacio vnius quadrantis permeat sol habebit tot partes determinatas quot habet diameter terræ, quot habet sol ipse tota tellure toties quoties dictum e maiore adempto (quod vix credi potest) quot habet cœli solaris pars propè centesima quæ quanuis centesima centies tamen milies ac multo magis terram globumq. superat, motus ergo solis pene centesimam cœli sui partem percurrens spacio vnius quadrantis non potuit non habere tot partes determinatas quot habet illa pars cœli quam percurrit: adeoq. incredibiliter plures, quam terra tota totusq. sol: igitur totidem et non pauciores partes determinatas habet continuatio libera amoris Dei per spacium vnius quadrantis: igitur augmentum gratiæ quod cadit sub eius mentis tot etiam habebit partes determinatas et non pauciores earum q. numerus licet finitus erit tamen maximus et is certe qui fidem omnem propemodum superet.

Hucusq.

Video multos succumbere q. stare nolunt a communi vexatæ sent. Aristotelis & complicibus omnium aut certe q. eam non satis capiunt. Ea autem admissa, et recte intellecta facile ipsi obiectionis solutionem arripient. negandum enim eius minor et ad eius probationem dicendum motum solis non habere tot partes determinatas quot spatium cœli, quod per spatium vnius quadrantis percurrit sed quot habet spacium temporis in quo illud percurrit. Ita q. motus ille solis est successivus et non permanens, eius q. partes determinandæ ac mensurandæ sunt per mensuram partium non loci sed temporis: tum etiam q. sicut eadem numero partes determinatæ cœli vel eodem modo occupant replentq. simul maiorem spatium modo vero minus prout scilicet aut rarefiunt aut densantur. Ita similiter eædem partes determinatæ motus localis possunt successive ac transeuntes occupare modo maius modo minus spacium loci: non ergo debent esse tot numero quot sunt partes loci quas percurrunt (id enim esset mensuram incertam fallacemq. eis assignare) sed quot sunt partes temporis in quibus loci aliquæ sublatæ maiora sive minora efficiunt: cum igitur partes determinatæ quas claudit spatium vnius quadrantis non sint propè innumerabiles, nec earum multitudo sit ingens aut incredibilis certe motus solis per spatium vnius quadrantis partibus constabit & tractu quæ facile videri possint innumeris et quarum pluralitas ac multitudo finita non sit incredibilis. Idem q. dicendum erit de vnaquaq. portione & numero finito partium determinatarum quas habet continuatio amoris Dei per spacium vnius quadrantis earumq. ex rectis quas habet

augmentum gratiæ et gloriæ respondens ei admixtæ præmii.

Hæc dicta sunt vt stetit sentª quæ suppono. At in sentª Zenonis per vndecumbibilia finita, adeoq; tot admittente partes determinatas vntempore quot sunt in loco quod per transitæ eo temporis spatio, aut si non tot, saltem dimidiu. nempe si motus omnis mox alis interrumpatur: In hac inquq; sentª remoto amore Dei per spatiu vnius quadrantis habebit plures partes determinatas quæ diameter terræ aut etas solis, et quidq; longe plures cu; tradq; habeat & beat motus solis per spatiu vnius quadrantis. consequens autē ē manifestū falsum

Nec vero retorqueri in nos potest difficultas, quippe qui etas, motus locales, omnia q; omnino partes continuæ determinatæ finitas esse cedimus. non inquq; vt nos posset retorqueri. siquidē partes determinatæ motus localis vnius prius ita sunt finitæ ut latenē habeant infinitatē partiu indeterminatarū. huius q; infinitatis beneficio possunt nihil eis addito, nihil dempto, modo maius, modo minus spacium loci eidem met tempore pertransiri, eademq; ratione partes ceræ cum rarefiunt, aut constipantur subtiliter non immutata spatij maius aut minus possunt silentij occupare, at Zenonistæ quibus omnia sunt finita quomodo defendere possunt non esse tot partes in motu quot sunt in spatio sui quod percurrit, aut certe dimidio pauciores si mobile motum suu motus interrumpat, tenere si placeat, motæ quæ movebitur

Si augmentum gratiæ quo præmiatur intuitiva libera amoris Dei, ac successiuu ea ratione qua hactenus explicatū ē, sane durationi indivisibili et instantaneę talis amoris responderet indivisibile aliquod gratiæ valut præmiu sicut enus durationi proportionali et indeterminatæ pars indeterminata gratiæ, et durationi determinatæ, determinata etas gratiæ portio. consequens est absurdū: q. indivisibile gratiæ nequaq; esse potē præmius vllius meriti. Primo enim non facit homine magis gratū cum nihil magis sit homine sit inter Aristotelicos quos sequimur quam ex indivisibilibus non re sultare magnus, et quidē absolutū partiu sine fine divisibiliu qua esset necessitas

2º. et eode reddit indivisibile gratiæ non est gratia moraliter 3º. enim in moralibus parum pro nihilo reputatur certe a fortiori minimu; et indivisibile pro nihilo reputandum ē. 3º. si indivisibile gratiæ esse posset præmium durationi indivisibili amoris Dei, et durationi etas indivisibili actus meritorius responderet æquale præmiu: Vtrq; enim responderet indivisibile gratiæ vnum autē indivisibile non est maius alio. At actui amoris Dei et actui misericordiæ quatenus existunt instantaneè debet præmium et non debet inæquale sed prorsus æquale repugnat.

multum amittat iustus absq; culpa sua, amittet autē 4º nullum gratiæ præ gratiæ indivisibilis et instantaneæ actus dilectionis præmiatæ. siquidē indivisibile terminans gratiæ aut quotcunq; amittitur, et cum puncto obtinuit tuo commutatur cum iustus non culpabiliter sed potius laudabiliter et

meritorie ad gratiam ut quinq promoveatx: aliud autē indivisibile terminativū fuit per nos premiū durationis instantaneę claudentis continuationē alicuius actus meritorii. Q. tandē positis partibus indivisibilibus gratiæ resultant de novo indivisibilia tum terminativa, tum attenuativa nec enim gratia potest ex natura rei esse velut scopa dissolutæ, aut arena sine calce: haud etiam potest abire ullo fine, terminoue excrescere: indivisibilia ergo ratione partiū debentē non ergo esse possunt premiū durationes instantaneæ actus meritorii. quod enim independenter ā merito et extra titulo debetur, non potē esse premiū meriti.

R. Concedendam esse sequelā, negat et negandam absurditatē sequentis ad primā rationē aduersarij dicendū est indivisibile additum alteri indivisibili non facere maius facere tamen si addatur partibus ut explicui in Philosophia: homine. g. gratiā per partes crescere magis deo gratū per indivisibilia: non esse ergo cur haec non sortiantur rationē premii. ad 2am rationē aduersarij dicendū ē indivisibile gratiæ siue gratiā indivisibile esse vere gratiā: nec propterea esse moraliter loquendo putandū quicquid habeat partes unquas dividi possit. q. non est spectanda ratiō quantitatis quasi molis in rebus, sed multō magis quantitas perfectionis: sicut igitur propter hanc rationē anima rationalis licet quantumuis indivisibilis, et quantitatē ē minima, est tamen ē rationalis anima et non moraliter nihil, sic similiter de gratia.

Ad 2am rationē aduersarij dicendū est unum indivisibile non esse maius alio quamuis aliud esse tamen possit maius perfectione qua aliud quare quamuis duratio instantanea amoris Dei et gratiæ etiam instantaneæ actus misericordiæ praemiari possint per indivisibile tantū gratiæ esse tamen possit inaequale praemiū utpote q. perfectius ē indivisibile gratiæ quod universi respondet quam quod alteri. Ad 3am rationē aduersarij: transeat cum iustus ut quatuor fit iustus ut quinq puncta terminativa iustitiæ deleantur siue gratiæ ut quatuor. Citra culpam hominis amitti at amittitur physice non moraliter, cum meus locum succedat punctum siue indivisibile attenuativum ei moraliter aequivalens. et eiusdem fatem cum eo perfectionis. ad 4am rationē aduersarij dicendū ē debere quidem ratione partiū gratiæ puncta eiusmodi continuativa et terminativa, non tamen adeo perfecta atq ea quae dant ad meritū operatis durationes siue indivisibiles et instantaneas amoris Dei quas libere ponit, producitq.

Obiicies 1ō et ultimō postremamq partem solutionis precedentis impugnabis. Durationes amoris Dei non ē libera prout ab eius subiecto distinguitur: haud ergo ei vel actioni pergua producitur repugnē et praemiū ullo gratiæ et gloriæ Ptr ans 1ō q. amoris Dei quantumuis liberi subiecto tamen non ē de novo libera homini cui legitur eius duratio sit homini libera, et non potius proprietas naturaliter ac necessario sequens existentiā actus qui manet durante admodum quo ei sequitur ubicatio qua est in loco, et non aliter atq duratio lapidis cui sub stantiæ necessario sequitur.

2ō. Ptr ans nam quod attinet ad indivisibilia

stituativa quibus stat amor Dei vel potius eius duratio per spacium
vnius quadrantis sunt necessaria ex supp.e partiu quas stituant: non ergo
sunt libera nec eis respondebit præmiu gultia et gloria. idem g.s patet
de indiuisibilibus terminativis: nam amor Dei incipit totus simul. g.o non succe
siue. g.o non in parte temporis. alias cu hæc sit successiua successiue vt
caperet. g.o in instanti: quod si necessario incipit in instanti cur etiam
necessario non finiatur in instanti? indiuisibilia. g.o duratione vtang.s
terminantia sunt necessaria si semel actus duret diuisibiliter atq.s in
partibus temporis. non g.o sunt libera.

3.o denig.s suadetur idem ans quoad 89
partem durationis quia amor Dei in pot existere in primo instanti in eo scilicet quo
incipit, alias primum eius esse, esset vltimum eius esse et desineret
successiue. g.o post primu illa duratione instantanea necessario sequitur
pars aliqua indeterminata durationis: hæc. g.o non erit libera ac per
consequens nec meritoria. ex quo vltimus fiet pars determinata durationis
per quam primo incipit amor Dei esse ista necessaria ex supp.e quod
talis amor existat aliquando: nec enim potest existere nisi in minimo 90
naturali temporis: id autem minime est spatium aliquod determinatu tempo
ris et si exigeret.

R. negato ans. Ad primam eius probg dicendu est 8
non solum primu produtione sed etiam seruatiu amoris Dei. ee esse
homini liberu ut experientia patentissimu est omnibus.q.s in confesto: quare ter
minus vltimus.q.s actionis non possit non esse ei liberu: eius modi autem terminum
esse durabiliter non ubicatiue: Deinde etc. Ego quide existimo impossibile quod
duratio sit modus realiter distinctus non posse intelligi quo facto per
seruatione actus exercendi et noui libertas ita ut possent non exerceri
Quitamen id putem intelligi posse, et extraneu censeat vnintelligibile esse
quomodo duratio quæ sit amor aut affectus voluntatis sit exercitiu libertatis. hinc
hinc oportet dicere duratione non distingui nisi modaliter ex aut ratione rei
a reddituante et tempore fluente non vt physice et realiter et quanuis
sic tantu distincta sufficere tamen ad notiu libertatis actus quibus incipimus
amare aut odisse.

Ad 2m probg ans. Ad quod dicendu est instans esse indiui 8
sibile quoddam continuativu duarum partium durationis esse necessariu ex supp.e
utriusq.s haud tamen utriusq.s earu sed tantu alterius antecedere tempore et
natura puncti stituativi: id enim puncti intercedat utriusq.s partis prioris
scilicet et posterioris et ita earu una est illo prior, ut alia sit eo posterior
quo fit vtriusq.s non posse ut dictu est illud antecedere. quare eius neces
saria ex supp.e vtriusq.s est necessitas ex supp.e non ante, sed consequi ac
proinde libertati nequaq.s inimica.

Quod autem spectat ad puncta terminativa quibus 8
claudit corcluditq.s merito sunt qui putent actu nisi meritoriu esse
si amoris Dei siue alius quavis incipere posse per ultimu sui non esse
siue quod proinde est in parte indeterminata aut determinata temporis non
vero intrinseca vt instanti, aut per primu sui esse quod tamen vt ne

non habeat successionē sed sit permanens et totum simul hoc non obsta-
re quo minus successiue id est in tempore successiuo quatenus pes partes suas de-
cessiue ē interpeat, non secus ac eternitas diuina sine successione vnse tempori
successiue lōbenti coexistit: quare indiuisibilia terminativa ā parte ante, ac pes
sequens etiā ea quā dicuntur ā parte post non esse necessaria ex suppō partiū
durationis. Et quidē quod attinet ad priora quanvis admittantur necessaria ex
suppō partiū durationis aduersariorū non est tamen cur debeat ea necessitas ei
benteri cum sit necessitas tantū ex suppō vestri.

Ad 5ᵃᵐ probationē vltimā antē
dicendū est imprimis multos esse qui putent etiā ex natura rei amorē Dei existere
posse in vno solo instanti sine vlla vnse successione parte tamen detinere esse in
tempore successiuo siue pes vltimus sui esse non vero pes primus sui non esse
quod sicuti est non est cur ad indiuisibile durationis sequatur necessario pars eius
indeterminata. Deinde esto sequatur necessario tamen quauis eius pars in
finitū versus minimū esse potest homini libera, quauis enim assignata
potest sequi alia minor; quod sufficiet ad merita eius vis.

Tandē quod dicitur
non posse existere actum amoris Dei nisi in minimo naturali temporis
hōlē malitia eius partē detracta adeo exigua aut non posset in minori Et
talis ē 5ᵃ aliquos, eos sufficiet qui in solo instanti temporis possent actū
libertē existere arbitrantē: Et quanvis verū sit valde tamen probabile est
nihil refferre: siquidē transacto illo minimo temporis cui non possit actus li
bertē continuari, vel in vno instanti vel in parte indeterminata temporis qui
sit minor naturali temporis minimo: quarum enim ad exactē sit opus mi
nimo naturali, nō tamen adhuc existentiam, ut patet in
nutritione. Atque hactenus nostra et eximij Doctoris
sententia de finitate meriti, quod resplendet in cuncta
uatione amoris Dei, alterius ve cuius cumque actus
bonī et salutaris. Aliam enim modum dudum
finitatis meriti et explicandi tradidi in materia de
merito: quem etiam nō probabilem iudico: sed per
angustias dum pergo in eo latius exponendo et abstrusis
cuiusdam contrarijs vindicando immorari: sicuti nec etiam
in aliorum sententijs circa presentem controversiam
referendis atque refellendis, quamvis plures sint, ac val
de ingeniosē videantur P. Suarez vbi supra et Pater
Ripalda tom. 2. de ente supernaturali

Disputatio. 8.

De circumstantiis obiectivis actus interioris

Caput. 1.

Commune aget⁹ aduersus bonitate actus interioris ex circumstantiis obtiui. Vbi quo pacto hę debeant esse Volitę.

Quoniã, supe
riori disput⁹ longius progressa ę, quę putaba, circa libetea, iucidere aliam⁹ nouam ordiri
de circumstantiis, quę relęquę sunt, videlicet obiectiuis, siue mutent speciem siue
secus. quę autę aduersus eas obiici solent agęta occasione dabunt multiplici⁹ utilis
simaq⁹ doctrinę quarę ea omnia suo ordine dissolvam. Sic exit⁹ huius disputatio=
nis præcedentis⁹ methodus sit eadem prout decet mãg sin minus eandę saltę
connexa.

Qui ergo ad initium disputationis præcedentis negant actui interiori
circumstantias omnes sic arguunt aduersus eas quę se tendendo ex parte
obiecti tribuere consentę bonitate formalę. Aut enim, inquiunt sunt cognitę et
volitę aut non. Si primum ę⁹ sunt obiectę actus interioris. Obiectę autę actus
interioris non est circumst⁹ illius sed potius eius forma et quasi substãtia
cui adiacent variæ circumst⁹ et quam circumstant multimoda accia. Sin
autę 2ũ cextę intelligi non potest quo pacto tales circumst⁹ tribuant bõi
tatę actui interiori. nęq enim immediate eum afficiunt, aut se tenent ex pte
illius ut supponit⁹. nęq etia mediate. si enim mediante aliquo maximę
mediante cognitione et volitione, at non harum medio aut munere cum
supponant⁹ non cognosci nec amari.

Responderi solet ad hoc argtũ cir
cumstantias de quibus .h. solum debere inducere amari ut largiantur
bonitatę, opus vero non esse ut directe atq⁹ expresse amentur atq⁹ in hoc
eas differre ab actus interioris obiecto, quippę quod oportet esse directe
atq⁹ expresse volitũ ut absolute loquendo dicatur ac censeatur obiectum
quod autę sufficiat in directo interpretativumq⁹ voluntarium circum
stantiis obiectiuis adhoc ut impertiant bonitatę, Sradetur.

Primo, a
odio deum⁹ Ve- esto sit ut nobis pura et immediate libera est inge
nere motus bona et laudabilis X⁹. vltra Ecclesiastici, qui potuit transgre
di et non ę⁹ transgressus - Et tamen ę⁹ tanta inducere voluntaria ut exẽ
circumst⁹ obiectiue facrant actũ interiorẽ bonũ atq⁹ laudabilẽ
sufficeret etia voluntarium inducere. 2⁹ quoties quis studiis suis
videns sequuturum esse magnum animarum fructum studere vult, litte rarq⁹
extremam operam navare magis laudandus erit melius⁹ operabitur
ingere motus, quam qui studeret nihil tale prævidens. Contrarium certe
videtur valde durum, at aliq⁹ pote⁹ is qui præcidet fructum studiis suis

sequuturu, nequaquq eum directe et expresse intendere: sine volun
tario.g. directo et expresso solum indirecto, et interpretativo sufficeret
adhoc ut circumst.a aliqua obrectivatribuat actui interiori bonitatem
3o. si
quis precisse crederet esse Regem pugnat in prælio magis laudandus
erit quam quivis plebeus, necut plus ei laudis debeatur opus erit ut ex
presse et directe dicat, volo dignitatq regiam in discrimen pugnæ adducere
Talis g.o circumst.a indirecte et interpretative volita dat bonitatq dignitatis
laudis. 2o. opus hominis recti ratione maioris gratiæ habitualis qua pollet
est melius magisq laudabile in gle moris, tdq tametsi operetur nullatenus
adverten. ad gratiq et sanctitatq suq, sed potius eam omnino ignoran
Circumst.a g.o gratiæ dat bonitatq morale, esto neutiquq cognoscatur, et-
tiamsi ex contegt.a ne indirecte amet. a fortiori g.o circumst.æ obrectivæ quæ
directe amentur poterunt bonitatq moralq turbare et augere
3o. qui dat
ex placentia et amore diuinæ bonitatis centum v.g. pauperi melius
operatur, quam si ex eadq placentia daret decem non quidq ob excessu
lens quod dat sumptq in ratione medii et obrecti mãalis ut enim vilium
est sup. disp. 7. honestas materialiter amata nullam dat bonitatq formalq
actui interiori. sed q.d tales excessus facit finem nempe Deu magis amavi
at non q.d facit eum directe et expresse magis amari. supponit enim vr
eo complacentiq expressam directamq esse eandq, siue dentx exv. siue
decem siue centu. g.o q.d facit eum magis amari indirecte et interpreta
tive. sicut igitur amor interpretativus et indirectus finis confert boni
tatq actui interiori quidni eam afferat simili amor circumstãtiarum
obrectivarum. cccccc

nisi g. ita amata bonitate non turbuit, nec potest honestas circumstantiarum

Ad primam 8

Rationem straziæ respondebit fortasse aliquis impossibile esse in nobis omissionem puram sed difficultas recurrit in Deo quem pure omittere posse probabilius est. Itaq respondeo permisso ant et negata cõ Supposito enim quod quis bene ac laudabiliter omitteret odium Dei vg. eiusmodi omissio propterea esset bona atq laudabilis quia esset propter finem alioq honestum exercitus oriretur cognitione et complacentia etiqs pro priori adeam esset dicere non tamen præcisus sed etiq voluntas ad eius g. bonitatem moralem non sufficeret voluntatem indirecte opus q esset directe atq expresse. Vide quæ diximus cit tract disp. 7

Ad 2m rationem straziæ Rx. negata maiori namq ad maiorem bonitatem formalem voluntatis studendi studii q ipsius nihil refert quem præcedere fructum ex studio suo sequuturum, nisi eum intendat et propterea quodammodo respiciat. Ita autem eum respici atq intendi non stat sine directa eius voluntate cõ dicta paulo superius. 9 28

Ad 3m rationem straziæ dicendum est voluntatem efficaciæ pugnandi pluris esse longe q magis æstimandam in Rege quam in homine plebeio hoc tamen ideo esse q. pensa circumstantia Regiæ dignitatis directe atq expresse attingit, sive sub illis terminis volo Regiam dignitatem in discrimen pugnæ conijcere, sive sub his: Volo pugnam inire q. turpe est Regem esse pauidum, aut sub iis. volo pugnare. ut exemplo meo alios ad pugnam accendam. Aut denq sub aliis quibuscumq, parum enim interest, quinam sint. 1

Ad 4m rationem straziæ respondent aliqui negato ant censent enim cum Dortore eximio disp. 5. de bonitate et malitia sect. 3. n. 7. et P. Granado contr. 2. de actibus humanis tract. 10. disp. 4. n. 7 extra habitualem facere quidem actum hominis iusti magis meritorium non tamen meliorem magisq laudabilem. Non nego dottrinam hanc esse probabilem et a me sæpissime probatam sed negq improbabile possum quod docet P. Arriaga disp. 17. de actibus humanis sect. 5. subsect. 2. num. 32. Sanctitatem persone operantis eius operationi tribuere non tantum meritum sed etiam bonitatem ac laudabilitatem maiorem, eius modi enim operatio hominis iusti, quia eius est Deo magis placet, ut supponit. q. q. eius est hoc ipso et magis bona est. Aequum enim melior bonitatis regula qua diuina voluntas. Ut intensio quin sit obiecti actus faciat eum meliorem, q. facit Deo magis acceptum placitumq, cum similiter operatio hominis iusti q. Deo complacitior, non quidem ratione melioris obiecti sed ratione iustitiæ per accidentales cumulationis, non sit hoc ipso melior, atq laudabilior? 4

Rx Q. Permisso disputandi gratia antecedente quarta probationis straziæ et negata consequentia. Circumstantiæ enim quæ se tenent ex parte operationis non vero obiecti nondebent dicere amari ut constat exemplo proxime adducto intensionis vtq aliis multis posset ostendi. ideo ergo est dicendum quia

se tenent ex parte ipsius operantis non vero obiecti: huiusmodi autem
est sanctitas eius qui obiicit: cum enim non debeat cognosci ut actus
intentionis reddat meliorem magis meritorium, qui potest retineri
exste obiecti: non g. debet directe atq; expresse amari: at circumste
obiectiua aduras ab ea exigunt omnino ipsorum se habent ex pte obti
per quam g. abea ad illas exigitur. Dixi ad initium huius responsionis
permisso disputandi gratia antie qa aliqui existimant illud amis
esse omnino falsum ac negandum verum esse multis partibus esse quod ex
maiori gratia possit sequi et quin transeat in rationem obti non excel
cat bonitas moralis nec meritum operis ut expresse ostendi in mea
et merito

Ad. 3m rationem oppositam dicendum est finem tantum indirecte
ac interpretative magis velitum aliquo actu aut quasi actu ei tribuere
maiorem laudabilitatem ac bonitatem moralem at sicut repugnat obtum
intense amari per superuenientem gradum si forte intensio actus vita-
lis est gradualis quam per alium gradum priorem supponatur absolute ama-
tum vitam implicat sine ratione medii magis velitum atq; aduentum
indirecte et interpretative magis amari quam supponatur per aliquem
actum precium amatus directe et expresse si non magis saltem absolute
si. g. at sine ad circumste ducendum est argutum id pro expresso habe-
debet, eas quam per aliquem saltem actum sint directe et expresse volitae con-
stare haud posse bonitatem moralem. Ad 4m et postremum rationem oppo-
situm patet satis ex sequentibus.

Caput. Z.

Reiectis aliis duabus solutionibus argumenta precedentis vero adhibetur.

Explosa solutione superiori eiusq; fundamento reiecto explodenda
superest 2a aliorum solutio qui respondent actum interiorem
bonum per suam substantiam respicere ac velle obiectum quod ei tribuit
primarium, speciem at circumstas talis obiecti non per suam substantiam
sed per relationem aut entitatem modalem substantiae suae superadditam ab eaq;
realiter distinctam: quoad circumstas obiectiuas non esse obiectum actus boni
substantialiter sumpti sed tantum eius modaliter siue relatiue accepti: eius
ergo prout sumitur priori modo esse posse et debere circumstas veras
metales. Ista aliqui Thomistae quos supersedeo nominibus referre
ac refellit eximius Doctor Sch. disp. 5. sect. Z. n. 9

Ipse autem eorum
primus ac refello; talis relatio aut modus quem ponunt id facit esse volitum
atq; amatum quod antea non amabatur quomodo g. non erit novus actus
quoad substantiam. Tum etiam in Phia ostendi fieri quod habitus

Vnum obtum formale ad aliud vnde obiectu formale infra latitudine
eiusdē sūe extendat per modu et relatione superadditā quin vllate
nus inde substaliter varietur similiter p. huc 8ta Deinde vt
probavi supra disp. 3. moralitas quā habet actus interior boni
ab obiecto suo primario et specifico nonē modus aut relatio superaddita
g.o nec exit modus aut relatio moralitas quā habet ā circumstātijs
obiectivis: esset autē si eas respiceret non per suā substā sed per
modu aut relatione ā se realiter distincta Rursus cum volo
dare centum aureos pauperi an substa actus sexterus meleemosinam
in cōi et modus superadditus sint ut velim diferentia stractiva eius ele
emosine nimiru quod non sit minor quam centū aureorū? At hoc
dici non potē, nam mea volitio per suā substantia et absq vllo
modo superaddito vult eleemosina in cōi quatenus ea in cōi sumpta
constet genere et dria constitutiva g.o etiā potest per se et absq
adminiculo vllius relationis aut modi velle eleemosinā in communi
et simul dria eius stractiva & qua supra. Sint hæc propter substantia
mee volitionis sexterus in primum aureum et modus superveniens
sexti in reliquos? Et nehor sustineri potest. alias cum in mea volitē
non admittent nonaginta modi realiter distincti iuxta numeru scilicet
aureorū qui supersunt quin etiā si vellem dare infinitos aureos in
finiti modi essent in vno solo meo voluntatis actu admittendi quo quid
absurdius? fac item me velle subuenire pauperi non pecunia numera
bili et vnqua sit prima vnitas et 2a. ac 3. etc. Sed re aliqua qua
sit pecunia estimabilis ut. vg. bove: sane mea volitio melior est
quidem si ovem dare vellem. an g.o substa huius volitionis sexterus
in primum punctum bovis et modus in cætera puncta? et si eius
substa sexti in primu punctu bovis meleemosinam dati quodnā exit
illud punctu? Incipiendu ne exit ā pede vel ā capite vel ā naso?
Quæ hæc et alia similia quibus implicari & bentadmensarii & posteriores
dilematis nīi possit amplectantur ridiculosa esse non conspiciat
dent g.o alii. 3.o ad arctēm principale inquo soluendo laboramus
actu interiore simi posse aut meliore aut sūm esse physicum
abeo & physica sumpto volitas esse circumsta quā circunstā obiectiua
nec tam habere vim illius ratione circumstantiarū quam obiecti:
Cæterum ut moralis ē eum non velle tales circumstantias nec eas
respicere tanquā obiectu: nonesse ergo cur eius vta simpli non
sint circumstē: Vtut nihil quod sit obiectu actus possit eius esse
circumsta. Contra tamen sic insurgo circumstē obiectiua reddit
actu interiorem meliore meliore. abeo ergo quatenus ē in melle
melioris, aliquo modo respicuntur: at non intrinsecē: ergo extrinsece et

per modu obiecti: nec enim intelligibile ē quod ab eo respiciant te contenturē, et nec vno nec alio modo. Si 2°. ut obiectu ē per modum obiecti quo quasi pacto possunt esse circumst.ę obiecti actus? quod fertur in obiectu. Quocirca respondendum arbitror obiectu aliud esse specificum et primarium, quod scilicet dat actui interiori speciem aliquam determinatam moris: aliud vero individuale et secundarium quod specie non dat sed eam supponit, eâq; prorsus vtur vtcunq; huic actum vt individuo facit alio meliore, aut deteriore. Cum. g.ª volo dare pauperi centu; actus hic, qtus est meus moris per se ipsum ac nullo vlterius veniente modo siue addito respicit tu eleemosynam tumeus quantitate qua magna et notabilis est. eleemosyna qua subuenit pauperi præcisse sumpta ē eius obiectu primarium et specificu quantitas autē eleemosynæ soluz eius obiectu individuale et secundarium non vero primarium et specificu: cuius ratio ē q.ª sive quantitas eleemosynæ sit magna siue parua siue sit vltagq; postuma e.g.ª siue alia, Certe voluto mea circa eiusdē speciei alioqn moralis aduertentiā misericordiæ qua non generalis est sed particularis et specifica pertinebit. Porro autē diuersa quantitas eleemosynæ non tam variabit speciē moralē meæ voluntatis quam vtcunq; speciē ethicam, efficiet ut voluto qua subuenire volo pauperi sit magis aut minus bona. quandoquidem g.ª circumst.ª hæc obiectiua (par autē ē ratio aliarum) non est obiectu primarium et specificu actus mei interioris boni, quidni esse possit circumst.ª illius minus individualiter ac secundario, at saltē specificè et primariò sumptæ.

Caput 3.

Aliud argumentum simile præcedenti aduersus circumstantias obiectiuas dantes malitiam actui interiori. Vbi etiā quopacto hæ debeant esse volitæ?

Et vti et soluto argō præcedentis aduersus circumst.as obiectiuas dantes bonitatē habet etiā istud vniuersum circumstantiis obtrudi quæcunq; malitia offerre. Vtiquidē: quia aut sunt cognitæ ac volitæ et vtq; magis sunt obiectu actus interioris quā eius circumst.æ: aut non sunt cognitæ ac volitæ sed ad summū cognitæ non tamen volitæ et vtq; videntur esse terminū omnino impertinenter ad actū interiorē eiusq; malitiā quod enim adeo non est volitū, nec intentū, qui potē ad vsq; vltimū moris sumpti pertinere? Soluto autē a.ª vg. voluntatis qua quis fixare statuit centu aureos obiectu pri-

primarie ac specifice est pecunia aliena inuito Domino attrectata aut attrectanda: quod autē ex sit centies aureorū summa nō variat speciē actus interiorē ipsius est enim obiecta duntaxat individuale et secundarium. Ad dicta ad finē capitis precedentis nihil est ergo cur ibi primariō et specifice sumpsi non sit mera circumst. queni sensu aliquid non est obiectū ac subst. eode profecto habere potē circumst. ratione atq; ipsi

Hæc supposita superiorib⁹ capitis doctrinā, facilia admodum sunt. Illud maiorē habet difficultatē an quæ dant malitiā circumst. (siue stricte tales sint tribuāt) tantū individuale et secundariā malitiā, siue ultra dent malitiā primariā et specificā. Vtrāq; enim. h. Ad. hemus debere tenere directe atq; expresse volitā, alioqui sufficeret indirecte tantū et interpretative per voluntatē attingi directe atq; expresse volita saltem inter obiecta malitiæ. Prater alios tuetur Cardinalis Caietanus q. 76. art. 4.

At contrariū docet P. Gabriel Vazquez t. 1. in 1. 2. disp. 101 cap. 4. P. Suarez 2. p. disp. 7 sect. 8. n. 6. et apud eos Adrianus et Ilensis Durandus et ipsemet Angelicus Præceptor D. Thomas. In quā sententiā sunt citata p. 47. sect. 2. et passim RR. quibus accedo primo quia cum quis attrectat rem alienā sciens alienā esse, quod aliena sit est circumst. dans malitiā furti: nec enim hæc malitia surgit ex attrectatione rei propriæ et non alienæ. Atqui qui furatur rem non vult nec intendit directe expresseq; ut alienā: id enim tantū directa atq; expressa ratione intendit quod utile ei: at solet ipsa res furto sublata ei esse utilis eam autē esse alienā magis est inutile et incommodū quā utile. cum exinde obligetur ad restitutionē circumst. igitur dans malitiā utetur, et haud dubie expresse directeq; esse volita

Quod 2º. probo hunc in modum. Siqui laborans ignorantia facti non inuincibili sed vincibili et crassa homine quē existimant esse ferā iactu sagittæ inter venandū occidat eum quidē hominem. sed occisio hominis sequutura generatē adeo qd non est directe et expresse volita, cum tamen sit circumst. dans malitiā homicidij. Circumst. ergo afferens malitiā non postulat directe atq; expresse amari: nisi vero ita possit amari, quod non scitur quo nihil vilius dici potest

Respondent tamen aliqui cū Caietano

peccatum eius de quo d. h. sexto non esse in specie homicidii sed potius vncaute, ac periculose sagitationis quare circumst. ignorata atq; indirecte tanty volety non refundere malitia. Contra tenet axiom. qui proiicit sagittam homini lethali, incurrit x. omnes irre gularitatis: g. q. e homicida. Deinde obligetur ad restitutione g. peccat ztra iustitia. non autem q. fur aut latro. g. q. homicida Iuxta etiam x. Caietanum ille de quo loquimur reuera vncaute ac periculose sagitationis, et tamen in actu sagitte non iudicat ne cessario inesse periculy hominis occidendi sed potius huius periculi potest esse vincibiliter ignarus: quanvis. g. non iudicet hominem a se occisum iri si sagitta proiiciat. sed sit huius euentus vincibiliter nes cius potest peccaty quoad committat esse in specie homicidii. tandem x. eundem Caietanum ubi supra hominis occisio sequuta quanqua ignorata et sequenter non directe nec expresse volita auget ma litia specifica incaute sagitationis. quidm. g. possit dare ipsam speciem homicidii licet ignoret et directe non intendatur.

Respondent. 2. alii cum Alphonso de Castro lib 2 de lege penali cap. 14. eum qui pro fera hominem in sylua temere occidit esse reum non homicidii sed omissionis debite diligentie: incuriam autem et omissionem hanc a deo non ignoraxi, quare non excuso quod ignoraturus sed eo quod fuit et e expres se voluty oriri malitia peccatum ad incauti venatoris. Verum quod in texpiciens temere hominem profana hoc ipso sit irregularis, quod item obligatus ad restitutione manifeste cadent, cum peccaret peccato homicidii ut supra arguebam contra Cardinalem Caietanum. Rursus euidens est eius peccatu esse non omissionis sed verissime commis sionis propter euentu sequutu: at esset omissionis solus si qui pec cauit, ideo tantu peccaret q. non adhibuit debitu diligentia.

3. alii respon dent peccatu de quo disceptamus esse commissionis at non homicidii ignorati, et expresse non volity sed imprudentie. Contra tamen hic argumento. Imprudentia siue ignorantia quam vocant practica non est peccaty per se nocente nisi per denominationem, a mala ope ratione sequuta ut preclare docet Vazquez. 1-2. t. 1. disp. 101 et 119: inepte igitur peccatu eius qui hominem incaute occidit explicatur per imprudentia qua peccat, et ratione sui nunquam mala est potius ab eno, et posteriore se malitia. per qua explicetur et peccat. Itaq; in casu nostri arguo, quero, an qui homine occidit ex ignorantia laborans vincibili, sit homicida vel non? si primum tota ratio e. si 2um. assignent aduersarii peccatu quius

pro posteriori ad imprudentiam ignorantiam ꝙ crassa reus ē: aliquod certe ibi assignare, et quodcumq; fuerit ex eo planu fiet inepte et inutiliter ad peccatu imprudentia recurri.

Auctor 5.o hunc in modum: Si quis ignorantia vincibili laboret, et crassa iuxta positivi naturalis ꝙ. Si dies festus sit abstinendu esse ab operibus servilibus. Sane huiusmodi opera die festo exercere extra meo peccatu extra relationē. At circumst.a precepti positivi contra quod peccatur, et quā dat malitia adversante, virtuti relationis non est directe et expresse volita cum omnino ignoretur, quodante non cognoscit sed ignoratur, id terminare non potest expressa directamq; volutione: circumst.a g.o facientis actu suae voluntatis, cuius obiectu formaliter malu, non potest directe, atq; expresse amari, indirecto et interpretativo amore ē intenta.

Respondent adversarii Cum Caietano peccatu eius qui die festo servilibus incumbit operibus vincibiliter ignarus positivi atq; Ecclesiastici iuris esse directe in specie incautē operandi. Contra tamen g.a in casu superiorem aliqū hominē profana occidere non est peccatu, sibi incautē, atq; periculosa operationis, ut demonstratu ē. g.o Similiter ꝙ. Etā. Deinde 2.o per ignorantia vincibilē serviliter laborans die festo peccat extra ius positivu. potēq; ut Ecclesiastici precepti violator festorumq; contemptor puniri. At incaute operari est peccatum extra ius naturale: secus.m.n. ā quavis lege positiua, quid nāa magis extraneu et abhorrens quā temere ac sine debita cautela operari? Ius. g.o ꝙ quo agimus peccatum non est solius incautē operationis. Prendit hanc impugnatq; Caietanus ideoq; censuit peccatum ꝙ quo agimur esse reductiue tantu et indirecte sed tamen extra esse extra precepti positivi et in specie violationis festi. Incontrariu tamen est g.a ut bene ei obiicit Vazquez id tantum est indirecte in praedicamento quod non ē ens completu sed incompletu, et pars entis completi ac praedicamentalis. sta Cōtex Thomista. Et quidem 2.a Vnu eiusmodi fortasis posse praedicamenta sensum venisse et vectissime ut ostendi in metha At peccatu ꝙ quo agimur completam et adaequata habet malitia non minus quam quodlibet aliud.

4.o Tandem sic auctor qui vincibiliter ignorat ius naturalis accedit ad mulierē non sua, admittit carnem fornicationis et tamen circumst.a violationis iuris naturalis ab eo prorsus ignorata atq; adeo expresse et directe non intenditur. Circumst.a g.o vtā nō volita

potis est conferre malitia vr grē motis. Respondent cum Caieta
no eius assecle violationem iuris naturalis in casu argūt non
esse circumst.ā dantē malitia sed potius esse ipsa malitia: mulie-
rem. g.ō non sua ut talē esse id circumstantia quod dat malitia
eiusdē est fundam.tū: cum autem qui culpabiliter ignarus iuris
naturalis fornicatur directe et expresse velle mulierē non
suam, eadē et non alia potiri.

Sed difficulenon ē hunc effugia
viam precludere. num imprimis malitia formalis actus inte
riorꝰ magis specificat ā malitia obiecta sua quam ā circumst.ā
ulla quē sit talis malitia fundam.tū ac velut fulcrum: atqui
malitia obiecta fornicationis vincibiliter ignorata refundit ma
litia formale fuitq; peccati ista 6.ti decalogi precepti. g.ō etia
si vincibiliter ignoraret quis mulierē alienā non esse suā adeoq;
eam ut non suā directe et expresse non inspiceret nihilominus
fornicationis reus esset.

Ad iuxtas 2.ō Cum quis sit mulierem
non esse suam et coit cum illa scies etia id esse peccatum
non in aliud quam in ipsam intentione sua directe et expresse fe
rtur: quod autē sua nō sit magis subest quā directe intendit
nec mirū cum ea circumst.a non sit q.d delectat ut servata
proportione dixi supra in primo argō aduersus Caietanū, qua
quam. g.ō accedens ad non suā ignarus sit iuris naturalis, potest
per ignorantia crassā sibi licere rem habere cum mulierē
quam certus ē non esse suā, haud erit aut expresse et directe
velit talē circumst.ā. Ex dictis. g.ō toto hoc capite sequet
siue quis peccet per ignorantia vincibilē facti siue per ea quē
est iuris naturalis, aut iuris positivi, siue etia citra istam
ignorantia, peccari tamen posse sine eo quod circumst.a fun
dans peccatū eiusdē malitia dans directe sit atq; expresse volita
Videamus tamen quid in contrarium obiecerant Caietanus et
sectatores.

Caput. 4

Modus supra traditus Volendi circumst.as obtinas dantes malitia Vterius protegitur.

Enodatione siquidem difficultatū quē ista opponi possunt. Oppone
2.ō cum Caietano. Quod se habet per accidens ad actū interiorē
non potest ei dare speciē bonitatis aut malitie moralis.

Alias finge potexit, Speciem hominis vg. sumi posse abeo quod sit accidentaliter ut aiunt in hoc vel illo loco aut tempore: nihil cente vngulam re magis per se qua eius essentia specifica. quod g° speciem dat, fundatq?, id debet esse predicatu per se: non g° per accidens - e converso g° siquid habuerit se per accidens id speciem non dabit. Att circumst^a quae ab actu interiori vt directe ac per interpretatione, mera respectu respectu eius se habet per accidens: non pote g° ei conferre malitia vlla

Ad Cumquis vg. tollit rem alienam inuito Domino, quod aliena sit esse quide per accidens respectu voluntatis furandi vt esse physico sumpto: cum per ea re vera non attingatur, sed solum per actum intellectus. cui eius modi voluntas foret eade, etiam si res furto sublata non crederetur esse aliena. Ceterum ru eius sm iusdem ratione morale, id circumst^a esse predicatu per se quare non esse cui ei non conferat malitia furti: idq dicendum & aliis circumstantiis obiectum indirecte tantu ac interpretative volitis.

Oppones 2°. Omne id quod propter se ac velut obiectu formale attingit a voluntate necessario debet esse volitu exprese ac directe, per aliquem saltu actu ut ostensum est supra cap. 1. huius met disputationis, utpote clarum ex definit^e ipsi^a finis et obiecti formalis: at circumst^a dans malitia debet esse propter se, et iuxta motiui volita: ergo et directe ac exprese. quod minor sit vera tuenta aliqui quos tacitis nominibus referunt Suarez et Arriaga vbi supra probari solet authoritate D. Thomae 2. 2. q. 72. art. 9

Ad tamen negata eaminori. Aut enim de se mo & circumst^a dante malitiam ut eam dante; utpote ei subest. Et si non pote ea propter se intendi: id enim esset quem intendente ad malu operanti malitiam ipsam habere pro motivo et fine quod est impossibile Aut se mo de & circumst^a dante malitia materialiter et specificative sumpta. et sic etiu eam propter se expeti est inordinatissimu, et rarissimu, cum tamen circumstantia addere nova specie frequentissimum sit Vt his ipsis verbis prosequitur Doctor Eximius vbi supra, tenet qui ma chatur, pro fine solam habet delectatione: quod vero eius materia sit prohibita et ad alium pertinens, regulariter

non

Ad 3um. non intedat. Locus autem D Thome in contrarium obiectui non
Vrget: cum solum id velit S. Doctor actum peccati eius sp̃ei
physica non variari ex obiecto mãali nec abeo, sed ã solo formali
et motivo sumi quem potius nobis apertissime facit. 1. 2. q. 20
art. 3. et q. 73. art. 8. et q. 20 de malo art. 6. ad 6.

Oppones 2o.

57 Circumstãe conferentes bonitati directe et expresse dicuntur esse vo-
lita. Ergo et similiter quæ conferunt malitiæ. Ex. concesso an
tecedenti et negata cõa. Ratio discrimines est. quia bonum ex integra
causa dr̃a. Vnde plus requiritur ad bonitatem formalem quam ad mali
tiam actus nrãlis. et sic ergo boni non sunt quæ conferant directe
et expresse in honestatem obtinendam et eius circumstãas. at mali esse
possunt sine directa et expressa tendentia in circumstãas obtinendas
malas rationi dissonas. hac de causa supra dis. 7. docuimus
bonitatem non vero malitiam assumi necessario ã fine et obiecto frãli
nec ad alterum more alterius sufficere. Quid habeat rationem medii
aut obiecti mãalis.

Oppones 4o. Furtum vel rei non sacræ est vna
58 determinata malitia nempe contra iustitiam in bonis: tum 2a. Vna
determinata ab omnibus communiter creditæ ac censetæ tum etiã 4a. vti
inactibus illius haud paucis et vna tantum salutis et ex vno tan
tummodo capite cuiuslibet non sit possibile peccatum. Vnus tantum
malitiæ. Et non plures? Tale ergo sit furtum rei non sacræ: atqui
tale non esset sed potius multiplicem haberet malitiam si cum
stantiæ indirectæ volitæ magis cognitæ quam amatæ malitiam
possent afferre: non ergo possunt. Probatur. nam qui furatur non eo
nomine furtum suum esse transgressionem diuinæ, obedientiamque Deo
debitam. Non item illud esse contra charitatem Dei retrahentem
nos ab omni eius offensa. non etiam esse contra charitatem
propriam qua prohibetur quis animam suam occidere: non denique
esse contra gratitudinem Deo debitam innumeramque et maximam eius
erga nos beneficia. Quæ tamen circumstãæ sicut tantumdem
indirectæ volitæ non refundunt suam malitiam, quæ furtum
unquam contingunt præter specialem furti malitiam insuper etiam habebit
alias plures enim inobedientiam auersionem à Deo. charitatis quæ
et amicitiæ diuinæ vero nec non violatio charitatis erga se et
ingratitudo erga Deum.

59 Ex. Sicut quod est in specie physica
quantumuis sit vnum tamen plures diuisibile et
communes ut patet in homine qui cum accidentibus multis cum
substantiis non viuentibus cum stirpibus, et cum bellua pene
alias, aliasque rationes conuenit, ita similiter quod est indebitata,

et vnaquadam spē malimoralis. sic penes eam vnum esse, ut plures habeat malitias genericas et superiores sm̄ quas dicunt cum aliis peccatis extra speciē suam. Tale. g.ō est furtum deo eo rōne quia admittere quod ut inobedientia non specialis sed generalis. eodem g.ō modo et sub eade generalitate auersio à Deo lesa charitatis propter quam non ingratitudo quedā erga creatorē. Porro communis Doctorū sensus et persuasio exemplum g.ō falsitatis actuum intellectus non tam excludit abeo aliisq.ō similibus peccatis multiplicem hanc malitiā generalē. qua vneo probat vnam esse malitiā peculiarē ac specifica

Transgredi preceptū ac legem Dei Xti dicta proxime supra est prīa dicatio commune omnibus peccatis. vt. g.ō transgressio legis. vt spēcia le peccatū inobedientia. Quomodo aliquod proculdubio admittendum est et ab omnibus admittitur. Debet ea esse directe et expresse voluntas siue quod perinde è Debet quis non parere legi expressa legis contemptus: quo pacto cum non semper ac peccator lex violetur haud erit cur in omni peccato sit specialis inobedientia. Vt vt in nullo non sit ratio quedā generalis inobedientie. eade ratione ledere charitatē Dei charitatē propriā, et gratitudinē erga Deū reperitur in omnibus peccatis. Ad peccatū g.ō specialis ingratitudinis vt abeo ingrauamus opus est contemptus formalis beneficiorū Dei directe et expressa voluntate ob quam iis debita minime retribuendi. ad specialē odiū charitatis propriā opportuit directa item, et expressa voluntate animā suā perdendi, et ad specialē odiū Dei, qua charitas erga eum ledit. actus similes alterius qui in malis Dei vteretur malis. è expresse et directe fertur ista certe theologi et optime praetexabat P. Gabriel Vazquez tractata disp. 202. cap. 6. et disp. 204 cap. 5. num. 45. et sequentibus. similiter p.t adquodcumq.ō aliud specialē peccatū opus ext circumstantia vnde prodeat eius malitia esse expresse et directe Voluta. quae enim vtrumq.ō dicimus ratio esse potest.

Illam ipsam quā in arcto insinuate non enim potest constituere peculiarē speciem peccati quod incurrat peccatū peccato reperitur quod non minus euidens è. quam quod negetur vg. homo pestilens animal constitui et diffiniri. Transgressio autē legis praesumpta est communis omni peccato. vt vere directe et expresse volita, non est communis omni. Non ergo postremo modo sumpta non vero illo priori est apta nata constituere speciem athoma vnde dientiae siue specialē inobedientiā quod ipse secuta proportione ō cum g.ō mutatis terminis respondendū est ad cetera exempla quibus tractatus nititur argutus

Obiones 6.ō et vltimo Ex venatione vg. licita et honesta non sequitur per se sed tantū per accidens homini occisio

Vincibiliter ignorata: quomodo enim bonum esse potest causa per se
mali effectus? quid per se sequendo lucem cum tenebras, Deo cum Belial
Virtutis cum Vitio? Occisio igitur hominis & qua nuper est tanta per
accidens voluntaria non vero per se: nonne ergo potest dare malitiam
homicidii: et tamen indirecte ac interpretative est volita. Circumst.
-g.a ista volita si volita sit in causa licita, honesta, haud potest con
sequi malitia. Alia est ratio sequi dei operam venationem prohibitae tu
enim ex ea sequitur per se prava circumst.a occisionis hominis qua se
hanc circumst.a esse indirecte volita sufficeret ad malitia homicidii: ni
mirum et si ita dentaxat volita, tamen exit per se et non per accidens
voluntaria, qui est ordo causae ad effectu sequutu.

43 R. tamen differen
tiam illam inter circumst.a pravam volitam in causa honesta eadem
volita in causa licita et illicita etsi probetur Alphonso de Castro
Vbi supra lib. 2. de lege penali cap. 14. et Didaco de Coba
rubias in cap. Alma Mater 1.p. §. 20. num. 16: mihi tamen
non probatur. Quod enim dicitur ex venatione vt. si sit honesta
sequi per accidens occisione hominis vincibiliter ignorata. at non
sequi per accidens sed per se si venatio sit prohibita falsissimum
est quoad 2.am partem cum non sit per se sed potius omnino per
accidens homine esse in loco venationis. etiam g.o venatio est mala
atq. prohibita. vnde etiam facilis data differentia quod tamet si occisio
hominis sequatur per accidens ex venatione honesta seu vero si
ea sit inhonesta et prohibita idq. disputandi gratia permittamus
tamen non propterea venatori erit per accidens voluntaria in
vno casu magis quam in alio: cur ergo quamvis ignorata et ex parte
non volita non det malitiam homicidii sicut in vno sic etiam in alio.

44 Suadetur nam si esset per accidens voluntaria licite et citra culpam venati
maxime propter honestatem causae et turpitudinem effectus quam alte
rum abstinens non potest se habere per se: at hic ratio est nulla, nam si
quis venatum non prohibitae operam dans iactu sagittae hominem occi
det citra vllam ignorantiam sed praevidens, et si non intendens effectum
sequuturum sane tum esset homicida occisionem hominis ei esset non per
accidens. Sed per se voluntaria per se magis ex peccato iactu sagittae non
tam sim esse physicum quam sim esse moris 2.am dicta supernus, et tamen
eo in eventu causa esset sim se honesta et turpis effectus. Vnus g.o
honestas et alterius turpitudo non obtabunt quominus etiam in casu ar
gumenti occisio hominis, tam sit voluntaria per se cui causa
ex qua sequitur est honesta atq. per se voluntaria cui eius causa

et inhonesta et mala Argta etia que supra opposuimus Cajeta
no obuiare possunt aduersus Sentg Alphonsi de Castro et Domini Co
barruuiaz

Cap. 5.

Vo seguitto argumentoru aduersus circumst. ab obiecta

Contra eas que augent bonitatē et malitia vnius eandē speciei
ua solet argui. Si possent admitti admittendus etia esset in nobis ac- 49
tus aliquis simpliciter infinite bonus vnde quo quid falsius
sequela pbr. actus simpliciter infinite meritorius hoc ē non est gran
dioris gradus gratie neque non esse simpliciter infinite bonus
et grate in nobis saltē hoc ē euidens necenim sicut in xpo elucet 4
in ullo nrō infinita illa dignitas quam vocant personalē Vnde ē.
in nobis tingere potē meritum simpliciter infinitū nisi ab in
finita bonitate morali actuū nrōrū. quod aute ut dictū ē. possit esse
in nobis actus infinite meritorius adhuc circumstantiis obiectis
patet, nam si velis dare pauperi vnū aureū vnum meretur
gradū gratie quod si duos plus ecia meretur qua vnū gradū gratie
ē duos gradus. Vna signū vnitate nihil plus aut minus esse
potē quod adminimū non importet accessionē alterius vnitatis
Vnitati signū proxima ē dualitas. tum sic: ergo si velis dare
pauperi tuo aureos eadē ratione meretur tuus gratie gradus
quod si quatuor etia gratiaz, et si decē. Similiter decē quo stat ut
si vno actu velis dare pauperi infinitos aureos necesse sit ut
mereatur infinitos gradus gratie que ē eam proportio volun
tatis dandi decem aureos in nobis ad voluntatē in Deo retri
buendi decē eadē esse debet proportio inter voluntatē nrā dandi mi-
nuta eleemosina ac voluntatē diuina reddendi premiū infinitū
gratiarum supra numerū et modū omne.

Respondent aliqui voluntatē 4
dandi decē esse distinctā dandi v.ō eleemosina infinita necessario
esse ytā: quis enim distincte, quis nisi confuse cognoscat vel tis
infinita. quare et si prior voluntas proportione habeāt ad pre
mio gratie ut decē posteriora tamen non habere proportione

cum premio grate infinito: plus enim è magis meritorie velle
plura distincte que mea fexxa confuse. Contra tamen q. ex hac solut.
Seguit siquis supernaturaliter elevatus vellet distincte elargiri infinita
eleemosina fore vt talis voluntas esset infinite meritoria et bona
consequens autē è falsū: nam in xpō è voluntio exeata qua distinctissime vult offerre satisfactione infinita pro nris peccatis, et tamen
ea Voluntas et si prout distincta à pērsona Verbi maxima distincte
ferat in obtu infinitu prout ita tamen distincta non è infinite
bona aut meritoria, vt fatentur omes. contra etia dicta 4a vr
responsione data supponitr eandem esse proportionē voluntatis
dandi eleemosinā finitā cum premio finito qua è voluntas
dandi eleemosinā infinitā cū premio infinito et econtra si cætera
sint paria et vtraq; voluntas sit confusa Voluntas distincta. Sed
siquis velit eleemosinā finitā confuse, eam scilicet qua manu
claudet quocumq; sit meretur premiū finitū quidni ex eo
premiū infinitū ea qua quis confuse vult eleemosinā infinitā

47 Rent 2° alij voluntatē dandi to esse efficacē
eam vō qua quis vult erogare eleemosynā infinitā ee ineffacē: nec
n. pt quis efficaciter ferri in aliquid ex nāa rei impossibile: cetarū n ee
paria: aduq; n ex eo qd quis dat to mereatur to. sequi cum ch; qd dat
sine fine mereri in infinitū. Sed imprimis si quid valet calculatio qua
nititr argtō principiate id probat voluntē ch; ineffacē dandi to me-
reri to. cur q; voluntas dandi sine fine n mereat in infinitū? sic dum
utraq; voluntas è ineffacia et cetera quod aiunt si paria. Sed inade-
tur: nā q ineffaciter vult dare vnū aureū, vnū meritū gradū sine
indiuisibile gradū: qui q; vult ineffaciter dare duos aureos am-
plius aliquid quam vnū indiuisibile grad aduq; duo indiuisibi-
lia grad ducitve gradus meretur et sic usq; ad to. Ratio cadē
responsionis assumatur: qa ex ea sequit siquis de pōa absoluta vellet ef-
ficaciter dare infinitā eleemosynā id voluisse futurā infinite me-
ritoriā bonum q. ons. a. ee falsum patet in xpō cuius actus aliq;
sunt qd virq; ab infinitā dignitē verbi vult efficaciter offerre patri
infinitā satisfactionē: et tn sunt ita qd iuctus a nemine censetur
48 infinite meritorius bonyve.

Rendum q; è cum q; vult pauci ex tar-
giri vnū aureū hoc ipso mereri ex. g. vnū grad gradū vnum vel cir

indiuisibile: p mittimy. n. disputandi cau intentionē graduatē gratio ex indiuisibilibus ostare. Cōtrā ñ ē necesse utqui dat duos aureos mereat duos grad gradus dū satis ē vt vnū mereat effectiu non tñ eo qui vult voluntati dandi vnū aureū. Iber etz qui dat tres aureos ñ tres dū vnū duos merebitur grad gradus, at quorū quis sit effectior quā gradus quo premiatur voluntas dandi vnū duntaxat aureū. Et q̄ buc fit etz voluntati dandi 10. ñ deberi merito 10 gradus grad dū gloriores: sic tñ gauiores ut gluribus effectione equalent pauciratemq̄ valore redimant. Quę omnia cū ita sint actus quo quis vellet dare eternū, nā infinitā haud merebit infinitos gradus grad dū gotiq̄ finitę eius augmentę, tale tñ ut infra illud sint possibilia augmenta grād impfectiora et impfectiora abiq̄ fine, atq̄ ideo finde ē vt effectius augmento rente voluntati dandi vnū aureum et augmento rente voluntati dandi duos et eiqd rei voluntati dandi 10, et sic in infinitū. Quanquā infra se infinita habeat augmenta et tū eorum omnium sit superioris ordinis haud tñ ppterea erit simplr infinitū, sicuti nec etz ē simplr infinita effectionis anima rationis et si infra eam sint plures finitos abiates impfectiores et impfectiores sine fine.

Atq̄ hac eadem responsione fit satisfactū vulgari quo impugnant circumstā obtinū augentes malitiā infra eandē speciē: id. a. ē tale: si quis velit furari quantitatē alicuiā pecunię quantumuis minimā absq̄ deliberatione peccata merebit aliquā durationē pene sensus et damni q̄ si indeliberate velit furari duo merebit duplam durationē pene. et si tria triplam: et si quatuor quadruplā et sic ultrius: unde fit volentē furari quantitatē infinitā si posset, et si indeliberate id velit ḡmq̄ veniale peccet mereri hoc ipso penā eternā et absq̄ ullo fine duraturā. Insta. Etsi cum isti peccato mortali saltē p sequendo debeat pena eterna. Verū huic argto reri debet eodem modo ac precedenti.

Atq̄ hactenus de circumstijs obtinuis augentibus malitiā tum comitis tum malitiā infra eandē speciē. Quod spectat ad mutantes speciē opponi solet nō posse eandē actū ēe in duplici specie physica q̄

nec in duplici specie moralis esse. a. ii v.g. qui occidit clericū
rave non circumstās foret nō hō homicida sed ch sacrilegij reus
aut si qui inopis clerici ga è nō ta inops q̄ ch clerici subleuat
inopiā eo ipso exercet actū misericordiæ simulq; religionis. Cetey
huic difficultati quæ ḡ quā grauis et opposa è respondebit infra
quantū licebit ḡ tempus.

Disput. 9ª

De bonitate ac malitia actus interioris ex fine.

Asserendū è 1º ut actus interior sit formaliter bonus non
requiri ut actus ei⁹ principalis quem tanquam finem prosequi-
tur et diffinitione bonitatis sit malus supra addita.
tum etiam quia ita communiter docent theologi contra
Al marum tract. 1. moralium cap. 2. asserendum est
2º contra Caietanum collat. 11. electionem mali medij
esse malam et peccatum non autem eligi actum a fine bono.
assertio est de fide: nam qui ut certum amplectuntur
omnes scholastici cum Augustino in lib. contra men
dacium cap. 7. quod evidentius quam nemo faciendo
malum ut eveniant bona: facienda autem essent
aliquando propter bonum finem, deo accedente ma
litiam excusarent. asserendum est 3º finem tamen bo
num minuere peccatum electionis mali medij quem do malitiam electionis
pravæ iuxta illud Augustini citatum lib. contra men
dacium cap. 8. ibi: peccat ut qui unum capit eruendo, quam
qui misericordia ductus. atque ita contra Scotum
sentiunt Gaspar Hurtadus disp. 2. difficult. 7. et
apud eum Almainus, Vasquez, Mendosa, Gra
tadus et communiter Recentiores.

Asserendum est 4º. inten
tionem bonitatem ratione electionis pravæ adeam se
quitur et ab ea distinctam non vitiare. ita Scotus Doctor
in presenti disp. 2. quæst. 1. n. 25. et Lorca disp. 42.
ratio autem assertionis est. quia electio prava sequi
tur ad bonam intentionem non per se et necessario
sed per accidens et ex abusu nostræ voluntatis: quare
sicut iuxta omnes ipse finis intentus non vitiatur,
neque abutens dicitur malus, ad probos omnino
bonos, quamvis male utamur ad electionem
pravam, sic nam haud video cur finis intentus
vitietur ab electione prava ad eam non aliter sequuta

quam proxime dictum est.

Contrarium docent Egidius Roman. in 4. dist. 40. q. 1. art. 1. et Gaspar Hurtadus in presenti disp. 2. dissi. 5. et apud eum Vasquez, Alensis, Richardus et Bacanus. q. 1. primum, inquiunt, intentio boni finis infert dictionem pravam vel turpem, vel actio causa finalis, cum finis proximus intentione sui causet dictionem omnem, quam infert: planum autem est causalitatem vel actionem specificare à termino. et ideo dicit bonam, aut malam in genere moris. ad cuius patet ex eam dicit intentionem boni finis nil minus quam causalitatem esse, aut actionem respectu pravi dictionis: haud enim una ea connectitur eventualiter et per se: talis autem tanta quæ connexio et derivatio actionis. 3

Asserendum est 5°. actum interiorem unius virtutis referri posse per actum quendam imperantem in finem alterius virtutis. assertioni huic repugnat P. Gabriel Vasquez disp. 51. cap. 5. eam tamen ut veram tradunt communiter alij: nec est quod in ea probanda immoremur cum per se satis clara et atque perspicua. vide Bresser lib. 2. de contr. cap. 24. n. 233. et Granadum in presenti disp. 3. an. 12. asserendum est 6°. idem præ quo actus interior unius virtutis referitur in finem alterius, vi ut efficax et prudenter mereatur in tantum adimere in medium, verum quia bonitatem et exigentiam meritum actus imperati. ad declarationem hanc dictum in nihil amplius in presenti, quippe quam expresse disputavi in tertiam quæ partem in metaph. mer. et am in materia de merito. 4

Asserendum est 7°. ad id ut actus unius virtutis habeat bonitatem moralem à fine alterius in quem accidentaliter refertur, sufficere relationem interpretativam, qua scilicet quis ita affectus est disposuit ut si occurreret finis alterius virtutis propter eum operaretur: nobis enim solum imputatur quod agimus, et vero quod agamus facta aliqua hypothesi. haud enim ad bonitatem illam et finis subsistit relatio habitualis physica: alias quia vel actus ille qui est in gradu est charitate, habuerit 5

bonitatem omnium virtutum, cum omnium finem
habitualiter non peccat, omnium vel, quod perinde
est, coercitam habitibus. Haudquam sufficiens est
relatio habitualis moralis, vivi actum omnem une
ex virtutum fuisse imperatum ab actu alterius virtu
tis, idque imperari non esse non actatum, ad posse
moraliter perseverare. Ea siquidem relatio fictivo
tantum cadit in actum imperatum, nisi vero caute alli
ter, sive in eum influeret: quare cum ni posset bona
bona minare, aliunde opera alterna ad me inde per
denta vi ad me referantur in finem in finem bonum
ut dies grana optem ea facere, hoc ipso a mea in
tione facerem bona. quod tamen est, manifeste
absurdum et contra omnes, tum etiam ni oret
quod quis in principio diei referat omnia opera
sua credita, talem quis intentionem ni retractet
peccabit in omnibus suis operibus, adeoque ni destante
co peccato primo, ejus quis poterit manere a morali
potest ab qua opera omnino bona et quis qua qua
prava exercere. at hoc ita esse ponere se sufficere et
ad bonitatem aut malitiam ex fine relatio habitu
alis moralis. supponitur: quod ad bonitatem, de
qua agimus ni requiratur relatio actualis per
intentionem, quam vocant formalem, actum ve
imperantem realiter accedere existentem, atque per
severantem et contra durandum in 2. dist. 40. q. 2.
communiter docent omnes, longe verius est ad ejd
bonitatis relationem virtualem sufficere in finem
alterius virtutis. quis nam autem vel hoc relatio vir
tualis, virtus se relicta ex actu imperante posterius
ad imperatum prosequendum, continuandum que
crebriter atque intransacturus ex peccare ni potest
videt communem omnium magistrum Patrem Suarez
in presenti disp. 6. sect. 5.

Quo arrendum est dependentia actus imperati
ab imperante sive efficaci sive ineficaci respiciente. Ang duranctus
affirmat imperati esse modum realiter distinctum ab actu imperante
potest vero quod actus vel ex natura rei vel saltem de potentia absoluta
quem alter possit esse ab altero. An autem actus imperatus dicat
accidentalem bonus per denominationem extrinsecam ab imperante vel
potius forma denominans ejus accidentalem bonus sit non tamen actus
imperans quo modus dependentiae ab eo manans dubium

é inter Authores ut videre é apud P. Suarez cit. d. 6. et sect. 4 mihi videtur utraq; pars probabilis et neutra alteri itaria nisi fortasse quoad solas voces

9.° Quinq; asseren dis est sup posita intent. finis electionis inequalius obtenti non obstante quod referantur in eundem finem eodemq; modo formaliter volitu, haud tamen esse aequalis bonitatis aut meriti, etsi enim finis eundem eodemq; modo formaliter volitu supponant tamen altera habet maiorem proportionem et connectionem cum eo fine ultimo interpretative sal tem magis vult qua altera ut dictum é. sup. non semel sentio é adeo certa ut contrarium existimet omnino mire dibile et improbabile Examus Porton de bonitate et malitia disp. 6. sect. 5. n. 17 ubi optime distinguunt rationes quae in utramq; possunt affexxi et pro mia sententia allegat Angelicum praeceptorem 1. 2. q. 29. art. 1 8

Disp. 10ª

De bonitate et malitia formali actus externi

1. Prima sentª est bonitatem et malitiam formalem ingrè moris proprie et primario residere in solo actu intellectus nunquam vº in actu externo sta P. Suarez Tom. disp. 10. s. 1. Bonaventura. Gabriel et communiter plures alii extra scholam Thomisticam. 2ª sentª est bonitatem et malitiam quamvis per se proprie et primario reperiri posse, et solere in actu externo sta Caietanus Capreolus et alii Thomistæ quos sequitur Soca d. 49. 3ª sentª est Patris Gabrielis Vasquez disp. 105 et disp. 75 ubi quo solet acumine distinguit inter bonitatem et malitiam formalem et hanc ait in solo actu externo ut plurimum reperiri primario et per se, illam vº in actu quatenus attingit intellectus primum quia deo cognito sequitur relatio debitæ honestæ quæ fieri solum potest per actum exteriorem voluntatis mihi videtur prima sentª sed nec mea probanda nec etiam improbandis cæteris motor quæ utrumque subtilissime præstiti in mea de merito

Disputatio. 11ª

De opp bonitate et malitia moralis.

Dicendu ē. 1º eundem actu externu absolute loquendo non ēnominari nec dici posse simul bonum & malu ungre mor. Sta P. Suarez citata disp. 7. sect. 1. n. 4. & P. Vazquez disp. 70. cap. 2. huc fuso calamo. Ille breviter et strictum. Ego autē quia tamē si contingat actu externu prodire a duplici impetu interiori alterobono alteromalo nontamen ob id dicetr absolute bonus sed malus tantu q. bonu non nisi ex integra causa.

Dicendu ē. 2º unum actu interiu haud posse esse proprie et stricte bonu simul et malu. aut aliis terminis actum interiu bonu non posse stricte et proprie virtuari a fine extrinseco malo vtut abeo possit oriri. Quo ego & ex professo in materia de merito. Interim vide P. Suarez h. disp. 8. et P. Martinez de Ripalda t. 1. de Ente supernaturali.

Disputatio. 12

De invaxeabilitate bonitatis et malitiæ moralis.

Quæres 1°. an actus interior (cui soli ut visum est Paulo supra proprie ueniunt bonitas et malitia formalis moralis). ita sit invaxiabiliter malus ut non potuerit in primo instanti & quâ etiã absoluta esse non malus, aut ita bonus ut non bonus haud potuerit produci. Hucquod videtur videtur aneſſe bonum et malum in ẽre moris sint ei ſm̃ substãg et esse aliquid reale differentiæ essãlis

R. non esse quemadmodum ẽ ãme probatũ in mãa & peccatis et quidẽ satis accurate quare nihil necesse esse, ut quæ ibi disputaui repetam. th.

Quæres 2°.

An actus non essentialiter ut dictum est sed accidentaliter bonus in uno instanti possit in eẽſe mutari in malum aut e diuerso possint negant Corcadis p. 33. Conradus q. 20. ext. 6. et P. Suarez disp. 8. s. 2. at ponunt plures P. Gabriel Vasquez disp. 56. et apud eum durandus Major Caietanus et Capreolus. in eadẽ sentã ẽ P. Gaspar Hurtado cit. d. 2. difficult. 2. ubi etiam refert. P. Salas et Montesinos quibus subscribo quia et si actus intellectus accidentaliter verus non possit successiue esse falsus aut è contra. id ea propter ẽ q. quominus talia accidentia mutari possint specialis quidam obstat ratio a me in phia latissime expensa. At supposito quod bonitas et malitia accidant actui voluntatis nulla potest esse ratio quo minus eas possit mutare et iam uni ramaltexi subesse. Siqua enim esset maxime ea quantumtx aduersatur videlicet quod actus sit bonus q. fertur in honestatẽ

obiectivam propter se: quem tendendi modum in legi
instanti mutare non potest quippe sibi esse alteri
huc vitio non officit. Facit enim absque ullo instanti
inuincibiliter ignorante interdictu inchoare celebrati
one misse postea vero in instanti R. subsequentibus
rationibus quibuscq dubitandi perseverare tamen in
celeb. misse. Sane tametsi non iudicet expresse
sicut antea, honestum esse celebrare missam, adeo q
videatur ei non posse velle eam celebrare propter
celebrationis honestate, Ceterum revera potest
q. saltem apprehendit eiusmodi honestatem
Ostendi enim in priori materia de peccatis ad voluntate
efficacissimi honesti eiusq veritimam intentionem
sufficere solam honestatis apprehensionem
tum etiam in eo euentu de quo loquimur posse quis
spretis rationibus dubitandi quibus pungatur hisq non
examinatis seu aliqua et apparenti ratione
adduci ad iudicandum sibi licere et honestum
esse missam celebrare etiam tempore interdicti
nimirum ut ita succurrat parentibus ut reportet
animabus purgatorii iisq sit celebranti. Ex ergo
eam celebrare q. id est honestum non possit velle
sicut antea? modus q. tendendi proponi et ita
actus honesti in obiecto suo impedire negat quo
minus mutari possit et bono in malum

Disputatio 18.ª